

Ph C.

3551

726. III.

I

De Officiis S. In Cosm.

**VANIER
JAKABNAK**

**NÉHAI JÉSZUS TÁRSASÁGA
PAPJÁNAK
PARASZTI MAJORJA.**

MELLYET

Magyarra fordított, Versékbe foglalt ;
fokakor ki-hagyott : többeket hozzá - adott ;
a' mellyeket, vagy maga tapáztalt : vagy Könyvek-ből el-
valott : vagy málok tapófralásából hallott :

MIHÁLTZ ISTVÁN

JÉSZUS Társasága Néhai Szerzetének Papja,
most Apostoli Protonotárius, Királyi Apostoli Missionárius,
Erdélyben Aranyas-Széken Sinfalvi Catholika Ecclesziának,
és Filialitásának Adminitratora.

S Z E B E N B E N,

Nyomtatt. HOCHMEISTER MÁRTON Császári Kir. Priv.
Typegr. és Bibliopola Betűivel és Kétségével.

1 7 7 9.

AZ
MÉLTÓSÁGOS, és NAGYSÁGOS
LIBER BARO
BRUKENTHAL
SAMUEL
URNAK

FELSÉGES KORONÁS KIRÁLYNÉ-
FEJEDELEM ASZSZONYUNK
BELSŐ TITOK TANÁTSÁNAK.
SZENT ISTVÁN APOSTOLI
KIRÁLY RENDÉNEK
COMMENDATORÁNAK

ÉS AZ
ERDÉLLYI N. FEJEDELEMSÉGNEK
GUBERNATORÁNAK
Ö EXCELLENTZIÁJÁNAK.

1942

L. B. Bar. Ud. m. C. m.
v. m. d. t. h. d. t. h. d. t. h.
KEGYELMES URAM!

e. d. g. e. h. i. & d. d. g. e. h. i. m. a.
1843

Nagy Erdély Országának Nagy Gu-
bernatora,

Szent István Rendének egy Com-
mendatora,

Szent Kereszt Vitéze: Ennek Protectora ;
Mert vagy félbe-szakatt Temploma Tútora.

*Az elsőre fel-vitt Te Nagy böltséged,
Ország dolgaiban járt költ szémeséged,
Törvény folytatásban szép egyenességed,
Mindenhez egyenlő ritka kegyesség.*

*Barátim! ez napot (mondván) el-vesttettem
Títussal; mert senkin ma nem segélettem:
És sok szegényekkel senmi jót nem tettem:
Árváknak bajait el-nem intéztettem.*

A 2

Holott

Holott végbe víszed minden nap ezeket;
 Jó válasszal küldöd-el a Szegényeket,
 El-nyomorottakat, Árvát, 's Özvegyeket;
 A' miért-is áldnak Téged, 's az Egeket.

Máskor érdemlé Királyhoz hívséged,
 Ezer Keresztekre fel-szentelt kézséged;
 Romoljék, omoljék véred, 's egészséged;
 E' Jellel, ha szükség, kész a' Segítséged.

Édes Meg-váltónkról ez Ige iratik:
 Ember Fija bogy ha fel-magasztaltatik;
 Ő általa minden bozza buzattatik,
 És minden ügyében meg-vigasztaltatik.

Herákluszlól-is fel-magasztaltaték,
 És Jérusalembé dűtsön hozattaték,

A'

A' hová tenger Nép attól buzattaték:
 Beteg, 's ügye-fogyott meg-vigasztaltaték.

Felséges Afiszonyunk-is Ezt fel-emelé,
 Ditső Királyunk bogy Rendét el-rendelé;
 Commendatorait e' Jellel szentelé.
 Excellenzziádot e' Méltóság lelé.

Hogy magához mindent kegyesen buzabfason,
 Nagy Méltóságtól meg-ne irtózbafason;
 Aboz Nemes, Szegény bátran járulbafason;
 Vig örömmel Attól baza rávozabafason.

Jó Kegyelmes Uram! Soba sem szöllottam
 Excellenzziáddal: tsak birét hallottam;
 Tetézett Fűségát meg-is meg-vallottam,
 Ember, 's Világ előtt ki-prédikállottam.

A 3

Szent

Szent Kereszt Temploma fogja kiáltani;
Romlott kö-porában Jóságát áldani:
Hogy nem bagyta rakás kövekre omlani;
Azért az Istenek fogja ajánlani.

E' kegyesség vonzott ám bátran engemet,
Ditső Neve alá ajánlám Könyvemet;
Mint mást senkit, meg-ne vesse e' Versemet;
Sőt szolgálai közé írja-bé nevemet

EXCELLENTZIÁD

ALÁZATOS SZOLGÁJA
MIHÁLTZ ISTVÁN.

PARASZTI
MAJORNAK
ELSŐ RÉSZE.

ELSŐ KÖNYVE.

Arnaeus hegyének, hogy magas tetejét,
Sazs Muzsik, 's Vers-ízerök kies
lakó-helyét
Hágjam; és el-járam zöldellő mezejét,
'S kótoljam folyami frís forrás kút-fejét:
Vanier Jakabnak tizen hat könyveit
Megyarra fordítam hogy ékes verítét;
Es lézdgye Nemzetem édes gyűnőtléit
A' Majorkodásnak, 's gyönyörűségit:
Kíztete Hazámnak égő szeretete,
Az ilyen munkának méltó díjtirete,
Mindenkor feun-forgó szép emlékezete;
A' Majornak pedig hasznos kerelrete.

8 I. Réf. I. Könyv. *Mikre kell vigyázni*

Igy ir a Vers-szerző: mit láttam, 's szerettem
A' Majorkodásban, mind verékbe ízedtem.
Elmém által még-is ha mit meg-véitettem,
Szeretet, 's természet által helybe tettem.

Azonban e' munkát az igaz Feltsegnak,
Mennyekben lakozó Örök Iftensegnek,
Ajánlom bizonyos Egi segítségnek;
Nem Bachus, vagy Czéres Iftenségetnek.

E' mennyei Atya ő segítségével,
Elmém élető nagy báltségsével,
Pennám igazító szent vezetésével,
El-kezdem munkámat gondvitéléssel.

El-öfz-
táft.

Elsőzör vizsgállyuk a' Major helyeknek
Állását, 's mivoltát kázzáló réteknek;
Számítását, 's természet a' szántó-földeknek;
Körbl belől való folyását vizeknek.

Szóllyuk a' tfelednek meg-válafátásáról:
Mindentéle Nyájnak szaporításáról:
A' Füzöl Tulokoknak jámborításáról,
'S Iga vitélése meg-tanításáról.

Majd látsuk időjét, 's módját kázzálásnak,
Szántásnak, vetésnek, 's boronálásnak,
Len, Kender, Tengeri, 's Szőlő munkálásnak,
's a mezőnek minden majorkodásának.

Végre írunk kertí veteményzésekéről:
Galambok, 's majorság gondvitélésekről:
Bárkák, Halas-tokról, 's házatos Méhettekéről:
Bé-lejezzük Könyvtünk a' Vadas kertekekről:

Mikre kell vigyázni valamely Major helynek meg-vételeben.

A' ki Major-háznak helyt akar szerezni:
Nem kell tágoóságát, fézlyét, 's hozzászát nézni;
Sem hogy mulatságra termert, szemre venni:
Hanem, mi háznot hájt? azt kell tekinteni.

A' Seivo
ég.e.

Számba se vedd földgye gyönyörűsége-é?
Vigáldó füző-egét, ha elégéses-é?
Van-e miutt annott vize, 's búvséges-é?
Hogy elreffe kerted, ha elégéses-é?

Vizáde.

Távul Borcától fújják grengé fizek,
Mert attól zármagának hó-harmat, 's derek;

Állására

Ne

valamely Major-helynek meg-vételeben. 9

Ne légyenek benne völgyek, 's kopáz hegyek;
Mivel elég igen terméketlen helyek.

Retetőb háboruk hegyeken támadnak,
Nagy zúgó patakok azokról fázakodnak,
Völgyekre, földekre szörnyen ki-áradnak,
Ártalmas bűtös tót magok után hadnak.

Ezaki hegy nemzi a' nyári hegyeket;
Nintfen rokonzája, ront szép vetékeket;
Hivatlan gyomlálya a' veteményeket;
Az Afzönyök kinyárt, nyövi kendereket.

Igen mohán ne lép Major vásárlásra,
Meg-ne vásárollyad egykezri látásra;
Holzfás tapafzalát hij a' tanításásra,
Régi jó Gazdákat az alkudozásra.

Szántó-föld, 's Jó-burát egy huron pendulnek;
Gyakorta tők külső füzmel füzestülnek;
Azt hogy meg-isméjék, tők hártár kerülnek;
Ezzel pedig földzár egy átalihoz ülnek.

Hogy búvséges nem lejjő földeknek termékek,
Nyilván ki-muttatyák a' ritka vetékek;
A' Tamariskufók, 's Füz-fáknek jövők
Ha bokrofon nőnek, 's belől nem mezzékek.

Ha dögletes-e ottan a' füző ég?
Ezt meg-bizonnyitva a' ritka Örgség;
Lakofák ortzáján ulti füztelenség;
Szemekten tipláság, 's melikken nehézség.

Hogy elégéségek ez helyek légyenek,
A' jó füző éggel vizek egygyezzenek;
Magos, köves hegyről vagy élve eszenek;
Vagy forrásból, 's kútból merítettfejenek.

A' tsatomán folyók-is elégéségek,
A' mellyeknek lassu, 's majd álló menékek,
Kákából, 's Nadból lett az ő nemzések,
Ezek halált hoznak; iváfof mértekek.

Valamint jó füzget a' füző-egekben;
Úgy ne keréls jó ize az ivó vizekben;
Azt nézd; ha puffászt nem okoz telekben?
Vagy haloványágot a' rekinretekben?

A' borsót, füzlylykát ha könnyen hajallya,
A' babot, 's lenstest könnyen fel-forrallya,
Fazkát falakkal ha meg-nem mázallya,
Első friffiségét ottan fel-vállallya.

A 5

Ez

ro I. Réfz. I. Könyv. *Mikre kell vigyádni*

Ez a' jó, 's könnyű víz; mert eredetével
Vette könnyűségét fűves jövésével,
Táplállya a' testet 's frifűségével,
Hízallya a' mezes szép nevelésével.

Ne nézd a' Majorok pálléros kearteit,
Hegy-tetőkről hozott ugráló zsebeit;
Zöld-fákból épített járókos helyeit;
Mert ezek nyelik-el fok jövedelmét.

**Jövedel-
mére.** Se ritka munkáját pénzvesztésnek;
Hanein meztességét lásd a' természetnek.
Ne számláld öleit a' fűzött földeknek;
Ródd inkább köbleit búza veteleiknek.

Van-é elég erdő tűz táplálására?
Meg-romlott épület meg-újítására?
Bovségés legező marhák tartására?
Kút, patak, tölédek, 's Kert itatására?

Uttyára. Vedd szemre: vagyon-e jó út a' Városba?
Mellyen a' Gabonát horgyák a' Vásárba,
'S te-is könnyen járhas a' Major házába,
Ha nem kénytelen-is, minden vagyonodba.

**Épüle-
tére.** Az épület nagyobb hasznánál ne legyen;
Mert a' jövedelem arra mind fel-megyén;
Kivált ha a' Gazda fok *vészit* végyén;
Hogy jó barátival jó falatot végyén.

Az épületekben azé jól meg-nézelésed,
Tűléidü hidegtől hogy meg-örizheffed;
A' tűztől azokat hogy könnyen mentheffed;
Romlanak? kevéffel hogy fel-épitheffed.

**A' Föld-
nek ter-
méken-
ségére.** Ambar töviffekkel rakvák a' földgyei,
Pallagba indultak szép szőlő hegyei;
Ne félj; helybe hozzák munkátok kezei,
Egy elzárndó alatt, 's jó Gazda fzevei.

Oly földet végy meg-is, mely kis kötszésekkel
Jová lehet; a' mely gazdag nagy Tölgyekkel,
'S ezek meg télben-is bővek levelekkel,
Nem árthatván nékik fagy, 's derek mérgekkel.

Melly kevés nyugvástól könnyen kövéredik;
Mutatván jösgát fűvel kedveskedik;
Bé-vezzi az elsőt, 's nem terepefeldik;
Nápról sem hafázod: E' gyimőrtölőfedik.

Vigyázz, meg-ne álllyon Zöldellő *Érésége*;
Meg-visgáld gyomrában nints-é *vészetsége*?

Mert

valamely Major-helynek meg-vételeben. II

Mert mint Anya réjtől gyermek egészége,
Vagy támad, ha romlott, szörnyű betegsége;
Sintén úgy, a' földek hogy ha izapólok,

Motsáros vizektől feppedtek, sárfokok,
Kénkő, faltetromos agyattól fűzafokok,
Földeknek, és Fákknak gyümöltől dohosok.

Majorid egy miszhoz közel ne essenek;
Ne hogy a' gyullástól porrá *téteffenek*,
Apro, 's szárvas marháđ fel-perzseffenek,
Minden gyűteményid meg-emészteffenek.

Tetűzik az Uraknak *Aert* változtatni,
Külömbb külömbb helyven magokat mulatni;
Várofi unalmat gyakran távoztatni,
Már egy, már más Majorot vigon látogatni;

Kültios, Mezo-Város mellé építteffek;
Hajós, vagy Tűzios víz-partra *tétesek*;
Vagy Népes faluktól távra ne eséik;
Hogy így Majorodból lép halzon veteffek.

Az illyen Szomizás az *egzagdíthattya*;
Mert vagyonvát könnyen Városra *horthattya*;
Vagy a' Hajóloknak jó-pénzen *szadhattya*;
Avagy a' Falukra munkáért *ofzthattya*;

Ha mi török, izakod, *lezzli* ki-gaztíta;
Romlott *egzéséged* ki jóra *fordítá*;
Bánkodó szívedet *lezzli* ki-bátorítá;
A' Szakás ékedet *honnét* izaporítá.

Még-is igen közel Városhoz ne legyen;
Mivel a' fok Vendég Zápork gyanánt mégyén,
Hogy néked köteles látogatást mégyén;
Azonban a' tzejla; hogy jól-lakást végyén.

Távullatska eséik az Ország *úttjától*,
A' Katonságnak gyakork *járástól*,
Körtől belül való táborozástól;
Ekeppen nem lézen hajrotgatástól.

Nem fél úgy a' Paraszt a' jeges esőktől;
Sem a' Major Afizony a' Héják körmöktől;
Sem Pásztor Farkafok dűhűsköd-fektől;
Mint a' Katonáknak porzó felhűjoktól.

Mert ezek a' Majorot könnyen meg-zaklattyák,
A' *mejszóságokot* fogják, és *avaggyatják*,
A' *izántó-veteket* Kalauznak *hajtyák*,
Az *ökröket* magok jármokba *fogattyák*.

Sirnák

Hogy a'
Major
egy más-
távol
eséik.
Légyen
körtől
Város-
roshoz,
vizhez.

Távol
az Or-
szág ú-
ttjától.

12 I. Réfz. I. Könyv. *Mikre kell vigyázni*

Sírnak az Afzónyok, hogy ütök Urokat;
Rínak a' gyermekek, hogy vizik Attyokot;
Rettegven, hogy többé nem látták házokot:
Sem pediglen ezek Attyokot, Battyokor.

Köszfz
Szom-
szédót

De mindenfelett főmzedt természetét,
Tanúld-ki fortélyát, és igyekezetét,
Bóltsnek nem mondanám én télekedesét,
Ki perlekedével gyötrené életét.

Sok bölcsőzével illet köszfz főmzedt tégedet;
Rendes folyásból el-önti földedet;
Vagy azt fel-árvolván el-önti földedet;
Gyakorta mérgében le-vomya kertedet.

Majd lopva le-fzedi fajt gyümölcstedet;
Gyermeki ki-tépik fok veteményedet;
Földig, meg-éveti kaszáló-rétedet;
Hellyéből ki-veti a' határ kövedet.

Ő a' te füvedet szabadon prédállja.
Ha a' kérésben-is te marhád találja,
Vagy, ha olyan fűr vág: útrját majd el-álja;
Más nap törvény-Észre Majorost citálja.

Triudale Forum ellene ülcik

Plus danti igazság ottan ítélterik;
Mert a' Tíztek marka arannyal kenetik;
Contractus földed, 's marhád el-vetetik.

Meg-folgyva főllédet édes gerzedekedtől,
Szép termés földet drága gyümölcsfektől,
Almától, Diótól, Tízfar-Körtvélyektől,
Spanyol, és helyagos Megyét, 's Tízefsznyéktől
Anyvótól el-lopja gyenge Bárányodot,
Maga bélyegével meg-jegyzi Juhodot,
Hogy meg-ne ismerjed lopott jószágodot.

Nem más dolga: tők jól zaklad főmzedodot.
Mert el-nem távoznak Bárányok Anyvóktól,
Juhok sem szakadnak-el az 's nyájoktól.
Igy nem lehet gyanud, hogy a' Tolvajoktól:
Avagy fel-falattak éhes farkaoktól.

Melly bajos életet élz ily főmzedéságban!
Mindenütt jó ugyan elni barátságban:
De kivált fáradoz midőn gazdaságban,
Jó volna élnetek egygyütt nyájiaságban.

Igy a' fok unalmat könnyen el-vernétek;
Már nálad: már nálla vigan élhetnétek;

Gaz-

valamely Major-helynek meg-vevételében. 13

Gazdság dolgában egyet értenetek;
Egy máit mindenekben meg-fegéltenetek.

Há mind ezek nélkül el-kellene lenned,
Major telésid közt titek a' merenge emned,
Az egy madár főzött vigafizalát vedned;
Oda kéne hagyod, 's Városba be-mened.

Marháid főzematól helott követérednek,
Te jelen léteddel mindenek élédnek,

Rest, tunya telésid meg-elevenednek,
Minyájon dolgokban gyorsan ferénykednek.

De ha kün maradó-is, főrgódyál ezekben;
Ne taldid az időt tők vendégségekben;

Vagy a' zöld, és híves erdekben, 's völgyekben,
Hanem a' főzp házmat özved mindenekben.

Azomban házáid rend főzered építéd,
Értekhöz képeit értényed üritéd;

De esözör Kerted fakkal kintfésítéd:
's az után házáid, 's pajtáid kélfésítéd

Fogi-hozzá markofon: a' mic tunyasága

Előbbi Gazának vigyázatlansága

El-henyéit, új Gazda főzorgalmatofasága

Azt mind helyre hozza keze gyorsasága.

A' Föld ifjúságát főzamos éztencökkel

Nem veszté: Süt újul tavaszi időekkel;

Méhe terhet fűllé-fok főzp gyümölcsökkel;

Ha beteg: meg-gyógyúl gyors mivelékkel.

De ha mi el-érnk Óz őregségünket

Napról napra vesztünk jó egészségünket;

El-nyomja a' vénység gyors ifjúságünket,

Nints ki-iffjítsa-meg poshat vérünket.

Szántó-földedet mentsd-meg a' kövektől,

A' fővány pernyéit, 's tál-mosó-füvektől,

Botos nádolaktól, 's káka gyükekektől,

Örög-borda, bogánts, 's minden tövfektől

Perjéit meg-mented, babbal bé-vevettévn;

Egyébtől valafat jó bé-eréztetvévn;

Kövektől: azokat fel-fzedegettetvévn,

Gödörkébe, és sáros útra főlyesztetvévn.

Még ebben -is Gazdák főzokor meg -fátalant,
Midőn a' földkekről kövek el-fordatnak;
Mert Nap hévségétől mind meg-főzárzatnak,
Es nedveségektől éppen meg-főzátanak.

Hogy u-
jittának
a'Major.Szántó-
földek.

Hogy

14 I. Réfz. I. Könyv. *Mikre kell vigyázní.*

Kafáz-
lók tífz-
títáfára.

Hogy ha kalfázlód mohtó bé- vonatnak:
Vagy hevervén, gyeptel meg-fóvnyítatnak,
Hintósd-bé hamuval, meg- orvóioltatnak,
'S még jobb fívet hoznak, ha meg-trágyáztatnak
Ha ezzel sem léiznek kalfázló rétekké:
Egy lábíg fázantad- fel, 's tedd fázntó- fázdekké.
Ha féllz, hogy vetéfed válik tövlekké:
Vesd-bé répa maggal, 's változtat kertekké.

Erdők-
re.

Tovább, ha el-fogják erdők a' fázdeket,
Vágasd-le jó réfzín az agg, nagy búkkekert,
Leifáz, hol boronálhás Ófíi vetéfeket,
Hommet hideg téiben táplálhás tűzeket.
Nints erdőd? títals- el gyenge tferésékéket:
Vagy vetesd-bé makkal az üres helyeket.
Erdélyben- is láthatáz fázlas tölgyefeket,
Mellyek magafázallják jó Gazdák kezeket.

Határod vad fázval talám bővelkedik?
De títák etzettel- is tám nem kedveskedik?
Otvány ágokkal hogy ha ékeskedik,
Idővel fázép gyümöts rajta nevedik.

Tótsák-
ki-fáz-
rozttásá-
ra.

Mídon égből suru záporok fázadnak,
Zöld vetésre fázerte fázéllz ki-árának,
A' föld bé- nem vévén, kofázízatn poshadnak,
Se Nap hévségétál sík ki nem fázárának.

Téfznek vetéfidben fázomny nagy károkot.
Hanem áfás akkor jó nagy mély árkokot,
Rakj az árkok feletk kó boltozáfokot,
Hogy bé- ne tölthése horván fázpökot.

Oh ha a' tótsáktól meg- menekednék!
Gyönyörű újult fázdeid vemének,
Fázptól meg- hizván, vasnak engednék,
Régóta nyugován báven termének.

Forrás
vizekre.

A' gyakor kútak- is a' fázntó- fázdeekben,
Igen fázükségétek, 's kalfázló réteken;
El- lankad a' dolgos a' nagy hévségekben,
Ha frítüléit nem lel a' forrás vizekben.

Ha kívánod tudni a' vizeknek jelét,
Föld alatt el- rejtett forrásfóknak erét?
Mídon emelgeti a' Nap fényes fejét,
Hafádra fekvén nézd- el határ terét:

A' hóv a' Hájnal harmatos títépeit
Hullatya bávebben, 's mutatya gyöngyeit;

'S a'

valamely Major- helynek meg- vételében. 15

'S a' honnét ki- adgya Föld ködös gözeit:

Ott tartya bizonyval fázép forrás kintieit:
Az- is igaz jule: hol mohok terjenek,
Szányogok fázérelt rebdenek, 's zengenek,
Ló- mirta, bolha- fáz, 's lákák nevedenek,
Hogy ettan kútakra bs vizek erenek.

Máfok magyaró- fáz két águ *Vargóval*
Kerefik: vagy arra kélzült fázlő- fázval
Fogatván babonás hajtóztatásval:
De stínek az ilyen *Philofófióval*

Ha ezekre hítelit nékem nem adhatmál,
Magad kútnak való helyt ki- gondolhatnál;
Ott egy, vagy két gödröt bizávt áfathatnál,
Ezen móddal, hidd- el vizre akadhatnál:

Tégy estve azokba égből lámpáfokot,
Hányu gyapjat, s' égetlen téglá darabokot,
Borita fenekükre ózntó Kandérokot,
Deifázkkal títáltsad jól- bé a' fázjokot;
Ha az olajos méts nem ég, 's fényeskedik
Reggelig: a' gyapj ha meg- nedvedefdik:
A' Kandér oldna ha meg- vizefedik:
Téglá olvad: a' helyt jó Kút kerekedik.

E' nem elég? hintad- bé eleven fázekkel:

A' gödör fázfázlóg ha nedves ézrekkel:
Tellyes lefáz ez a' hely forrás ézrekkel;
Ha títák nem viféles Téfi fagy vizekkel

Már a' Föld mifódsod? arra gondod légyen.

Ha krétás, izetlen: vizet itt ne végyen:
Ha fekete a' Föld: kis ézrekkel mégyen:
E' jó; ébbal lnas áfítalodra tégyen.

Ha követtes: vagyon néki édesfége:
Ha fázpös: vagyon néki búdóisege;
Porondos: van attól gyomor egésége;
Folyami bávsége, 's títza kedvesfége.

Veres kofázklából a' mellyek tenyészének,
Sok águ éreket noba báven véznek,
'S néked folyáfókkal reménséget téznek,
Meg- títlnak; mert fázlde hamar el- enyésznek.

Leg- jobb vizek, mellyek forrásból fázadnak,
Magos hegy- tetektől. 's kó- fázlóból áradnak,
Tűrgő folyáfókkal köveken fázadnak;
Títzák, könnyük, 's nékünk frítis jó italt adnak.

Ha

16 I. Réf. I. Könyv. *Mikre kell vigyázn!*

Ha akarod tudni, honnét a' kezdetek
Forrás kútának, 's vizek eredek?
Hónak, és esőnek fok gyülekezere
Nappak melegével azoknak növezek.

Hogy
mint
éptis.

Az épületekre ne tégy több költséget,
Tlak mennyire mutat *Fundus* tehetséget;
Kezdvén, 's nem végezvén: indíts nevétséget;
Még-is az erlénnyel fénved rövidséget.

Rakhatz Majorodban láz épületeket,
Még sem költsz arra fok számu pénzecket;
Tlak annak idején tégy kézléteket;
'S tal'm batárodon találz mindeneket.

Épülete fákat erődöl vágattals;
Kü-bányákok magad erődöl tinnáltals;
A' patakok mellett rovment áfattals;
Téglának vizes helyt jó földet visgáltals

Mind ezeknek légyen gondod *szerezésére*,
Mésznek, és téglának el-kézlésére;
Jó a' le-vágott ág meg-éretésére,
Az után háznak meg-épitésére.

A' hevero téiben hordattals köveket,
Vágtattals fagyal-fát, és fízalos Talgyeket,
Jegenye, Eger-fát, 's egyenes Bükkeket,
Vágás-le ezeknek ágos növeket.

Vedd észbe: a' Nyár-fa félig vágtattalon,
Hogy fok nedvsége ki-üzivaroghaslon,
A' téli felekkel hogy meg-fáradhaslon,
Hogy fok éftzendskig ekep füzögállhaslon.

Az hol kövér a' Föld, követ nem áfathatsz,
Innét épületet köből nem rakathatsz.
Hogy ha krétás földből téglát formáltathatsz,
Állandó falakat ebből tinnáltathatsz.

Nem jó téglát vetni nyári melegekben,
Sem pedig a' téli deres hidegekben;
Mert mind széllyel mennek a' nedves derekben,
És meg-hafadoznak süto hévségeken.

Kiváncos Tavasz hanem mikor derül,
A' nyári tüzektol még a' Föld nem hevül;
Vagy a' méreklertes Őz ha elé kerül,
Akkor vettels téglát: károdba nem kerül.

Három, négy napokig a' méz égettefésék,
Annak mind szüntelen tüze élezttefésék,

Könek

vlamely Major - helynek meg-vételeben. 17

Könek keménysége mind engedtefésék,
Mígen porhonyová, és lágyá rétefésék.

A' méz kemény, és lágy köből égettetik;
Lágy mézízrel a' köfal szépen mezteltetik;
Keménnyel boltozás, és fal jól téltetik;
Kö köböz erősen, 's téglá enyveztetik.

Mely kövny tilkorog nyomván tenyereden,
Es femmi *maenulát* nem hágy kötöföden
Ebből bővségefen áfattals földeden:
Ezzel jó munkát téz Te épületeden.

Ezek mind meg-léven: *fundamentomot* tégy;
Ének rakásában ugyan talak izemes légy.
O *fundamentomot* új faluknak ne végy,
Hányasd-ki egy köig míg fenekére mégy.

Ha lágy a' Föld: hintsd-bé apró követekkel
Veresd-bé emberül izmos porlyekkel;
Ha telik a' gádr tel-fürö vízzel:
Rakd-meg jól Eger-fa vaszaz tüzveekkel.

Igy *fundamentomod* bizvált meg-vetheted,
Arra kötalaid bátran emelheted;
Ha tlak negyed rézét fázal el-temeted,
Még-is le-omlástól házak nem fétetheted.

Házaid a' dél-fízint nézeek ablakival,
Hogy mikor Nyarat ér a' Nap útvaival,
Házad felett járjon tüzes lovaival,
'S ne hevítse házad éga sűgáival.

Míden pedig alább állott szekerével,
'S a' Tél-bé-érkezett fagyos hidegével;
Akkor ablakidon sütsen-bé fénnyével,
Enyhíté a' meg-hítt házat melegével.

Ne nézd a' Városnak nagy fényes házait,
Ozlopokon álló márványos falait;
Kritikállyal kérdés roppant alakait,
Kénytelen kifizített ablak kárpittyaít.

Jollehet mind ezek Nyári hévségeknél
Ellent nem állhatnak, 's a' zűgö fizeleknél:
Sem záporral hulló, 's pulzító jegeknek:
Sem Tálban zumarás típus hidegeknek,

Váranék Mézys Nyárban hévségeket,
És téiben el-türnek jözorny hidegeket;
Nagy zűgással fűvő Elizaki fizeleket:
Tlak fitogtatnásuk házok lézségeket.

B

Lehet

18 I. Réfz. I. Könyv. *Mikre kell vigyázní*

Lehet Várofkoban új-módi házakat
Rakni 's Olofz.-módra készített falakat,
Ablakba tétettni tábias Kritállýakát;
* *Competentia* tleleklzi azokat.

Te a régi módi szerent tlelekedgyél,
Egy néhány vilagos házzal elégedgyél,
Hűdegrél, meledtli hogy meg-menekedgyél,
És hogy jól el-térheis, azon emberkedgyél.

Ne kapj *Professio*s hosszú *Tractat*okon,
Meg-lásd; ne nézzem-bé minden ablakokon,
Jó ki, és bé-járás legyen az ajtókon,
Hogy nyughassék Vendég egy mástól ágyokon.

Ha pintzékre épített Major-házaidat
El-végzettesd; kéfistá gabondáidat,
Sok fókos, hozfízd, tág hámbáridat,
Mellyekbe férkeztesd fízp gabonáidat.

Hogy, ha ki-látogat Párja életednek,
Ne nézze egyedül fókásgát ebédnek,
Vagy zírmos ortáját komor tleledednek,
'S ták végye örömet Te tekéntednek;

Hanem hogy vidulyon fízp epületidbél,
Ritka gyümölsöket termő Kerteidbél,
Sok jó halznót hájtó veteményeidbél,
'S már tsürbe bé-hordott nagy jóvedelmidbél.

Pintzék
el-öz-
tására.

Azonban így ózd-el a pintzés helyeket:
Nyirkoskákban tétéfs boros edényeket;
A' fízrazban tétéfs téli gyümölsöfeket;
Porondos ágyakba kerti zádsöfeket.

Hogy téli gyümölsfid úgy el-állýanak,
Rakj polyvás delizákra, hogy ne rothadgyanak,
'S fízaki fzelekrél ne hogy fonnvadgyanak,
A' Nap-keléstől hogy ne lágyulýanak.

Vitéfs a' pintzékbe eleven fzeneket;
Ezek el-fízlyefzik a' nedveségekert,
Gyakorta hányasi-ki a' meg-vezítettekert,
Hogy ne közhölhesék rabbel mélyletekert.

Tszörök-
re.

Fondtsd Tszörd fízjárt inkább *Boredsra*,
Mintfém elást hordó *Ajler* fízvára;
Így lefízj alkalmas tsürbe a' fízórsára,
És nem nyúttáz ógot gabona romlására.

Mások házok elitt ásnak mély verneket,
Hordanak azokba fíziz, 's meg fíziz köbiket,

Hogy

amely Major-helynek meg-vételében. 19

Hogy el-kerülhesék az elsőléteket,
'S mindenféle tetset rontó ázveket.

Bázdot bé-hordván, 's rakván *alftagokat*,
Szedeis *örögborát*, 's Eger-fá halýokat,
Horsó Szalmát; 's vesd-meg tóven az ágyokat;
Ne fízj; Búza-féreg nem bántva azokat.

Hogy ha gabonafod el-tölt fízj férgekkel:
Fízölttesd *örögborá* levelelkel,
Meg-elegyítettven *örvény* gyökerekekkel;
El-vezének minnyágon egy lábíg ezekkel.

Ha *alftagba* esnek; Tszürbe ne vitéfsed,
Hanem az ép Búzit küln tsépettesed;
A' mérgetted meg-írtt móddal fízölttesed
Meg-fízótt, és fízallas helyekre téréfsed.

Házait rendeld-el elöpp *Majorod*nak;
Küln háza legyen a' *Majorod*odnak;
Más a' *Béred*ednek, más a' *Juház*odnak,
Más a' *Lováz*odnak, 's *törda-páztör*odnak.

Béred házá jó nagyok légyenek,
De a' tüz-helyek-is tágjon téréfsenek;
Tálben hogy minn-ájon jól el-férhesenek,
'S karó-közt álván meg-fíztaghesenek.

Vizes ruhókat hogy ki-terithesék,
Kis vátörököt hogy tóven vehesék;
Az akkori munkát az után fízefésék,
Végre nyugvókat mellesben terefsék.

Vátóra meg-lévn, Major *szólgá*ival,
Minden renden lévu fok *Páztör*oival;
A' *Major*od pedig az *ó Leány*ival,
A' tüz körül tlenek ki-ki munkáival.

Szakatt *gunyá*ókou máfok földözgatnak;
Gyertyán-fából máfok fízkyát háfogatnak;
Fefízét tennek, 's Szólo-karót igazgatnak.
A' férvény *Leányok* vígan fonogatnak.

Mert *midán lámpását* Major meg-*gyújtatya*,
Az alkýokot rendre mind meg-látogatya,
Juhokot, barnokot mind meg-fizálálgatya,
Azokól *Leányit* vízváf hagýogatya:

Így már a' *Leány*-is bátorságosb lévén
Mintha tsűf *Koridont* fzerenté, úgy tévén,
Szerelmes éneket *ó rólla* fel-*vévén*,
Cövejfzti a' bahót, *hásonló*kra vívén.

Búza-
féreg
ká-irtásaHogy
fízükés-
gelek
téléd
házak.

20 I. Réfz. I. Könyv. *Mikre kell vigyázn*

Ez - is rozsdás torkát azért meg - indíttya,
Lányhoz szerelmét viláon bizonyíttya;
És a' játék közben orrát kormofíttya;
És egész ortáját mind bé - zirmofíttya.

Az ilyen emberek ilyenre fűlelnek,
Tréfa bolondságok ő véleik betnek;
Pattansd orrát, fölét húzd; hogy fűzettenek,
Azt vélik, 's taplnak, hogy így bűsültenek.

Jó paj-
tal.

Pajrád, 's láhdóba ha esők fordulnak,
Marháid körmei azokkal lágynak;
Hamar betegesnek, 's nehezen gyógyulnak;
A' fok nedveségtől falai le - hullnak.

Egy, vagy két vak - ablak falon hagyottasék;
Egő lámpás elfve azokban tartasék;
Szeges grendára vagy fel - akasztasék;
Tuztol a' félelem hogy el - távoztasék.

Süti-
házak.

Süti - házak távul pajráktól esenek,
Ers bűlhatások alá tettefenek,
Gyűlások azokból hogy ki - ne üfenek,
Es minden javaid előtt tettefenek.

Vendég
fogadó

Építs jó Fogadót az úton - járóknak,
Külön tüzelt Szobát az Uri fűzőknak,
'S meg külön nagy házat éjszeli lyóknak;
Tűzfűtéses ágózt az otton hűlőknek.

Ambátor nem tudták régi Pogányságban,
Hogy lten előzet ily aláltságban,
Tárlókodott velünk nagy szavaukságban,
'S van fűllás - adóknak bérek Menyorizágban;

Még - is az útozót fűzfelen fogadták,
Íly fűzfűtésnek emez okát adták;
Nem ilenek, embert házan kívül hagyának,
Mídon a' barmokot pajtában háltják;

És a'
ébbi.

Majorodtól fűzöd távul ne terefsék,
Ne hogy nagy hirtelen zápor - első esék,
És tiák hébe hóba búzád fel - vetésék,
'S nyomor gabonádban fők - féle kár esék.

Majoroban két tót házifon ártattás,
Kákar, Szöllo - köror, és fűzönyt ártattás
Egyikbe; másikba marhákat itattás;
De ebbe amannal fzebb vizet bortsáttás.

Ha közel jó nedves helyre akadhatnál,
Egy léilyes, ámbar nem mély, gödröt ártatnál.

Abba

valamely Major-helynek meg - vételében. 21

Abba marha ganéjt, 's fűzetet hordatnál;
Ezzel trágyázásra nagy háznot hajhatnál.

Lefűz ilyen helyt hamar kövér trágyád kélfen,
Mert a' nedveségtől kövűséget vélfen.
Szűraz helyt tiák fűzraz tövűredékké lélfen,
Es így földelűben femmi háznot télfen.

Egy Kerted gyűmölts - fűkkel bővűkedgyék;
A' más virágokkal fűzpen fűnyeskedgyék;
Sok fűzpen veteműnyel harmadik kérkedgyék;
Nagy, dik gyűnyörű hallal kedveskedgyék.

Élzkiefelű bizált bőv makkot vetterhetfű,
Abból gyűnyörű nagy erdöket nevelhetfű,
Télben ezek által hűdegűl ment lehetfű,
Nyárban pedig kies árnyékokot vehetfű.

Már mennyi földet adgy kalzáló - réteknak,
És mennyi helyt fűzkalzáló a' Szöllo - hegyeknek,
Mennyi darabokot minden vetélfűeknek?
Meg - tanít bé - vete a' jövedelmeknek.

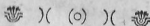
Mert moftoha vólta miatt előzetnek,
Munkájok fem fordul Szöllo - mivefűeknek,
Nagy fűzűroság avagy fok esős időknek,
Tiák magva fem jó - meg fűzűtőknek, verőknek.

Nem rettentik fűzfűd ilyen fűlelmekkel,
A' Kalzáló - rétek; a' zűgő fűlelmekkel
Nem gondolván femmi rűt fergetegyekkel,
Tiák öntözrefűenek égi fűz vízekkel.

Nem kell fűzűroság munka a' réteknak,
Sok marék pökösés ő mivefűlfűeknek;
Gazdságát nyutyák bűven kebelenek,
Tiák nem ingyen vélfűd fűzpen háznot ezeknek.

Mert télfen ételet ad fokfűle barmoknak,
Nyit lűnes fűzűsége Nyárban hadróknak,
Kényes nyofolytát nyút fűzűd kalzálóknak,
Minden munka nélkülűt fűzűt az Juhoknak.

Ha pedig gyűtródol a' Szántó - földekkel,
Semmi háznot vévén a' fok kalzűg kűkkel,
Szántasd - fel, 's vettess - bé sűrtűn Lednekkel,
En az első könnyvet el - vűzgem ezekkel.

PARASZTI
MAJORNÁK
MÁSODIK KÖNYVE.

*A Szolgák ki-választásáról, és
hivatalljáról.*

Már a' Szolgák választását,
'S azoknak szolgáltatását
E' Könyvben le-rajzolom:
És, mivel arat házmosban,
A' ki izánt, és vét markosban,
A' mint hogy tapasztalom;
Elsőzör oly Béreit válassza,
Ki legyen iznos, és vállals,
Nézélie rettenetes.
Annak szava vastag légyen,
Melytől a' Marha léltet végyen:
De keze kellemetes.

Ostora táftogásával
Nagy szava nógatásával,
A' marhákat fenyíté;
Ne hogy gyakor tiapálókka,
Temérdek vagdalatókka!
A' munkát nehezíté.
Ha Bérefed izalos léfzen,
Mélyebb borozákyt téfzen
Eles izántó- vasával
Az hegyet könnyebben hágya,
'S a' galyt serényebben vágya

Kemény, hófalu karjával.

Jára-

I.R.I.K. *A Szolgák ki-választ. és hivatalljáról.* 23

Járását a' fellegeknek,
Égeknek: Szántó- földeknek
Vége- fel természetét.
Rend szerént az ugorlásnak,
Szántásnak, és forgatásnak
Tanullya-ki idejét
Mert, ha szárazban meg- bontya
A' földet, porig meg-rontya,
Nedveiséget ki- vévén;
Ha pedig nagy sárban izántya,
Azt ismét igen meg- bántya,
Nagy darabosá tévén.
Noha Páftor szolgáltatya,
'S a' Béresnek állapottya
Sokakban külömbenek,
Még- is amannak ezével,
'S emek vilzont enezével
Némelyben meg- edgyeznek
Ámbár Páftor az hegyeken,
És tövifetlen helyeken
Jútvál jární szerezfen:
Féres ellenben mezákben,
És bőv- fü termő völgyökben
Örömet legeltesfen;
De még- is ták fok dolgokban,
Szolgai hivatalljokban
Egy a' máttól függenek
Béres izántya a' földeket,
Juháziz trágyázza ezeket,
'S egy máfon fegetlenek.
Régenten a' Romaiak
Nagy gazdagságya Férfiak,
Kik izántottak, 's vetettek,
Nem egyfzer eke izarvától
'S a' földeknek izántásaitól
Fő Pólgarrá tétettek.
Az hivatall ha le- vettek,
Az ekét meg- elé- vettek,
Kik Romát igazgatták!
Ellenségek erejeket
Földig rontván, ekéjeket
Melly könnyen forgathatták!

Páftor.

Az haj-
doni
Páftor-
kodás-
nak mel-
tóságya.

24 I. Réfz. II. Könyv. A' Szolgák

Ha még - is az Úr Könyveit,
Ezek leirtséges részeit

Szemefén meg - vizsgállyuk;
Hogy nemesbb volt juhászkodni,
Mint éántással gazdászkodni.

Valóban fel - talállyuk.
Mert az hajdoni időkbén
Bóldog arany éltendőkben

Király - fíjak érzötték,
Páftor - botral késérgették,
Hegyen, Vöggyen vezérgették

Nyákokot, 's legeltették.
A' Páftor - bot képzeltette,
Juhok Nyája jelentette

Népnek igazgatását;
Juhoknak legeltetése,
Szorgalmatos őrizése

Kegyés uralkodását,
Mert nem nyírték az juhokat
Hogy le - huznák a' gyapjokot,

Egész bögig meg - nyuzván;
Gyengén nyomták emlböjeket,
Kegyefen fétek tej - ket,

Vérről ki - nem fatárván.
Akkor a' föld kerekésege
Úrea lévén, 's éllélysége

Pufzátokon legeltettek.
Járó kelő hajlékokban,
Egél fedett lakóiban

Éjt Napot gyönyörűköttek.
Ekkor az egek forgását
Nap, Hóid, 's Tíllagok írását

Nagy bölten ki - tanulták;
Így az Éltendő följását,
Az iás vízfontagságát;

'S mi nékünk által adták
Új nével a' Tíllagokot,
Tíllagokról a' Napokot

Mind szépen fel - jegyezték.
Égí Kosnak a' nevéül,
A' földi nyáj vezéréül

Az éltendőt kezdették.

Madár-

ki - választásáról, és hivatalyáról. 25

Madárkák énekléféklől
Szép, édes fütölél, krol

Ének, 's fütöléféket;
A' fipot - is így találák
'S a' fízokot ízamba foglálák,

Igy fízerzék a' verféket.
Mi - is ezektől tanultuk
A' fízot Verfékbe gyalultuk,

'S vizafizáltak fízvünket,
Énekletrék hús érdőkben
Kies zöidellő ernyskben

Száz tífta szerelmünket.
De jaj! a' bóldog éltendűk,
Kévánatos arany idők

Memnyire meg - változtak;
Az hajdoni fozgálatok,
És Páftori hivatalok

Parasztokra jutoták.
Ezeknek - is szemétyéből
Erre termett nemzetyéből

Válfáziz egyet magadnak,
Ki három kerefétre mégyen,
's elzebb, mintfém testes légyen

'S hív Páftora nyájadnak;
Mert a' vén mezéze nem hatja,
Így a' juhok rozálzál tartja

Maga pedig ták döglük.
Az fily fizes vizgyázoktól,
Nyáját őrző Páftoroktól

Farkafok meg - fízöklük
De Páftor Ífju fe légyen;
Mert ez menten mind ták mégyen

Maga mulatságára.
Nyárben magát húsbe vezí
Elsőben érdőre vizí

Nyáját, Farkas fogára.
Ketske - Páftornak válfázza,
A' ki ké - fízát bátr'n málfázza,

Es a' magos hegyeket.
Tér helyen fokot ne ulyon,
Elsőt, havat mind el - túrjon,

'S tíátogó hídegeket.

B 5

Ne

Ketske -
páftor.

26 I. Réf. II. Könyv. A' Szolgák

Ne nézd ezeknek lézességét,
Se belzédyegek ékecségét;

Nem illetik ezeket:

Hanem a' nyájt hogy jártatták?
Eza mely karban hajtották?

Hogy nevelték tölgyeket?

Kertész.

A' Kertésznek - is vállalnak
Hivataljában jártasnak

Kétség kívül kell lenni.

Sok földeket kell keverni;

A' Kertben nints mód heverni,

'S ták mulatságra menni.

Tudni kell a' Fák nyességét,

Mag fzedését, 's el- verését

Es a' Fáknak metélyét.

Ásásnak, és ki- irtásnak,

Flántálásnak, és őltásnak,

Es mindennek idejét.

Senki ne vegye kertyebe,

A' ki magát belzédgyebe

Mindenekre ajálly

A' ki ták másét ujítja,

Az a' kertet el- puftítja,

Majd breisen találly.

Hanem, a' ki ékecségét

Kertnek bav termékenységet

Keze uran szereti.

Ez nem vézi ingyen bérét

Biert nem poshaltya a' vérét:

Ki-ki ezt bé- veheti.

De mint a' nagy táborokban,

Nem a' bátor bajnokokban

All a' szép győzedelem;

Hanem ő bültfességével,

Tábor jó rendelésével

Nyeri a' Fejedelem:

Szintén úgy te Majorosból,

Mindenemü józágoból

Nem véz fok jüvedelmet;

Ha fok szolgád Gazdájától

Majoros kormányzásától

Nem vézen fejedelmet.

Hald:

ki-választásáról, és hivataljáról.

27

Hald: az hamis Majorosnak,
Tüps harapó Zsóluosnak

Mind gonofzok dolgai.

El-puftították az Erdöket,

Soványították a' mezöket

Tolvaj, vagy rest karjai

Rozsízal tartya az Juhakot,

Az Juhokkal fázítottokot.

Ellenben az ökreket

Úr kafzállóján jártattya.

Ábba másét - is bocsáttya,

Rontya a' vetéleket.

Maga keze sem állya - meg,

A' fok gyümöls - fá vallya - meg,

Hogy lopja gyümöltreket,

Feleségével hordattya,

A' Városban el- adattya

A' szép veteményeket.

Többet ad fél minc el- vetett,

Kevesber, mintém bé- fzedett

A' földnek gyümölsébél

A' tótornák ki - fázkadnak,

Öltványok ki - fázadnak

Ura gyümöls kertyeből.

A' szölit nem mivellette,

Rút pallagba öltöztette,

Le fzedte gerezdgyeit.

A' földet nem trágyázattya,

A' tövifet nem irtattya,

El- veszté vetéleit,

Azonban el- jó ideje,

Ki- telvén az eztenéje,

Ura tölle számat véz.

A' fok kárt maga - is láttya,

Lopáit nem tagadhattya,

Ezért nagy köldüsü lefáz.

E' gonofz Majorosoknak,

Felsága rest Zsólofoknak,

Hogy kell más Zsirját fozpui,

Kj parantolt, mostan fozgál;

Ki Gazda vóit, Béresnek áll;

Igy kell Urát meg - lopni.

Alnok
Majoros

28 I. Réfz. II. Könyv. A Szolgák

Igenz
Majoros

Be szerentsés Major-házok,
Mellyeknek van oly Gazdájok,
Ki esmérje földjeit;
Mellyeket ő Szülőivel
Szántott, 's most gyernekeivel
Gyűjti jövedelmeit!
Még - is arra gondgya' légyen:
Vént, vagy Ilijat ne tégyen
Az Úr Majorosának;
Mert az Ifju hitelen,
Öreg ember erőtelen,
Nem jó ház Gazdájának.
Az ézfél igazittani;
E' kezével mozdittani
Nem tud a' tfeledeknél,
Holott ha nem tudiz ézfedel
Segítteni, vagy kezdedel,
Rofz dolog az ekéknél.
Az éftendőt mind el-nézi,
Napról napra el-intezi
A' jó Gazda dolgait,
Eftve míg le-nyugodgyanak,
Reggel hogy mihez fogyanak,
Még - tanitgya szolgait.
Még - nézi az ifállkokot,
Még - autak - é a' kofyokot?
'S hogy fektettek barmaok le?
A' zárokot le - erefzi
Tolvajokot ki-rekefzi:
'S így utolsó fekfzik - le.
Kakas szöllásra ágyából,
Rövid, édes nyugvásából,
Első vezzi tagját fel.
A' szolgákat meg - szollitgya,
A' munkára így inditgya:
Elég már, kellyetek - sef.
Maga véllék ferénykedik,
A' tunyákon keménykedik,
Mindnenben igyekezik.
Édes szóval addig tartgya,
Míg a' Napot el - szallatgya
Sülyát még meg - sem érzik.

A'

ki-választásáról, és hivatalytról. 29

A' ki pedig beteg léfzen,
Arról jó renselést éfzen,
Es jó ágyba fekteti.
Jobb fekgyék hat napokig:
Mintien hét nyoltz holnapokig;
Olátán haznát veheti.
Az éket jól tfináltgya,
Es jó beven találtgya
A' munkás tfeledeknek,
Mert ez első fizetéfék,
Ha vagyon zifros éliefék
Szegödött bérefeknek.
Botyát fokszor fel-emeli,
Majd lép szóval mértékeli
Haragos inteféit;
Kemény szókkal menyegeri,
Bortal mingyárt nem binteti
Tfeledeknek vétkeit.
Süt jó jámbor életével,
Szép tökéletességével,
A' rofzt el-távoztgya.
E' nem haznát? munkálásfal
Igen kemény dolgozófal,
Még - is meg - gátoltgya.
Innét van, kogy a' Falukban,
Es az ilyen Majorokban
Anyi gonofzt nem találfa:
De ama nagy Várofkokban,
Tfeledek közt Udvarokban
Elég gonofzságot látfa.
Mert ezekben a' nagy refség,
A' refségtől szült ledéség,
Es feleségesség szarmazik.
De itt rofzfal tartalkodni,
Idő nints ták gondolkodni;
Azért a' bün távozik.
Efsben sem heverteti
Hanem a' trágyát viteri
Az Uraság lábokra;
Ha oda nem kívantatik,
Hordgyák, meg - parantoltatik,
Veteményes ágyokra.

Vagy

30 I. Rézf. II. Könyv. A Szolgát

Vagy az elsőnek vizétől,
 És fok féle szemétyéről
 Ődvarát meg - tífzittya.
 Amazt árkokra vétetvén,
 Ezt ízekeren ki - vitetvén
 Szépen meg - tfinofittya.
 A' kerteket földozottya,
 Avagy meg - igazítottya
 A' bomlott fedeleket.
 A' tüzi-fát fel - vágattya;
 Hol meg - romlott falafzattya
 Az eke-kerekeket.
 A' tűz - helyen a' pipával,
 Vagy Kortsnákon páinkával
 Ingyen sem mulatozik.
 Nem kell néki madarát, és
 Sem pedig en a' vadatás;
 Szántásról gondolkozik,
 A' Városba ritkán megyen,
 Hanem hogy ott Vásárt tgyen
 A' mélyes Juhokkal:
 Vagy hogy róflált gabonáját,
 És meg - vénhedett marháját
 El - adgya a' gyapjokkal.
 Ezekből egy kis kötséget,
 Szerzeheffen tehetséget
 Kubára gyermekeinek;
 És valami ruházatot,
 De nem módis tálírazatot
 Végyen Feleségének.
 Mert ő olyan dolgot látot,
 A' Városban: 's álmétkodot,
 Ezt miképpen mivel?
 Hogy mely lábat bé - vettetett,
 'S két fáz koblát ki - veretett
 Azt Afizonya vífelé.
 Hát meztelen melyeket,
 Ki - fódzvéen Miedereket.
 Mely otmányul árulják t
 Holott azt a' betsületet,
 És a' szemérmetséget
 Szeretők el - takarják.

Fel-

ki - válfatásáról, és hivatalyáról.

31

Fel - fujt nagy verdigallyokkal
 Abrontfozott fozoknyakkal
 Aüg férnek uttzán - el.
 Akár merre meg - indulnak
 A' Parafzok el - bámulnak
 Egig verik a' port - fel.
 Az egyikét meg - állítia
 Egy Parafz, és így fozolltía:
 Abrontfót ha nem venne?
 Egy le - efétt hordojaról,
 Más Ura ferdó kádjaról,
 Ez kettő - is jó lenne.
 Jó Majoros fokot talál,
 Miért Városba nem sétál,
 Maga fuját házánál.
 Kender váfznat tekintekkel,
 Tzondra pófztot nagy végekkel
 Gondos Gazdafizonyánál.
 Yasnál, Sónál, Kötteleknél,
 És hoini Vas etzközöknél
 Nem véfzen egyebet,
 Erre sem Ura etzfénye
 Hanem maga gyüteménye
 Adgya a' költségeket.
 Nem tud ő ugyan iráshoz,
 Se nem ért a' fázmadáshoz,
 Még - is hífnos Urának.
 Nem hoz üres Rátirokot
 Hanem jó tell zatskokot;
 Háfznosbb ez a' Gazdának.
 Ha Ura Majorba megyen,
 Meg - nézni azt, mint 's hogy légyen,
 Nem rebeq az ő fízve.
 Mert akár merre sétállyon,
 Niuts hiba, melyet talállyon,
 Ögy forgodott ő hüve.
 Sem magát, sem feleségét,
 Sem gyermekeit, sem tfelegyát
 Lopáfokban nem éri,
 Söt tokélfeteségéről
 Jó Gazda ferénysegéről
 Minden Szomlééd útséri.
 Tellyes

32 I. Réfz. II. Könyv. A Szolgák

Teljes húsban a' barmai,
Szép kavérek a' nyajai,
Majorsága háj-falat.
Zöld vetések pifolyognak,
Mivelt szőlők mofolyognak
Ennek jó keze alatt.
Homlitások virágoztak,
Oltoványok meg-fogotnak,
Gyönyörü a' vetemény.
Kertek tizta minden úttya,
Meg-nem bomlott fűkös kúrtya,
Ekes a' zöld építmény.
Mefizte tartományban lévően,
Még-is mindent rendben lélvén,
Örvend az Úr szívéből.
Mep-ditűrvényűjő Gazdáját,
Jutalmazván iv szolgáját,
Majd ki-ugrik bőriből.
Mely szerentsés ember lettél
Majoros, ha ollyat vetél,
Ki veléd meg-edgyezzek.
Külső gazdaskodáfordban,
Belső majorkodáfordban
Serényen igyekezzék.
Ki ne virattig nyugodgyék,
Egélz nap ne tonyálkodgyék,
Ne morogjon, 's dörögjen.
Mód nélkül az italotskát,
Ne szerezse a' borotskát,
'S kortsmákon ne dászolgya.
A' Majoros künn forgódiik,
Szántás, vetésén aggódiik,
Túr hideget, 's meleget;
Az Afzöny benn firadozik,
Háznál szorgalmatoskodik.
El-rendel mindeneke.
Annak gondgya arattatni,
Az életet bé-hordatni,
Hámbárokba el-tenni:
Ennek tieléd tartására,
Élet általmazására
Jó fizesnek kell lenni.

Majo-
rosak.

ki-választásáról, és hivatalyáról. 33

A' félitzal véfzen hívséget,
Az hívségtől fizesésetet
Majorokdo Afzöny nép.
Ha még-is egyet értenek,
Egy kéz másnak fegéitenek,
Jól foly dolgok: oh mely szép!
Nem kárpitos ugyan fála,
De szép tinos fal oldála
Majorosné házának;
Nintfen portzellán edénye;
De meg-vagyon még-is fénye
Tál, és tányér mázzának.
Bétfi drága tikóroket,
Ritka szépségű képeket
Nem látz abban függeni:
Hanem teli körtvélyeket,
Es muskotály gerezdeket
Abrontfokról tsüggeni.
Van egy két pohárotskája,
Egy két ón-tányérotskája
Ez-is az Úr kedviért;
Hogy midén futva ki-mégyen,
Légyen mit Afzatra tégyen
Maga betsületiért.
Inkább a' süstös lábokot,
Sodorokot, 's oldalokot
Szereti fel-függefzteni;
És az hagyma kozforukkal,
Mintfém Várofi árukkal
Szemet gyönyörkedtetni.
Egy széket két él-vézen,
Télben tűz clejbe tézen,
'S az Afzalt meg-teriti:
Nyárbán vagy ház erezfében,
Vagy egy szép fa zaldségeben
Afzaltal el-kézfitti.
Ezek pompás jó lakásra,
Sem két, vagy három fogásra
Eppen nem vágyodoznak
Légyen jó ziros kashok,
Avafsal fűtt Kápolzfájok,
Böven, 's vígan lakoznak.

A'

C

Midőn

34 I. Réfz. II. Könyv. A Szolgák

Serté-
sokról, 's
azok
húsa el-
készíté-
séről.

Midőn a' makról le - hajtják,
'S hidas ólba fel - tafiztyák
A' hízott Sertéfecket,
Törakbúza pujiékából,
Vagy pálinka malatából,
Készitti ételeket.
Így keményszik szalmáján,
Tamót léfzen hűfá, 's hája
Zitját nem tlepegeti.
A' húst tíz nap sóban tartya,
Meg - forrázván meg - nyomattya,
'S az után füstölgeti
Előbb homlokba ütreféek,
Hogy jobb iáti hűfá esék
Oltán verj kést szívére:
Vérét - is vehed bőveben
El - sem fut belől vére
Sóddorral hogy aszta dífét
Meg - adgya, és kedves izét
Ilyen képpen füsteli:
Lorbertel, és nyers Zsályával,
Fenyő - fának frís magával
'S Rosmarintal spēkeli.
Hogy meg - maragyon épségben,
Es Rósa izintü szépségben
Meg - hinti Saletrommal.
Így azt a' kár nem érheti,
Félékét ott nyti nem verheti,
Lévén ily szorgalommal.
E' dolgát télben folytattyá,
Orfóját gyorion forgattya,
Nem máfutt, ha othon él.
A' mit font fel - matollállya,
Meg - főzven finge számlállya,
Míg más dolgom nem kerül.
Mikor a' szép tavafz el - jö,
Es hives nappjaival nő,
Veteményyét el - veti.
Léfzen télre kápoztája,
Murok, répa, fok hagymája;
Be jó haznát veheti!

ki-választásáról, és hivatalyáról. 35

Nó a' Tavafz: ő az orsó
El - veti, 's kapával korsót
Viláz Tengeri földire.
Nyárban számos dolgofsából,
Mégven gyorion farsólával
Meg - ért vetéseire
Terhes légyen, nem vitattyá,
Dolgát ferényen folytattyá;
Más ezt fel - nem válná.
Terhet még számba sem vézi,
Aratás kaszben le - téfzi,
Mintha ták úgy találná.
Mely szerentsés születek,
Van, 's bődög neveltetéek
A' Parafz kisedeknek!
Magok az Anyák izoptattják,
'S természeteket bé - öltják
Szívembe gyermekeknek.
Az ilyenek hízkelnek,
Nyájas tsókkal kedveskednek
Az ő dajka Anyoknak.
Éfve vigan nevetkeznek,
Es nyakába üelkeznek
Meg - jött édes Attyoknak
De a' kik Uri ágyakban,
Es kárpitos Palotákban
Pompáfon születteknek,
Tfák hamar el - választatnak,
Szajha Dajkákra bizatnak,
Anyoktól el - vettetek.
Mi tfüda hát, hogy eizeten
Az ily gyermek, 's erköltstelen
'S az Anyát nem kedveli
Mert a' Dajkája tejével,
Annak mérges metéllyével,
Erkölsöt szop, 's neveli.
Tejét adgya gyermekének,
Es nem feji azt zenkjének,
Mint fok Uri Afzfizonyok.
Azt ülekben hordozgattják,
Hídeg, meleghez szoktattják
A' parafz Gazdafzfizonyok.
C 2

Parafz
gyerme-
kek szü-
letek, és neve-
letek.

36 I. Réf. II. Könyv. A' Szolgák

Ezt naponként az Juhoktól,
 Tehenektől, 's más barmoktól
 Nyiván tapafiztalhatták:
 Hogy szerezék fölöttyeket,
 Szőlőtyek 's fűlőjeket,
 Szépen meg - tanulhatták,
 Mihelyt kezdnek a' lólláshoz,
 Járáshoz, és futkosáshoz,
 Fonyák az ostorokat,
 Kötetvén a' Béréket,
 Probálgatták erejeket,
 Hajtyák a' járnólokot.
 Mikor nagyobbakká léznek
 Attyoknak jó hatznot téznek
 Szántásban, és vetésben;
 Azok eke - szarvát fogják:
 Ezek az ökreket hajtyák,
 's özik legeltetésben.
 Azonban, hogy elméjekben,
 Nevedeknek, 's idejekben
 Attyok e' képp taníttya:
 Leg - először - is elsőknék
 Jó, és ártalmas időknék
 Erdőhöz igazíttya.
 Ezt naponként hogy tülteylle,
 Tülza fízvel fel - izentellye
 Mindennemű dolgait,
 A' Templom gyakorlásával,
 A' munkától nyugvásával
 Üllye az Úr Napjait
 Ő a' földnek parantóllyon,
 De az egy Istenét várjon
 Bövséges áldáfokot.
 Ez, hogy adgyon szép időket
 Távoztaljon kü - elsőket
 Tégyen áldozatokat.
 Se künn, se benn ne dolgozzék,
 Hogy barma - is meg - nyugodgyék
 Az Ünnepi napokon.
 Ha marháat meg - nyugattya
 Munkáját jobban folytattya
 Az hét közös napokon

Min-

Ki-választásáról és hivataljáról. 37

Minden szomszédgyít szeresse,
 Semmi kárát ne keresse
 Valami vagyonában,
 Úgy ezek - is védelmezik,
 Minden kártól meg - őrizik
 Tulajdon jószágában.
 Máfokra ne irigykedgyék:
 Hanem inkább igyekezzék,
 Néki - is hogy leheffen.
 Pértől magát o'talmazza:
 Mert e' fok bajokba hozza,
 És ritkán jár nyertesen,
 Ne fok, t'fák egy, kettő légyen,
 Kivel barátságot tégyen,
 Bizték inkább kásfában,
 Elég jó barátot véfizen,
 Ha fok értek, és pénz léfzen
 Házában, 's ládájában.
 Ditsérje a' nagy földeket,
 Végyen közép szerteket
 A' mellyekkel bírhaffon.
 Mellyeknek mivéléséhez,
 Jövedelmes gyümölséhez
 Kannyu szerrel juthaffon.
 Új módikot ne kerelfen
 Régi szokás szerent véfzen
 Szőlő k' úgy kapállya:
 Nő! t'fák ezeket kövef:
 Fejizéjét burjában vesse:
 T'fák nyelét sem talállya.
 Ne kívánnyon gazdag lenni;
 Mert e' fok irgyet tenni
 Szokott falufiaknál.
 Kerüllye a' ézegeységét:
 Ez - is fok izetlenséget
 Okoz az házafoknál.
 Inkább példa - adáfoddal,
 Mint - sem dorgálócáfoddal
 Intfed Fiam szólgyaid;
 Lás! t'féléid szereznefnek,
 'S elötten ne refizeffenek;
 Jobban folynak dolgaid.
 Mint

38 I. Rész. II. Könyv. A' Szolgák

Mint szerelmes Fiaidat
Olybá tartád szolgaidat

El-ne huzzad béreket.

Tífleldid hivekké téized,
Ha fütre, 's füzemre nem vészéd

Minden kistün vétkeket.

De, ha nékik femmit nem hízlál,
Rájok leg-kissebbet nem bízlál,
Nagyobb tolvajok léznek.

Vagyonodat lopogatták,
Másoknak el-öfítogatták;

Sok nagy károkat téznek.

Egészséges hadd dolgozzék:

A' ki beteg, hadd nyugodgyék:

Gyogyittasd szeretettel.

A' mit tézfélz egyikének,

Jól éfik mindenikének;

's vizfontag szeretettel.

Gyermekét ő így kélziti,

Ki vénségében legélti

Attyát ő munkájában.

Ha ki mulik e' világból;

Nem dől - ki Gazda az házból;

Kélf Gazdát hágy Fijában.

Marafca
Léány

A' Léány fel-nevekedvén,

Tagjaiban erőfedvén,

Soha nem hivalkodik.

Benn szüvésben, és fonásban;

Könn kapállás, 's aratásban

Annával munkálkodik

Nem felyem az ölézete;

Sem drága gyöngy kézfülete

Fel-tornyozott hájának.

Ha lép akar - is lenni,

Még sem kíván felföt venni

Mosdott ábrázattyának.

Haját vizzel simogattya,

És ortáját mofogattya.

Forrás kút a' tukere.

Ékeskedik zöld ágokkal,

Mézei lép virágokkal;

Ez öltözés műzere.

A'

ki-váltásáról, es hivatallyáról. 39

A' nagy tonyos Túpé helyet,

Emelt Frizirozó mellyet,

Fejen lént egygyűnség;

A' piros kenőzés helyet,

Adott Patikáros mellyet,

Szemén szemérmetségs.

Tárfait nem szépségével,

Hanem teste erejével

Kivánnya meg-elözni.

Azzal kedves Mátkájának

'S jövendő Házas-társának

Akara lévét gyazni.

Mikor már az elztendeje

Házasságra az ideje

Léánynak el-érkezik;

Hogy magánál szegényebbhez,

Sok elztendővel vénebbhez

Ne mennyen, igyekezik.

Hogy edgyütt befélzefenek,

'S öltözve öltözkezhessenek,

Ketten járnak szoldosnak.

Az hová a' Léány mégyn,

A' Léány hogy tárfá légyen,

Oda het dolgoznak.

Kiván mindent meg-elözni,

Még a' Legényt - is meg-gyözni,

Serény aratásával.

Ezzel magát ő kelteti;

De a' Legény nevetgeti,

'S nem siet felföljával.

Néha néha föllöttgatya:

A' kalázt hogy hagyogattya,

Inti; 's hogy ne sieszen.

Est pedig tintalanságból,

Tíflekzi ily ravaságból,

Hogy az vizfűz nézheffen.

Mikor máfok meg-nyugofznak,

Dél ebédkor álmadoznak.

Ök ketten befélzgetnek.

A' jövendőbéllekről,

Házasságra kefélekről,

Mindent el - rendelgetnek.

C 4

Öfz

40 I. Réfz. II. Könyv. A' Szolgák

Özöl a' sütrezésre,
Vigádos szálló-fedésre
Edgyuvé kerekednek,
Ottan frissen vigadoznak,
Komázásokkal okoznak
Nevetést mindeneknek.
A' gerezdet hagyottya;
Legény vízfűz huzogattya
Leányt fölénél fogva,
Ez - is hogy a' szemetséket,
A' le - hullott fürtöskéket
Szedgye: vízi katzgya.
A' szeretet hogy meg - állott
Az új bor - is már meg - szállott,
Kelnek a' mátkaságra.
Meg - jelentik szülőeknek,
Váltata lefűz a' jegyeknek.
Kétülnek házasságra.
Midőn fel - derül a' várt nap,
Hogy öltözke eskette a' Pap,
Mind ketten meg - jelennek;
Yévén a' Paptól oldozást,
Édes szülőektől áldást,
A' Templomba úgy mennek.
Mennek puská rogozással,
Duda, 's hegedű szállással
Ruháson, és számfoson,
Hitlés után vízfűz - jönek
Vigabban, 's gyakrabban jönek;
Mivel vannak párofon.
Zsíros vendégséget ütnék:
Kolbászt, Májost, 's oldalt sütnék;
Nem kell nekik tehén - hús,
Kövér Kakas fő laskában,
Herbets rotyog a' kásában,
Káposztában díznő - hús.
Míg az asztalhoz nem ülnek,
Pálvákától meg - hevülnek,
Vigan ropiák tántozkot,
Le - ülven: új Házafokert,
Azok boldogulafokért
Házak az áldafokot.

Lakta-
dalma.

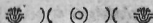
ki-választásáról, és hivataljáról. 41

Náz-nagy a' bort el - közföni;
A' vendég vízfűz - közföni
Járnak az ejtelek;
Az Afélzonyép mint átollya,
Még - is az étel jól állya
's ürünek az edgyetek.
Fűzök bé - kötött karjokkal,
Járnak kásás kalányokkal;
Nyisd - fel vendég Zatskodot.
Egyél, vagy nem: nintfen máfia;
Mert itt éget minden káfa:
Tűk tedd - le krajzáródot.
Másnap kontyba áltóztetik,
Majd Templomba vezettetik
A' Meny - Afélzony áldásra.
Vízfűz - térvén: el - duggattyak,
Vö-főjeknek ki - nem adgyak,
Pézz nélkülűt áldomásra.
Vö-főjek hajnal vonással,
Fényes nap és ő lámpással
Járják a' vendégeket.
Tzigányok hegedűjékbe,
Még - izikkadótt géjéjékbe
Kérnek egy két tfeppet.
A' küldött ajándékokból
Tegnap maradákokból,
Új vendégséget ütnék:
Vendégek bort hozattatnak,
Borfai, mézsel forraltatnak,
Iznak, főznek, és sütnék,
Éj-fél után el - burfuznak;
Az új házofok burfuznak,
Vége Lakadalomnak!
Már kezdgyenek gazoaskodni,
Es serényen munkálkodni;
E' feje nyugalmolnak.

Náz-

C 5

PARASZ-

PARASZTI MAJORNAK HARMADIK KÖNYVE.

A Nagyobb Barmokról.

Nem elég fogadni dolgos Béréfeket,
A' kik jól végeztek szántást, 's vétéfeket;
Hanem Tehensket végy, 's járnas Ökröket,
Ezek hizlalják - meg a' sovány faldeket.
Nem szűkség tanítád Erdély lakosait,
Ló. Miképp Paripát, 's válalzáza Lovait;
Avagy, hogy ismerjék azok fortélyait;
Tudják ők tanítani, 's ki-venni gántáit.

Hízio le-írja bőlftien mind ezeket,
Khlömbb szörökre néz 's természeteket;
Meg-mondgya 's neked a' betegségeket,
Es ad mindenféle gyógyító szereket.

Ökör

Szollyunk mi most tehát a' vonó barmokról
Azoknak különös meg - válalzáfokról:
Az után fokféle rozfáz nyavaljáokról:
Végre szorgalmatos meg - gyógyítáfokról.
Válalfáz szép magos fázal, és teljes Tulkokot
Vastag, félyes, fázal, hegyes szarvuokat,
Ha Lökék - is: komor ábrázatuokat,
Hátta görbét, 's tágos lyuku oruokat.
Légyen inas, vastag, hufoz es 's nyakok,
Eles szörel rakott 's borzos homlokok;
Le-tsbggó tokájok, ftonos romporájok;
De illy rettenetes képbén, félyid májok.

Légyen

I. Réfz. III. Könyv. A Nagyobb Barmokról. 43

Légyen Teheneknek kies kéntétek,
Ravid lába - fázrok, és kurnak kisedek,
Bikához hafonló 's egyéb termetek;
Szarvok, farkok, totygek nagyok, 's temérdekek.
Az ökröt jó Bérés ugy fozktsnd; ne félyljen,
Zörgés ftiattogatól hogy meg - ne ijedgyen,
Akár mi uton - is bátorsággal menyjen,
Tfak a' te fázvadról egyedül rettegen.

Tehén.

Ökrök
tanitása.

Bátorsággal hájon meredek utakra,
Kompokra, partokra, és magas hidakra:
Ne - félyljen bé - menni a' nagy Várofokra:
Söt úzáva - is menyjen fébes folyamokra.
Midön még Tulkotska, fézenvedgye kezeit,
Hogy fimszta Ura fel - borzatt füzreit;
Zéld ággal tázfázza szarvának hegyeit,
Oltán hogy truhelle annak ksteleit.

Mikor már a' Tulok negyed-füre mégyen,
Tavafázal nyakába töftent járat mégyen:
Ne hogy korofoóván, Gazdán erét végyen,
Vénhevéen, járomba alkalmas ne légyen.

Ha vad, rüg, nem enged, 's ökleésre kézföl,
Adgy hájjal elegy bort böven, 's meg - félyidül:
Igy a' mitöl ember meg - rézfégfzik, 's el - dül
Attól tfak a' barom félyfáz jámbor egvedül.

Ha e' nem hafználna: fzorofó beközáfál,
Üres fázfoly mellett tett rabokodáfál,
Két, vagy három napig farko koplalfál,
Hidgyed, meg - jámboról fók fozomjuhozáfál.

Ha rútól tekintven fázva hányásával,
Mutattya haragját orra fuvásával,
Porkak, és galyaknak gyors kapállásával
Ne közeltis; meg - ront kemény rugásával.

Hogy ha eleinten réged meg - öklelhet,
Avagy rugásával rajtat fébet ejtset;
Es ekeppen rajtat 'Tulkod eröt vehet;
Az után meg - látod velle ki mit tehet.

Ha pedig elein ötet meg - gyözheted,
Oltán fzarvon - fogva könnyen vezetheted,
Gyermekek által - is járomba teheted,
Tfak kltin vezfélyövel meg - is ijefztheted.

Tanitsd, hogy egyenü lépéffel járniak,
Eloföz ugarolt lágy földet fázantsanak,

Ke-

44 I. Rész. III. Könyv. A Nagyobb

Kemény munka miatt ne hogy el-állyanak,
És gyenge retekben meg-ízakozzanak.

Tekereg, fátforog, ugrik a' járomba,
'S nem akar egyaránt húzni a' goromba?
Régi tanult örök fogj mellé azomba:
Nem fokára hozza ez ötöt jó nyomba.

Hogyha fortélyt vézen, 's cői a' borozdára:
Kemény vas beköt mind a' négy lábára,
'S ezen kívül porázt vettef a' lábára,
Az óhság, és rabság vézi regulára.

Két Tulok edgyenlő légyen idejével;
De kivált edgyenlő légyen erejével;
Igy nem romlik egyik ferénykedésével;
Máfiát sem rontya retekkedésével:

Mivel, ha az egyik igen ferénykedik,
A' máfik pediglen hűvön reteklik:
El-unván a' fokát el-betegedik:
Avagy tünyságra ő-is erétkedik.

Kézlődéven a' Nap el-nyugovására,
Sietvén utazó háló szállításra,
Még-faradt Nap-ízamos vatorfálására;
Yid haza ekédet szokott lakására.

Izzatr ökreidett biztasd befzedéddel,
Törölgesfed nyakát féna tekerfedéddel,
Simogasd ólálát gyengén tenyercdeddel
Köd jáfolyhoz, tarsd jól szénáddal, 's vizeddel.

Még ez állatok-is a' hlv tarsfakodást,
Egy más között-való igaz borítkozást,
Szeretik, és bizik a' lép nyánszkodást,
Edgyvtr téznek érelt, italt, és nyugovást.

Noha természetlő ezek fegyverfelek,
Komor tekéntetek miatt félmefelek,
Körmök, szarvak miatt ök rettenetefek,
De magok-köztt még-is fézidek, 's kegyefek.

Más állatok kézfek a' vnskodásra,
Még a' fézlid juh-is a' tusfakodásra,
Gyenge kis szarvával kézf a' baj-vívásra,
Mellyeknek nints szarvak a' rugodozásra.

De a' jármas Marhák egymást nyalogatták,
Néha fugár szarvak egybe fátfogatták
Néha harapással egymást vakargatták,
Egymást hogy szeretik, ezzel mutogatták.

Raga-

Barmokról.

45

Ragadozó Farkas mikor meg-támadgya,
Jelét bigésével e' társának adgya;

Ez öklét, tuja, és társát nem hadgya:
Míg Farkas Körmeből azt ki-nem ragadgya.

Ha meg-döglik tária; bogéffel íratgya;
Akármú szép mezon nintien jó falatgya;
Búful a' Gazdája, 's ízívét a' faggatgya:
Hogy a' málik után ezt-is le-vágatgya.

Mikor vono Marhád húzásban meg-ventül, Vén
Tíferd-el, vagy tápd-ki, midőn fész fü derül; Ökös.

Meg-hizik, ha nyugatzik, 's a' legellélen ül,
Add-el; halálából-is nagy halnod kerül.
Az ilyl vágó vigan a' zold mezet járja,
Nem búsul, hogy tölle el-maradott párja;

Nem érti, halálnak hogy el-lepi ária,
Mivel hogy Mézáros bádgya öter várja.
Igy téznek egy némely világnak nai,
Reménység, 's kivánság bilintés rabjai

Várok, és Kaffélyok tarházas Urai,
Nagy Dominiumok kintés gazdagjai.

Mintha ök örökös Urai volínának,
Úgy bírják, és mintha ök meg-nem halnának;
Azonban véletlen el-ragadatanak,
Reménység, 's vogyontól mind meg-folztatának.

Nem lefázit it befzedem nekem szamarakról, Szamar
Kantázól, 's számartól fajzott fél-lovakról,
Ambár az Author verlet irt azokról;
Nem fok hír van nálunk eféle barmokról.

Mivel mi nem szántunk, 's vetnik szamarakkal;
Nem páradéozunk Frantzia Lovakkal,
Hintót sem huzatunk ilyen állatokkal;
Egy két helyt hordanak vizez putronokkal.

Irok inkább ennél háznoább dolgokról,
A' jármas ökrökről, 's faral tulokokról;
Azok kümbüfélé rofzly nyavalyájokról,
Könnyh, 's hafznos szerrel orvotólóokról.

Történik gyakorta, hogy le-betegzenek;
Akkor leg-jobb búba, hogy ne ehessenek,
De még az el-nyeitből fe kérözheffenek,
A' gyom ok hogy fémmit ne emelzheffenek.

El-dölnék, 's kinnyokban fák a' földet fállják,
Ö szokálók szerént magokat nem nyallják,

Hán-

Egymás
szerete-
te.Ökrök
betegsü-
ge.

46 I. Réfz. III. Könyv. A Nagyobb

- Hányák a' fejeket: farkokot fővállják;
Szörny bögőket lomlásátságok hullják.
Meg nem emelzhető füveket nyeltenek,
Ebből nyereséget ő gyomrok vettenek;
Vagy az emelzettek bennek meg-sültenek;
E' két okból meg-hidd: ezek erudenek.
- Orvof-sága. Próbált, és bizonyos orvofsága legyen:
Ó Bort, és értt fajtot elegy Gazda vegyen
Olofz Tziprus almát, 's Gallest törve tégyen
Azokhoz; adgya-bé: betegség el-mégyen.
Gyötődnek barnok-is hideg-leléfekkel
- Hideg-lelés. Jelentik ezt fizek mell bé-eséfelekkel,
Típával elegyült fok könyvezetekkel,
Tűsgött fővel, 's nehéz lélegzet-vétekekkel.
E' betegségnek élyi ily orvofságával:
Botsásis vért. Nem használj a' hainak zárjával
Vagdalt kaporfát főzz, 's fának olajával;
Edgyütt töltsd torkába ki-fatársásával.
- Étlen-ség. *Appetitus* vesztvén: Patika fizekkel
Melly fokon kerekik, 's pilula étkekkel,
Királyi, és Béti Karmelit vizekkel;
Add meg ezt te nekik szölib levelekkel.
- Sarjazás. Sarjazás-is bántya gyakran az ökreket:
Vagdald meg körmeit, nyomd ki jól véreket
Böv sóval gyürj ölzve két tojás-fizekkel
E' téfztával kend-meg, 's kötöd-bé sebeket.
- Szaj-fájás. A' fájz-fájalt gyógyítsd fépró pálinkával,
Bövséges mértékben meg-törtt fok-hagymával,
Elegyítvén búza-lizmek kovászjával
- Orvof-sága. Egyzersmind meg-törtt büdös-kó porával
Ha rühes: ily móddal abból tüztofgasdad;
Kénkőves feprével a' rühet áztatásd;
Vagy erős sós vizzel gyakran motogafasd;
Vagy törtt fok-hagymával örgöld, sírolgafasd.
- Rüh. Ez-is a' Marháinak igen nagy romlásfa,
A' bürnek tonttyához való fzaradása.
Ha kéfedelmes leléfz ennek gyógyítsd:
Bizonnyal követi vezéled, 's pulzulsifa
- Orvof-sága. *Lanust* (Borostyán-fát) virágó ágával
Föld ölzve fa-olaj, 's bornak zékányával,
Kennyed: de hadd érje a' Nap sugárával.
A' Tsázárook éltek zold közörujával.

Ha

Barmokról.

47

- Ha hüz, 's nyakán ottvén daganat kezd lenni;
Két fűből, füzgyébál szán vért kell venni,
Ha ezekkel femmit nem lehetne tenni:
Bak fagygyu, kontz-velő, 's fuzrokkal kell kenni.
- Ha iván: vér-fizpó ragad ivn húsába;
Réz, vagy vas hevültt tsöt botsás a' fájába;
Ennek palatzk-férget erefiz a' lyukába;
Hadd mennyen büdös gőz vér-fizpó torkába.
Erafzakos kézzel ha le-nem vájhatod,
E' jó büzu fűvel hogy ha jól tarthatod;
Ha jól nem lakott-is, majdég meg-láthatod,
Hogy le-fittyen onnét, 's vigan katzaghatod.
Efik, hogy a' Marha zoldjának oblébe:
Vagy a' fizep virágos mezőnek füvébe;
Nem tudván, hogy ott van kigyó tekertsébe,
Meg-nyomja: de ez-is meg-marja mérgebe.
Törj Rutát, és kösd rá kigyó marására,
A' mérges marásnak dagadozására;
Nints ennél hasznosabb meg-gyógyítására:
Ne vágydál Orvofok Patikázására.
Adnak az Orvofok fok tüzifa neveket,
Fűnek, 's gyökereknek fizep ditsereketek,
Vad, 's fizeid állatok tudgyák erejeket
Jobban: mert természet oktatna ezeket.
Szántó verő embert Menyét tanította,
Midőn bajvivását kigyó nyálával fujtotta,
Ruta mérég ellen mely hasznos, oktatna;
Parafz orvofoknak oltán által-adtá.
Mivel mihelytt Kigyó nyálával fujtotta,
Fulánkának mérget Menyét fájditotta;
Ottan mérges febet Rutához furiotta;
Kigyóval előbbi hartáz utította.
A' Parafz a' Rutát ezzel ki-fzágatá:
A' Kigyó-is mérget Menyétbe borsatá:
E' mezőn a' Rutát eléggé kajtatá;
De nem kapván: fzegeányt halaira juttatá.
Oh! vajha tudhatók erejét füveleknek!
Elejét vehetnek fok betegségeknek;
Nállunk a' fok próba mestere fizeknek;
Természet mestere más teremtményeknek.
A' gyomrok-tüzitót a' Golyáktól vették;
Oly fűből Orvofok oltán készítették.

Daganat
Orvof-
sága.Ha vér-
fizpó
akad
nyire,
Orvof-
sága.Kigyó-
marás.Orvof-
sága.A' Ru-
táról.

Hippo-

48 I. Réfz. III. Könyv. A' Nagyobb

Hippotamifól az ér-vágást szerzeték:

A' gyomor-tisztítót kutyákról késhettek.

Vagyon kö, mely Kigyó-kőnek hivatottat:

Nap-keletről hozzánk minap hoztattott.

Könyü, 's barna zinnel e' kö irattottat:

Kínél vólt ez a' kö, Kigyó nem árhatott.

Ha kit marásával Kigyó meg-sértette:

Vagy más halálos seb ágyába ejtette;

E' követ febére ha rá tehette:

Gyógyította: 's lefett, hogy mérgét ki-vette.

Talánk Erdélyben ily Kigyó-követ;

Nem nyomozunk még-is ily órága kinteket:

De fuvuk egymásnak mi Kigyó-követ,

'S ettünk - is egy málon halálos febeket.

A' dög-is a' Marhat gyakorta hullatta,

Mellyét izántó ember könyveit folytatta;

Tehenét, és Borját Gazdalfizyon íratya,

Hogy nints orvolsága, minden azt vitatya.

Vag-on: (a) de először éghez folyamodni

Szükséges, littenben nekünk bizakodni:

Buzgó könyörgéssel ehez főházkodni.

Orvos Doctorokhoz olzán ragafzkodni.

Tehenekről nints mit holzán befélgetni.

Ha Kigyó meg-marja, azt kell emlegeni:

Hogy rejét a' földre lánkség fejegemi;

Emléget Rutával jól meg-dörgölgeni.

Féske nála-alatt repül: ily betegség

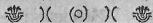
Követi; és réjél vér jó, és genetség:

Élly ily orvolsággal, 's meg jó az egység:

De a' ki rolízat lóp, éri a' veszélység.

(a) T. Bivó György Úr ki adta nyomtatásba.

PARASZ-

49

PARASZTI
MAJORNAK
NEGYEDIK KÖNYVE.

Az Aprobb Marhákról.

Az aprobb Marhákról befélgetések
Folytatunk: 's fordítuk az ékes verseket.

A' felül juhokkák iten első léznek.

Minthogy a' Gardáknak nagy halznokot téiznek.

Mert ezek a' földet köveren trágyállak

Magokkal: 's fájokkal az embert tapállak.

Tejével, fájával tartul teféléeket,

Gyapjával, 's vajával tölthet erizényeket.

Romulult, és Rémul Juh kintléstette,

A' Királyi fészre fel e' fegitette.

Pálztorból Romának építői lettek;

Oly túda építményt ők eképpen tettek.

Szükség, nagy vigyázás légyen az Juhokra:

Mert gondot víselni nem tudnak magokra.

Az egy halzon hájtás nékik az erekek,

Adattak másoknak Istentől fegyverek.

Védelmézi magát Ökör a' fzarvával:

A' Ló harapással, febes rugásával:

Körmevel Orozslány gyöz ellenségeket,

Maráfall ejt Tigris halálos febeket.

Tfal-verteffel Róka, Kutya a' fogával:

Meg-örizi borét Szarvas futásával.

Az Juhok együgyök, és erőtelenek,

Nintfen bátorságok; mert fegyvertelenek.

D

Nem

Nem tudnak el-futni a' Farkafók elől,
Bízárt el-kaphatták és fogók féltl.
Sőt még a' Kő-eiső. Zápor nem indítja,
Ha tők a' Pástor-bot sőt nem lödítja.
Noha meleg bándát termézetből vesznek,
Még-is benneök kárt az hidegek téznek.
Légyen Nap-keletre hát Aklyok építve,
És g-enge perjével alyok meg-terítve.
Elzaktól szizze valami épület.
Meleg Dele, nézze e' nyugó kezület.
Mivel Elzak hozza az hideg léleket,
'S ezek nemzik az hó-harmatos dereket.
Már a' Bárányoknak neveltetésekről
Irjunk, és azolnak legeltetésekről
Mihelyest a' terhes Jűh Anya meg-ellik,
Báránykat Pásztorok lábra fel-emelik,
Eméit az Jűhnek Pásztor nyomogattya:
Bárányka ajkát téjfel álltatgattya.
Téj kívánására e' móddal indítja:
Bárányát szopásra e' képpen tanítja.
De előbb a' Pásztor egy keveset ki-féj
Hadd hulljon a' földre a' ki fejetett téj.
Mert ez az első téj feletrébb igen árt:
Betegséget, halált okoz, és néked kárt,
Ir itt az *Author* Frantzia szókásról:
És a' Bárányokhoz ott való látásról:
De mivel Hazánkban e' mints így szókásban;
Mind azokat én se télezem az írásban.
El-hoven ideje: téjtel el-fogattya;
Küsdet Léányoknak kezekre bizattya.
Gyenge füves mezezen ezek legeltetik
Fonnak: 's notájokat ok énekelgetik
Báránykák pediglen kinálást nem várnak:
A' jó lakás közben tántozokat-is járnak.
De Te ez életet ne fozok Léányotska:
Mivel vagy Te igen gyenge virágotska.
Bátor vala fáznek a' régi időkben
Legeltetni amaz arany éltendőkben:
Nem valának akkor anyai Satyrufók,
'S fáz virágot fázós értelmes Zsinálók.
Noha a' Bárányok egybe écsednek;
De még-is gyakorta ok meg-verekednek.

Aklyok.

Bár-nyok.

Oka:

Oka; mivel (a' mi nagyon veszedelmes)
A' fzelid Bárány-is feletrébb fzezelimes.
'S valamint é' meg-van a' nagy Várofokbant;
Szinten így meg-vagyon a' Bárány nyájakban.
Mihelytt fzarvatások nő: ottan küsködnak
Kis fzarvatásokkal egyútsba ütödnak.
'S mind addig e' tüznek vége nem fog-lenni:
Míg kéll Majoros eről nem fog tenni.
A' Kofok légyenek fsejér, 's nagy gyapjafók.
Áll-kaptajok fele tekerett fzarvatók
Gyapja kurta: nyelve fekete ne légyen;
E' két fzinék fzerént a' fűjok-is mégyen.
Haneam, ha fekete Bárány kívántatik:
A' Kosnak-is fzine így alkalmazzatik.
Ala-felé (mondán) légyen le-e-rezfelve
Szarvok; ne ég-felő hegyesce terzfelve:
Mert így azon kontoz fzerétt tárfokot,
Meg-ékelik, febzik o' Kos barátyokot.
Mivel, tudván, hogy ily fzarval fegyverkeznek,
Ki-mennek fttára, 's álltogyva ütöznék,
Pásztor az fzy fűznyi nagy hadakozókat
Egy más kontza felett való kotzodókat;
Szűnrefse e' móddal verkedéskéket;
Gyakran fbbel jár meg-ütökésket:
Egy élezkéskét verjen meg apró fzegekkel
Köffe homlokára belől az hegyekből
Azoknak, kik kezük előbb az hartzolást.
Atta-nélltél való kemény hadakozást.
Így ha meg-ütököz, meg-ézi homloka;
'S többé hogy ne vijjon, felzen üto oka.
Fűzfelfrefsed-le ezeknek fzarvokot,
Tedd nyáj vezérékéé olzán e' Kofokot.
Így ok tárfaitól valósággal félnek,
Tlendes barátságban, 's fttára nélltél élnek.
Vén juhok Kofokhoz ne rekezfrefsenek,
Se igen álliak elegyítrefsenek.
A' vén betegséget, 's dögöt hamar veszén,
Az ifju pedig várt halznot nem tézzen,
Felti a' Frantzia Juhát az éfsötöl:
A' Magyar nem ftti az ilyen időtöl:
Mert hozzfzafzon írja-le annak Zejtin.
Folytatom éa másról azonban verfit.

Kofok
nélltél
Berbés
ftek.

D 2

Vigyáza

32 I. Réfz. IV. Könyv. Az apróbb

Legelő-
sek

Vigázz még - is : mikor első tftattorással
 A' Tavalz' eszúzik, és béka hullással ;
 Ki ne hajtsd juhaid : mérves füvet fálak,
 Meg - betegelznek , és egymásra el - halnak.
 Tavalzítal ne memnyen Pástor ki nyájával
 Mig harmat nem fálakd Napnak sugárjával
 Midőn Kanikula a' földet egeti :
 Napjában a' mezőn kétízre legelreti.
 Reggel : mert a' füvet harmat édesítti ;
 Estve : mert könyvével az éj, kedvesíti.
 Hajtá ez időn küll Juhait völgyekre :
 Erdőkre , és kies anyékos helyekre.
 Légyenek jó Kutyák , mellyek Farkaloktól,
 Őrizzék a' Juhot éjeli lópóktól.
 Tündelen jártaffa nyáját legeltetvén ;
 Fumázásával szépen édesgetvén.
 Ha beteg a' Juhá , 's nem alhat lábára ,
 Aztot a' jó Pástor végye a' vállára :
 Tégye emlőjéhez gyenge Bánykáját.
 Talán fel - eleszti beteg Anyokáit.
 Légyen Pástor tudós ó betegségekben ;
 Azok ellen való , 's gyógyító szerekben.
 Tudgya , mely időben meg - nyiretessenek :
 Aktor bokrok közű ne legeltetessenek.
 Tudgya milyen füvek nevelik gyapjokat ,
 És édesé tézik Juhoknak hufokat.
 Erre ne keresse a' vizes völgyeket ,
 Hanesz apró füves , és száraz heggyeket ;
 Reggel Nap - nyugotra hajtsd - ki Juhait :
 Dél - után keletre tartáta nyáját :
 Mert nagyon árt , nézven a' Napra szemekkel ;
 Azért bújnak egybe Juhok a' fejeikkel.
 Egy kis hideg miatt akolyba ne hajtsd
 Őzfűvel juhaidat ; hanem mezőn tartfád
 Tűdű ! trágyájával miként követriti :
 Fekvén , melegével földed hogy fegriti.
 Ha a' Tél hirtelen havával érkezik ;
 Ki - ki az aklyába hajtni igyekszik.
 Ártalmas , ha fágyn , 's hó hátán fekeztnek ;
 Hótól , és a' dertől fonytat füvet éfnek.
 Az Author írja , hogy zárd iflakba :
 Nem szokás e' nálunk , hogy záruk azokba.

Erősebb-

Marhákról.

53

Erősebb - is a' Juh Erdély - Országában ;
 Mintfem más Nemzettség Nemes Hazájában.
 Nem - is érik itten oly sok betegségek :
 's könnyebb orvossággal meg - jó egéségek :
 Rüh , Hímő , és Méteyl nálunk a' korságok ;
 Ezeknek ez okok : és ez orvosságok :
 Seppedekek helyen való legeledek ;
 Éjjel vizes liven halafók , élelek ;
 A' méteylt , és hímőt mind ezek okozák :
 A' Rühet rozlsz tartás 's idő járás hozzák.
 Főzz káposzta - lében dohany - leveleket ;
 E' lével minden nap mosd a' rühelketet.
 Adgy a' méteylesnek sal nitrit korpával
 Hetenként ; de elegy a' kürtő kormával
 Ir it a' Vers - szerző a' Barmok lelkekről ,
 Folytasuk versünket mi más egybekrál.
 Biaz eat parafsz Gázda Filószfajokra
 Az - az : a' Termézet dolgát vizsgálókra
 Végy te a' barmokról büts tanúságokat ,
 Tégy ház tfelelgyinek fész oktatáfókot.
 Mitalfád a' kutyát háladatlanoknak ,
 Az Őkret pedig fész - fogadatlanoknak.
 Mely hivat a' kutyák lám az ő Urokhöz ,
 Ha meg - veretnek - is el - látnak dolgokhoz.
 El - nem hadgya azért : még meg - fém ugattya ;
 Mint rozlsz tfelel Urát menykövel sújtattya ;
 Gondold - el az Őkret milyen erős légyen ;
 Hogy még Medveken - is , vívón , erőt végyen ;
 Még - is egy gyermeknek engedelmeskedik :
 Rozlsz fia Attyával még meg - velzekedik.
 Visgáld - meg a' Sáskat Nyárbn mit dolgozik ?
 Úgy - é vigad , tántozog , tántzol , 's ugrándozik ?
 De Télel érkezék réa a' nagy éhség ,
 Minthogy Nyáron rett vólt , niuts hozzá tegeyefség.
 Ellenben a' munkás Hangya éleség ,
 Nyárbn szerzi a' fók Téli jó külségét.
 Im úgy jár a' rett - is ki Nyárbn nem keres :
 Téiben koplalástól szeme ugyan veres.
 Tűz mellett a' Téleben adgy jó tanúságot ,
 Ne had , hogy a' tfelel fozilyon bolondságot.
 Láttátok a' Nyáron a' Geritze párájt
 Hogy keresé , 's bnté nyugésének árját.

Betegsé-
gek
Méteyl

Hímő-
Orvossá-
gok

Az okte-
lan-álta-
tokról
Tanúsá-
gok.

34 I. Réfz. IV. Könyv. *As apróbb*

Mindenméli Beret, 's Erdőket meg-került;
Nem találván társát zöld-ágra le-nem ült.

Ezeknek példájok tanítva hívségre

Az Házait, 's egymáshoz igaz zivárságra.

Nézd a' Galambotok hogy él a' párjával,
Nem kotzodik löha ő fészék társával.

Tanítják Házulok közt a' bekefésget;

'S minden drágább mintnél drágább egyefséget,

Házás füzemlék közt való tisztaságra,

Oktatnak a' Golyák; mert paráznságra

A' mely adgya meg a', Golyák egybe gyűneek,

'S a' paránza ellen tarvny fűzetek ülnek.

Bűnas ellen oltán egymást fel-biztatták,

És hegyes orrokkal fűzere el-fagották.

Mi munkával a' Tyúk a' füzemet kapállya,

Fiaink adgya mihent fel-talállya;

Ez az Anya arra tanit benneteket

Hogy tápláltságátok ti-is gyermeketeket

Hozd elé a' munkás Méhnek-is példáját;

Az ő füzergalutos gyönyörű munkáját;

Hogy ezer, 's meg-ezer lakik egyefségben

Hord vizülzet, 's mézet ritka füzendőségben.

Nem igyekszik külön ő maga félzere,

Hanem együtt lakó kosári népére.

Igy kell ti néktek-is jó füzédnek élni:

'S így a' nagy füzéséget nem kell fokar félni,

Több enéle pálcát nekik els hozhatfz,

Sok szép tanúságot füzédidének adhatfz.

Az ilyen példátok sá mohan halgatták;

És követésére majd egymást fogatták.

Egy marék söt egy fél kupa etzetbe tégy.

Sóhoz anyi gyalog törtt fenyő-magot végy;

Lágy melegben töltfed minden nap torkába

Ez itat; nem marad Métyel a' Májába.

A' folyó füzorokba márs darab kenyeret,

Az után az inyén vágásf hozfzan eret.

Himliss Juhotkának ez az orvósága;

Ventzel János, 's Paul ennek bizonyása.

De ha ták akolyba rekedtél juhod-is

Jó gondvifeleffel légy arra ottan-is.

Vetteds allyát gyaraz jó füzraz füzalmával;

Tartasd jól farjuval, füz apró füzékvál.

Még-is
Orvet-
sági

Vad-

Marhákról.

55

Vad- lentsét, Ledeket közbe elegyíthetfz

Rundel halznos ételt juhoknak nem készíthetfz,

Itani az Juhot leg-jóbb tüzta többől

És füzé füzendőséggel folyó patsokból;

Mert az eles forrás vize hidegével

És *minerálovai* telyes elegyével

Téli a' Bárányzó Juhokot meddükké;

A' lány gyapjakot durva füzértékké.

E' mellett Bárányok kapják a' rüheket,

És egyébb enéle rüt kelevényeket.

Telben havat, jeget ne hadd, hogy rágiának;

Ne hogy ezek miatt nyavalyát kapjanak.

Tudgyák a' Páfzorok, mikor kell meg-nyirni:

De olajok alatt az juh nem tud fírni.

Nyírés közben Páfzorot gyakorta meg-sérti,

De tán orvoslását a' febnék nem érti.

Nem ták törít füzemek porát kell rá tenni,

Hanem fű-olajat, 's füzorokkal kell juhod.

Sos vizzel, vagy hamvas lugal Jehod mosd-meg

Nyírés után: ritkál! így nyárad tartod-meg.

A' nyárat vezetni hivatalod lenne

Jó Bak: ha a' káfény avadályt nem tenne,

Ez a' bujaságnak, lád füzálmás béré,

Mely meg gyermekességben igen hozhatfz fere.

Mihent az állason fakállod füzozott

És kis homlokodon füzvad fakadozt:

Otan bezt tuzel nagyon gerjedeztel,

Ezzel vendüléshez gyorán üeszedtel.

Innért már el-foga nyavalya testedet;

'S majd végére vízi halál éreledet.

Ertől lok illik vézük bibéjeket

Halál káfényára vetik füzéjeiket.

Telyletek a' Bakok azért búcsúsággal;

Mert telyletek buja mértékeltenséggel.

Küzbő legellét juh, 's Ketske füzretnek:

Ebben termézetet mind ketten követnek.

Ketske a' Zanótot, 's zald ágokot rágya;

A' juh ő-meszebb a' zöld füvet vágya.

Kiván Ketske hágni köztükis hegyeket;

A' juh pedig jární zaldells réteket.

Szeretik a' Ketské a' sürü bokrokot:

A' juhok kerülük; mert tépik gyapjakot.

Itatis-
ról.

Nyírés-
ról

Bakok-
ról.

Ketské

56 I. Réf. IV. Könyv. Az apróbb

Kiknek hulladékját madár fedezeti;
'S abból izorgalmalon félféket építenek.
A' Nyáj legelését izükség változtatni,
Tavafízál a' gyenge réteken jártatni.

Unnyuk az egy ételt, hogy ha fűves-
Juh-is az egy mezőt, hogy ha jó füves-is

Noha a' Deákság örömetl lakozik
Városon; 's tárfival vígan mulatozik:

Még-is a' gyümölcsös űz ha el-érkezik,
A' Vacatióra haza igyecezik:

Ugy a' Juh Tavafízál ohajt zöld réteket:
Heves Nyírban pedig árnyékos bükkeket.

Nem irok Gyapjúnak el-készítéséről;
Külömbféle módon való fésülésről.

A' Paraszt Átízfonyok jól értnek ezekhez;
Nem fér ilyen dolog az Uri kezekhez.

Folytatjuk versünket tovább a' Juhokról
A' Nyájt késérgető, 's brzó Kuvafízokról.

Nagy fereg Juhod van? több nyájra osztalad:
'S külömbféle helyen Nyájadat jártafad:

Mert ha több Nyájokra Juhaid osztatod,
A' nagy kárvallástól inkább meg-tartarod.

Az egyikbe ha Rüh; vagy Dög belé esik,
A' többi Nyájodban így károd nem esik.

De kívált a' Kersék kell dögtől fűteni:
Mihent meg-betegszik, külön rekeszteni.

Fejér tövis, 's káka fűzkeket gyűjtésével,
Meg-tört port elegíts az első vízzel.

Ez a' betegségek eleit-is vészli
És egészségé a' betegét tézli.

Van Páztör, ki Dülzött a' malatzával
Egy orizet a'lt veti Juhával.

Mohott természetek más a' Sertésfeknek:
Más a' tejes, gyapjas fészid feregnek.

A' Dülzött kedvell járni az erdőben;
A' Juh örömeftöbb marad a' mezőben.

Amaz mohon turja-ki a' gyűlkeket:
Ez inkább fisereti a' gyenge füveket.

Dülzött a' mótarsban kényefen nyújtózik:
A' Juh kis sardóli-is feleltébb intózik.

Sertés a'gyával rurúli vadgölközik:
A' Juh táraival ritkán hadakozik.

A' legel-
lének
változ-
tawata.

Gyapju

A' Juh-
nak több
Nyájra
el-
osztá-
tása.

As Jü-
holnak
és Serté-
sének
külömb-
böző
dolgai.

Marhákrol.

57

Ök-is néha, de fűk gyengén meg-öklődnek,
Szarvak, 's homlokokkal egymásba ütötenek.

Ez a' hegy-tetőről Páztör nézegeti,
'S véreien hirtözöket vígan nevetgeti.

De tenekényebben az hartzot folytatták,
Leg-ottan a' Kotók öket el-választák.

Igen nagy a' bélek a' torkos Dülzöttnek:
Azét ök hóhéri fáját malatoznak.

Más állatnál fiát Juh inkább fisereti:
Ha el-vész bögefél hítja, 's keresgeti.

Félenk, nints-is módgya a' bofízta-állásra;
Még-is kéiz ő néha a' viaskodásra.

Báránnyával kuvafiz ha fűk játékot iz:
Kergetvén, ellene mégyen mint febes tűz.

Halonlőbb nem lehet tojas a' tojashoz:
Mint hafonittanak Bárányok egymáshoz.

Vettek természetrel oly egyenlőséget,
Hogy Páztör sem lehet közök külömbiséget.

Egyenb a' gyapjok, egyenb ortzajok:
Egyenb bögefék, egyenb a' fűajok.

Még-is meg-isméri Bárány az ő Anyját:
'S vilzontag ismeri Juh Anya Báránnyát.

Idegen Báránynak nem nyujtja emlőjét:
Hanem háztárványi Ézoptattya-ki tejét.

Páztör a' malatot ha fűk a' fűzéről
Nem ismeri, avagy más egyéb jegyéről:

'S maga emlőjéhez Amnyának nem tézli,
Az Anya malatozát még izámban sem vézli.

Idegent, 's magját egyaránt fogadgya;
'S tejét mindeneknek ő a' fiserént adgya.

Rutak a' Sertések, és fűztáttalanok:
De Páztörökhöz-is ök háládatlanok.

Ezek makkot nélik böven veretnek;
De ök fzenet foha reájok nem vernetk.

Hogy kedvez Páztörre, ha Juh észre vézli:
Páztörökhöz vilzont fiseretétét tézli.

Mindenütt késéri, 's le-fekszik öjébe,
Ezt látván a' kuvafiz, morog nagy mérgebe.

Jártafa a' Juhát jó füves helyeken:
Avagy túzza vizes völgyes ligeteken

Legell-
fekt

58 I. Réfz. IV. Könyv. Az apróbb

Azonban dífiszit Páfitör úgy fzikatiffa
Hogy rikóltásával mind egybe hifafia.

Látván, mohan turják hogy a' gyükereket,
Szagos, de nagy mérüü füveknek töveket:

'S meg-fóiztód Uradtók fok jó íarútkozól,
Ha főire íutarfja fejét, és el-fézdül,

'S tífak nagy hanaaríggal a' íegyelőn el-düi;
Ottan íarka alati vágasd-meg az erét

Nyomák-ki emberül meg-vezetít rofúfz véret.
Hypericon fűnek (a) sárja virágjából

Nap-fényen éledet píros aljából
Végy, 's a' ki-nyílt érnek gyengen febét kend-bé,

'S ugyan azon fűnek levelével kösd-bé.
Az után rekefzd-bé Dífízót az ólvába,

Vagy háromtor töfetes hal zírt a' torkába.
Tífija van; töt, 's zémát vonny által, és

vágd-ki
Tedd fúftré; de mérget lág sóval jól vond-ki.

Még a' Dífízónak-is nő gyakran golyvájok
Torok-gyéktral fúmad fúlyos nyavalvájok.

Dögbe, Rűbbe esnek; nehé íehellétek;
És a' tejes fútal nagy a' has-menétek.

Vagdally varas-békt, 's tejjel elegyítfed,
Sértés noslékával elegy meg-kefítéd.

A' Tífengő kórának íáfás-ki gyükérét,
Míg erül nem ífak, meg-ne add éledét.

Elég ez az íafnos, de rút állatokról;
Útal írú Múzfán tabb orvosláfokról.

Írjunk hát a' Nyámnak íemes orzókról,
Ezek kílombb kílombb-féle nemékről.

Vannak a' kutyákban íok kílombbozéték;
'S természetek-férent maga vílélétek.

Mert, máfok étsaka házókra vígyáznak;
Máfok az erdőken Urakul vadílának.

Máfok az afatatra hozzak a' Fűjeket;
Amazok kerékben sítnék petfen éket:

Máfok el-fogóíóíák, a' íezp Nyúl-súddáket;
Ezek a' vízekből hoznak-ki Rézréket.

A'

Nyava-
lyát
Orvof-
szígl.

A' Ku-
tyák kí-
lombféle
Neméi.

(a) Tszegü kóró, vagy Széjásor síve.

Marlakról.

59

Az Uri Afífonyok Tsemketek tartanak;
Kíkel íátdozóván, unalmat hajtának.

Kényfen Afífonyok kesét nyalgattayák
És ezek ólekül máfokot ugattayák.

Van nagy Szelindekek a' Mészáfoknak;
Vigyázó Pumiok van a' Kotíffiknak.

Vannak oly Kutyák-is kí íezpen ízolálnak
És a' fútyóílére menetet írnak.

De te parafít Gazda bízd az Uráfíágra
A' Vadáfz-Kutyákat; 's vígyázz gazdaságra.

Légyenek házódnál vígyázó Kírvalók;
Kíktól éjjel, nappal fílyenek Farkafok.

Nappal védeimezze mezőn a' Juhokot;
Tolvajtól órízze éjjel az aklyokot.

Az ház-Bró kutyá nappal lántzon légyen,
Étsaka ízabadon órízetet tégyen.

Féierek légyenek a' Juhá z Kuváfok,
Hogy meg-ne ísemérék Jútól a' Farkafok.

Minden ók íagjai légyenek ízmfok.
Komor tekéntetek; ízrókben íombóíok.

Seméki íízérák; boros ízeme-hajo;
Míntha mínd vólíának Orofílánymak íajok.

Íezfízzanak Farkaf íemerék ízókíál;
Ést még vízzanak-is nagy, 's íles ízókíál.

Fíatal korokban ne hádd, kílykezzenek;
Mert léfzenek kílykei mínd erőíenek.

Az éíő kílyeket vízbe mínd vettedd-el;
Avagy, hogy ne horgya vízfízé; temetedd-el.

Az íllyen kutyáknak rövid búíóíóíok,
Kílykekért; mert ékad új fáfáfóíóíok.

Máfod kílykeíből kí-váfáfíatíhatod
A' két éíóí; avagy Amýára bízítod

Így; kerek-n tefetés ízalma tekérfítek,
'S emek kízepébe rakd-bé a' kílykeket.

Gyóíísd-meg a' tekérfítek; és ízóíííísd Amnyokot;
Ez halván kílykei nagy nyívogáfokot.

'S látván veszfílyekket, egyenként kí-kapja;
Ne hogy haláfóíon a' íang óíet ífápa.

Míly ketrák éízfúr tüz kízepéből kí-hoz;
Hogy jó Kutyá léfzen, már bízítól íhoz.

Tíéíéíél el-váfáfítván adgy íllyen ékeket;
A' míllyek nevílyés nékík erejeket.

Amýák.

Kutyá
kílykeek

60 I. Réfz. IV. Könyv. Az apróbb

Annyával míg kistsí hadd-el, hogy jázdogyék,
Éles fogaival ezzel marakodgyék;

De hogy embert marion, ezt meg-ne engedgyed,
Hamen jó vezűzővel kezd réá tégyed.

Bottal meg-ne bíted; mert úgy fűlést véfisen,
'S nagy korában próbát Farkasál nem tézen.

Farkas kalyket fizezz, 's azzal viaskottasz,
Hogy a' baj-vivásra Farkas ellen fókottasz.

Egyzersmind míg kifid, fozoktasd magadhoz
Hizekodván neki édesged Nyájához.

Igy fozoktatván: tölled ő el-nem távozík
Soha hívségében ő meg-fem változík.

Hizelkedik, 's vigad, látván vigságodat,
Bánkodik fozdítván fozomorúságodat.

El-hágy jó barátod moftoha esetben,
El-n-m hágy ez akármí bal történetben.

Éjél, nappal öríz, 's Nyájad mellett őrt áll,
El-fem vezű tölled más ha az egy halál.

Őt vagyon melletted, akár hová te mézfűz
Ha el-kell véfined-is, veled ő-is el-vézűz.

Látta ennek Roma régenen példáját:
Kutyák fizegetete rikka fűz tudját.

Sabinust a' Tanáts tömlerze hányatta:
De hív ebét tölle el-nem válázhatta.

Vélle őt míg főnyű halálra vezeték:
Vélle vót Uráit, míg a' visbe veték.

Bé-tafűztyák Urát Tiberis vizébe;
Lásd Eő mit fűlézűk, nagy fizegetetébe!

Után ugrik, 's le fűzál viznek fenekére:
Ura telett onnet hozza víz fűzére.

A' mint lehet vízű hátán a' part-felé:
De hogy nem bírhattya, gyakran bukkik elé.

Végre el-faradván, mind kettő oda véfűz:
Roma! könyvbe éröl oh mely fűzű jegyzét fűfűz!

Tűndálva fűzlelte ez a' kutya mit tett!
Kutyák hívségéről ah mely gyöngű példát vett!

Még a' Frantzák-is ily példát látának
Emlékezetére képet-is írának.

Egy bús Szelindeket irtak dúlfűlésban;
Lába alá gyilkost nagy tufakodásban.

Gyilkosnak melyére négy lábbal hogy állott,
Oldalába mérges fogakat hogy vágott.

A' ku-
tyáknak
Ura-
hoz va-
ló fize-
retek.
Példák

Ez

Marhákról.

61

Éz az Ebnek Urát kéffel átal-verte,
Meg-is hólt, hogy lesvén fűdet meg-heverte.

Láttya Tanáts-háznak egykor Udvarában;
Fel-indúl, 's nem tudgya mit tégen bújában.

Szőnyű ordítással gyilkost nyakon kapja:
Fűzfonyó hárral ottan fűdöz tiapja.

Dühösen fogát oldalába vágja;
Mardolla, harpja, fonyait-is rágya

Nem nyukfűz mind addig, míg azt fel-nem
bontya

'S véret a' béivel míglen ki-nem ontya.
Gyilkos hegyes-tarrel vólt fel-fegyverkezvet

Az egy fizegetettől vótt ez védelmezve,
De ha Ura ellen véteni talál-is,

Úgy bánnya, hogy éri őtet még halál-is.
Egykor Ház-gazdája estve Farsánglásból

Áll-ortzáson jövén haza mulatságból;
Mint idegent fűját kutgya meg-kapja

Tudatlanúl Ura lábát meg-harapja.
Áll-ortzáját Gazda leg-ottan le-téfűzi,

Hogy Urát marta-meg, Eb-is éfűze vezűzi,
Meg-rivad, meg-búsúl, kezd ordítást

Nem kell étel, ital folytattya rivását.
Hogy meg-kapta Urát felettébb fűgyvelli,

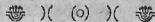
Mútattya az Ura, hogy Ebét kedvelli:
Kemyeret nyűjt, 's nevén a' Kutgyát fűzöllytya,

De ezzel bánattyát femmit fűm lágyittya.
Végre vezű magát egy tres pintzébe,

Nyög a' hordó mellett keletébe;
Itten egy néhány nap búsúl, és fűdevéfű:

Míglen a' bánattól, 's za éhségtől el-vézű.

PARASZ-

PARASZTI
MAJORNAK
ÖTÖDIK KÖNYVE.

Mindennémű Fákról.

Már kerti mnkékről
'S mind-némű Fákról
Vertéinket folytafuk

Ezek ótására
És plántálására
Ha Zöld spallérokat,
Kies piatzoikat

A' Fák külömségét,
Kertéiz mesterségét,
Kertben kívániz tfinálni,

Fáknak
külömb
fele Ne-
mei.

Elébb fel-kell találni.

A' nagy Udvarokat,
Fényes Kastélyokat
A' Zöld-Fák ékeftik,

Kapukba tétetvén,
Formáfon nyestvén
Felettébb dízeftik.

Vad-
Gefzte-
nye-
Hárs-
Treb-
Berke-
nye-fa-
Köris-fa

Erre Vad - Gefztenék,
Hárfa, Tésh Berkenyék
Fő-képpen alkalmasfok:

Mert ezeknek ágok,
Támöttek, és tágok,
Es gyönyörű szalofok.

A' Köris-fák-is jók:

De

I. Réfz. V. Könyv. *Mindennémű Fákról.* 63

De a' bogarok fok
Es mód nélkülte bédöfsek.

Még-is jó azonban,
Hogy az árnyékokban

A' Kigyók nem dölöftek.
Kézébb tüzbe menni,
Kigyó, mintiem lenni

Körisnek árnyékában.

Est én ki-tanúltam,
A' mikor még vólt-in

JÉsus Tárfáságában.

A' Fekete-Gyűrű,
'S Fagyal lép: mert sürű

Kerti ernyős útoknak

Spanyol-Megy Somokot,
Kaj-lán Baratzkokot

Tégy falhoz spalléroknak,
Zöldellő házakot,
Labyrinthútokot,

Tier-fából tfináltathatiz

Sok szép figurákat,
Ujmóci formákat

Mert abból fonattathatiz

Külső Országokban,
Külöfös Várofikban

Mert ezek levele
Kedves eledéle

Sok Szederj-fát plántálnak:

Selymet toj Bogárnak.

Söt az útakat-is
'S házi Kutakat-is

Illyen fák közé véfzik:

De Erdély-Országban,
Se a' Magyarságban

Ezt a' munkát nem téfzik

A' vizet kedvellik;
Mert hamar nevelik,

A' fagonfzó Füzefek;
De még a' Füz-fával,
Nyár-fa, Eger-fával

E' dologban egygyefek.

Fekete-
Gyűrű,
Spanyol
megy-fa
Som-fa,
Kajfán
Baratzkó-
fa.

Szederj-
fa

Víz-
Fák

Füz-fa
Nyár-fa
Eger-fa

Sok

Sok hasznát veheted,
Ha bé-ülteheted,
A' vizeknek partyait;
Mert midőn dagadnak,
Es főzönyen áradnak,
El-fordítod árjait.
Karót, szarú-fákor,
Veszélyt, gerendákat
Nevelnek az házoknak.
Eledelt tüzeknek,
Sátort béréfeknek;
Adnak erőt martoknak.
Gyakorta el-vizlik,
Ha fok vizet ízik,
A' Nyár-fát, és Füzeket.
De te igyekezzél,
Tavafz félt érkezéél,
S tégy új ültetéfeket.
Füz-fákban nagy jószág,
Es könnyű gazdaság,
Hogy könnyen meg-fogannak;
A' Mezőségeken,
Es fátlan helyeken
Sok szép hazonnal vannak.
Jártál Bánya-büknel,
Ama szép réteknél?
A' párdét mint teszik?
Mint kertek szolgáltnak:
Káro helyt ártálnak:
Imé mi hasznát vélik?
Nalunk a' Pufzpánk-fák
Igen alafonkák
Egy két arasznyit nőnek;
Ékes magofságra,
Izmos vastagságra,
Mint más fák itt nem jönek.
Máfut ofzlopokat,
Nyári zöld házokat
Pufzpánkokból formálnak.
Söt kényes padokat;
Es puha ágyokat,
Az ágokból tfinálnak.
Sokféle

Pufz-
pánk-fa

Sokféle olókkal,
Es nyirbálafókkal
Ritka dolgot ki-metnek;
Bús Orozlányokkal,
Mérges Sárkányokkal
Sokakat meg-ijesztenek.
De semmi könnyebben
Nem-is hajlik szebben
A' gyenge Tífa-fánál;
E' fok figurákra,
Nem látott formákra
Kézfőbb a' légy tzeránál;
Ezt golyobifókká,
Magos Ofzlopokká,
Kedved szerént teheted;
Embernek lépére,
Nap, 's Híd kerekére,
'S Szivárvánnyá teheted.
Molt Gyümölcsfőkről,
'S ok ültetéfeiköl
Folytasuk a' Verfeket.
Ezek Majoroknak,
'S nagy Méltóságoknak
Török az erfenyeket.
Mind Nemes, mind Parafz
Adgya-ki a' Garafz
Tavafzfall munkafókra;
Dologhoz láttaffon,
Gödörker állafton
A' ttemetek fiamokra;
Szorofs legyen torkok,
Tágos a' derekok
Mint a' búza vermeknek;
Hogy el-fárhessenek,
Ki-terjedhessenek;
Egy jó a' gyökereknék.
Légyen három lábok,
Egy terjed-el ágok,
'S állandó lefáz gyökereik;
Léfinék ttemetek,
Izmafok, ttefejek,
Gyümölcsaknek sükereik.
E
A ad

Tífa-fa

Gyü-
mölcs-
fák.

Gödörker.

Ásd azért Tavaszfial,
Hogy titkúlyon Nyarral

Sok roszít nedveségektől;
Küvérséget vézlen,
Hogy ha terhes lézen

Sáletromos gúzeektől.
Légyenek mind szépek,
Egyenesék, épek,

A' Te-
meték
meg-vá-
loztatán.

Kiket vézfáz tiltásra;

Horgafók, bogofók,
Nem alkalmatólok,

A' szép gyümálszásésre.

Más Orizágról hoznak,
Házanként hordoznak

El-ültetni valókat:

Hogy termők igérik,
Szép, ritkák, dístérák
Mint' Tzigány a' Lovokot.

Végy Erdélyiektől,
Fris sít kertézetektől,

Ne végy idegeneket:

Mert régen ki-vették,
'S azért el-vesztettek,

Minden nedveségeket.

Te magad tfinálhatz
Kertedben formálhatz

Plántáknak Iskolákat;

Az hónót idevel
Három eltendővel

Ültetiz gyönyörű fákat.

Ha niutsenek magok,
Tálátatnak ágak

A' gyümálszás kertedben;

Szépíbal metéltés,
A' mennyi kell, térés

Szorós, szájú üvegben.

Tartsd első-vizekben
Nap melegségében,

Ez utet meg-eleztiz,

El-telven négy hetek,

Többet nem-is vetek,

Kis gyökeret ereztiz;

Majd

Majd föld morfajékból,
Első hulladékból

Új ágyat készíttessd;

Midan hafadozik,
Aga fakadozik,

Iskolába ültessd,

Itt az hidegektől,

'S a' nagy hévségektől,

Mid szüntelen örizzed;

Sargul fok vizektől,

Ki veziz hévségektől

Gyakran, gyakran öntszed.

Nem minden kertekben,
'S azoknak földekben

A' Fátssák faaprodnak;

Söt ott nem szeretvén,

Nedveséget vesztvén

Egy lábíg ki-faradnak.

Földet változtatya

Szántó, hogy ha látya

A' búzát nem szereti;

És más gabonával,

Zabbal, vagy Arpával,

Vagy Kölesel bé-veti.

Valahol ki-vesznek,

Ottan fálban léznek

Fáknak új jóvetsi;

Mert el-foglaltatnak,

Gyűkértel szivatnak

A' nedveség erei.

Ezeknek helyeben
Annak idejében

Más fátssák tétessenek.

Mikor van-idejek,

Meg-mondom, 's az helyek

Miképp készíttessenek;

Mint fellyebb meg-hagyám,

És elsőbe adam,

Itt-is gádot afattasz;

Nagyobb félyeségek

Légyen, és mélyeségek,

Kalónló fájzt hagyattasz;

E 2

Nyá-

Uj plá-
mások.

Nyáron úgy maradjon,
Hogy jól meg - száradjon.

Szalmával - is égettess.
Fát öfűzel ki - véven,
'S ily gödörbe téven,

Jó trágyával temettesd.
Nézd Világ részeit,
Annak négy szeleit

Hogy mely feisl fujjanak,
Az 8 új helyekben,
El - ültetésekben

Saint a' Szerént állyanak.
Ha kadsú időben,
Rengeteg erdőben

Útadat el - vesztened,
Hová tévelyesítél?
Mely részre vetődél?

Imígy észre vehetnéd:
Vágd - le a' Tölgy ágat,
Hol (nézd - meg a' haját)

Közelebb velejével,
Arra Éfzak fekszik:
Szemben Dél melegszik

Különbözs ízelével.
Ebből meg - láthatod,
És ki - tanulhatod

Útad hol vesztetted - el:
'S mely tájban a' helység,
Hová vilé sietség,

Útra menni merre kell?
Ha fok ágot erefzt
Gyenge léven, 's terjeszt,

Hamar meg - meddősedik:
Ha ritkítod ágát,
Izmosítod tagját,

'S gyökere erősedik.
Nem de nem a' vetél,
Abban a' nagy növéit

Tavaszfal kalfajtatnyuk,
Hogy jobban nőhessen,
Es meg - ne dőlheffen:

Igy buvében aratnyuk.

Ágak el-
metéle-
se.

A' fűtyn ágokat,
Mint tolvajkodokot

Jó észfegeket,
Es nedveisegeket
Ottan le - kell vágatni:

Sajátoknak adatni.
Mutassuk itt úttját
Háromféle módgyát

A' gyümöls óttáfoknak:
Egyik közönséges,
Más kettő különös

Az ilyen munkáfoknak.
A' Vad - fa tökéjét,
Fűrézeld; 's terejét

Négyféle hafogaffad:
Ék módgyára végét
Vágd az ágnak, 's hegyét

A' tökébe duggaffad.
Négyféle ágat - is,
Körtövélyt, almát - is

Egy tökébe tehetfz - bé.
Majd föld agyagával,
Es fának mohával,

Es kakával kötszd - bé.
Vagy így: a' vad - fának
Vágd, 's oltványkáknak

Tiappanolag ágait;
Ha öfve botsátod
Agyaggal, meg - látod

Ök egybe - forráfát.
Vagy így: A' vad - fának,
Ö mezégs ágának

Ki - duvaftván, vedd tréét;
Széld ágat vágván,
Es végét meg - hántván,

Tedd többé mind kettejét.
Fák plántálásánál
Ágok óttásánál

Níntfen jövedelmefebb;
Mert ezen dolgozni,
'S edgynt mulatozni

Mi Uraknak díszefebb?

Vad-fát szelidíteni
's öfve szerkezeteit

Sok idegent; oh mely szép!
Hogy úgy egybe forjjon,
's gyümölcseket hozzon,

Tekintetre nints szebb kép.
De nem minden Fában,
's éstendő napjában

Kell az óltoványt tenni;
Nints jobb Birs-almánál
Körtvély, Alma-fánál,

Szederdj-fát-is jó venni.
Láttam, hogy Füz-fába
Oltottak, 's Borzába;

Gyümölsét nem kószoltam.
De azt, hogy izetlen
Gyümölső, 's szinetlen

Valójában hallottam.
Vad-fa ifjú légyen,
Mellybe az ág mégyen,

Hogy ottan meg-fogannyon,
Nintfen nedvesége
Vénnek, 's egésége;

Szükség, hogy ki-féardgyon.
A' gyümöls-óltó Nap,
Mellyet Szentnek mond Pap

Böldög Alszóny Ünnepe;
A' plántálafoknak,
Gyümöls óltáfoknak

Ez a' Nap a' küzepe.
Előtte óltatás,
's utánna plántátás

Két, vagy három napokkal,
Erre jól számot tarts,
Hogy jövendőben hajts

Szép haznot munkáfokkal.
Három éstendősek
És nem több idősök

Fák ül-
terésé.

Légyenek a' fímeték,
Kerés oly helyeket,
Mellybe gyökereket,

Jó vastagon verhesék.

Jó-é néki a' föld?

Hogy ha tñak hamar föld,

Abóól ki-tanulhatod;

Ia nehezen ágzik,

Hirtelen virágzik,

Hogy nem jó fájdíthatod.

A' száraz helyeken,

's a' déli szeleken

Igen jó iztak léznek.

De a' nedvefeken,

És kövér tereken

Szép nagyokra tenyésznek.

Azonban mint a' víz,

Olyan lézen az iz

Az íly nagy gyümölcseken,

Vidúl a' lárófod,

De nem kótoláfod,

Mint az írott képekben.

Alma-fának oly helyt

Valáfiz, vízzel a' melyt

A' természet meg-áldott,

És nem patakokból,

Vagy forrás kutakból

Vett, hanem a' föld adott.

De a' hegyeket-is,

Fővényes helyet-is

Az Alma-fák kedvellik,

Ha tñak gyökereket,

Es szomjú ereket

Nedveségek legellik.

Ha van kövérségek,

Es fok nedveségek,

Az Almák nem kedvesek;

A' száraz helyektől

Támadt hévségektől

Hullnak: mivel férgesek.

Pázsintos helyeket,

Nagy füves kerteket

Az Alma-fáknak szerez;

Így a' Fa rajzattyar,

Ag édes fajzattyar,

Hullatván, kárt nem érez.

Füge- Füge - fák Erdélyben
Szép termékeny helyben
Nem igen gyümölcsöznek
Ezzel más Országok
'S külső Tartományok
Itten, 's a' föld kedveznek.

Tal- A' szagos Tzitromok,
tróm- És édes Narantók,
Naranu- Ezek Beth kéztől
És Frantia élettől
Uraktól kedveltetnek;

Leg - jobban neveltetnek.
Ha Dió - fát szeretél,
Szert arra így tethetél;
A' Diót áztassad - bé,
Tedd olthat tseréphe,
Kies, meleg helybe,
Héjával átfúvad - bé.
Így terjed gyökere,
Vastaglak ereje,
Ha sokszor által téved.
Úgy nem fél-derektől,
'S a' zúgó fizelektől,
Es fok gyümölsét véled.

Mert mint Urfiatskák
Gyenge ifiatskák
Földjök el-hagyásából
Szédnek Virusfokot,
Szép tudományokat
Más Ország járásából;
Úgy a' gyenge fiatskák,
Dió - fa plántátskák
Ha által tiltettetnek,
Gyator plántálással,
'S hely változtatással
Gyümölsétség tétetnek.

Ha magától ki - jó,
Szölő közepin nő
Leg - ottan ki - vétesséd;
'S vagy Gyepű szélére
Vagy Szölő végére,
Aztól által - tétesséd;

Mert

Mert tergett ágával,
'S ő nagy árnyékával
Tűk éppen a' kárt téfzi:
A' föld nedvesféjét,
Első titegését
Szölő - tőtől el - vétéli.
De út mellé se tedd;
Mert vélséyre veted;
'S gyermekek pródájára.
Ezek meg - nem állják,
Hogy ne hajgállják
Bottlyokot az ágára.
Táltk a' tarisnyát;
Sokszor az hárisnyát
Szagpatttyák mázfókánl;
Érten le - verik,
Agált tördelik
Szokott válsatágokkal,
A' Dió meg - érvén,
Fájáról le - vevén,
Ha zölő héja nem hafad,
Tedd széna murvába,
'S akámi polyvába,
Es leg - ottan ki - fakad.
Nem kell a' Gesztenyét,
Avagy a' Berkenyét
Más helyre tiltettetni.
Avagy ha ki - véled,
Es más helyre téfzed,
Földjével kell tétetni.
Mondolát így títessd;
Elzárunk azt ne vedd;
Hogy az ő gyenge ágát
Tavasztal a' szelek
Meg - ne rontsák, 's derek
Hamar ki - nyilt virágát.
Szeretik Tíresnyék,
Valamint Berkenyék
A' szép Szölő - hegyeket;
De hafznosb kertekbe,
Szem látó helyekbe
Oltassad emezeket.
E 5

Geszte-
nye-
Berke-
nye-in.Monda-
ha-fa.Tíres-
nye-fa.

Mert

Mert ezemegek szürnek,
Noha valók Umak,

Az holyagos Tűresnyék.

Paraszt asztalokra

Fel-férnek, 's fogokra

A' Rőjtös Berekenyék.

Kürt-
vály-fa. Kürtvél - fák ékelek,
Es engedelmefék;

Mint tetőzik nevelheted;

Teheted Pujakká;

Avagy magofsakká;

Télfész pedig Pujákat

Le - vágván ágokat;

Mind törpéken maradnak.

Ágait metélted,

Kő - falhoz fzegeztesd,

Terjednek, 's magosfadnak.

Pyramis módgyára

Töltésr formájára

Nyefesd annak idején

Szépen nő, ágozik,

'Terül, árnyékozik

A' Tavafznak elején.

Igy eső tjepeit,

Hajnálnak gyöngyeit

Mind bé - yévén öblébe,

Méltán remélheted,

Sőt el - is biheted,

Lesz kedved gyümölsébe.

A' Gök fattyu jsvét,

Es a' gar ág növét,

Töböl ki - kell vágatni;

De a' bimbofokot,

Kövért, 's vastagokat

Pélig meg - kell hagvatni.

Ha fa módgyán fellyül

Virágzik, és terül,

Ezen nints miért vigadgy.

Hanem rász az ágát,

'S verd - le a' virágát,

Rajta egy szálót ne hadgy:

Mert

Mert ezzel velejét,

Utolsó erejét

A' gyümöls - fa ki - téfai.

De ezt tfelekedvén,

A' fa meg - eledvén

Ujra életét véfai.

A' fák - is vénhednek,

El - betegesednek,

Ágai meg - száradnak.

Özfész adgy bátrákok,

Néki: mert almákat

Azok többé nem adnak.

De a' kővéreket,

'S igen mezeleket

Tavafzal meg - nyefeszed:

Ne hogy bimbojokkal,

Hamar virágjokkal

Reménséged vesztefed.

Hogy 'Birs - almába régy

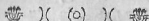
Ötványt, 's haznot végy,

Felgyebb est fel - jegyezted,

De nem az Almákból,

Hanem Kürtvél - fákbul.

Igy e' könyvet végezőm.

PARASZTI
MAJORNAK
HATODIK KÖNYVE.

Fáknak Nyavalyái, azoknak okai,
és Orvossági.

Im, most a gyümölcsös fáknak fők bajait
és nyavalyáinak különös okait

Éz hatodik könyvünkben,
Emberekkel való hasonlóságit,
's ő betegségeknek hafizos orvosságit

Kis ádgjuk Verstünkben.
Fáknak, 's Embereknek egy az állapottok;
Testeknek, 's tagjoknak hasonló állatytok,

'S járái - is ereinek.
Ő derekák helytet rúkéjek szolgálnak;
Karkok gyanánt ágak; talpokon - is állnak:

Bltek mint Embereknek.
Van tisztelomségek, 's kisedet gyermekeségek;
Zoldells, 's virágzó nevedekenységek

Két első eftzendejek;
Valamint Embereknek vagyon koroságok,
Főicig le - horgadtott beteges aggások,

Két utolsó idejek.
Kis korok félelem 's retentésg közt vagyon
Sok vifontagságok, mivel vinnak nagyon

Az ifjaski fizelekkel.
Őz, Tavaž, de kivált a Téli fizeargattys,
TÉRÖL, gyökereitől tiák ki nem forgattya

A nagy ártótt derekkel.

Fáknak
Em-
berek-
hez,
hasonló
Állapoc-
syok.

Vala-

I. R. VI. K. Fáknek nyav. azoknak okai, és Orv. 77

Valamint az Átyák a' kis gyermetséket,
Szent úgy a' Kertézek a' tiemetsékeket

Ily korban kényeztetik.
De minekutamba igen nevedeknek,
Tészes, bogos, hibás ágakkal terjednek.

Akkor már nyelgetik.
Műhságokban, hogy ki tejedgyenek,
Törpén, vagy magostan hogy nevedkegyenek,

A' Kertéž igazgattya.
E' szerént a' Szőlő már gyermek korában,
A' jóra hajlandó iflúságában

Szállótét hajtogattya.
Mint beteg emberek szönyen meg - változnak,
El - halaványodnak, és meg - hitványokznak,

'Az ő betegségekben;
Úgy a' beteg fák - is mingyárt el - lankadnak,
Ágok le - bortsátyák, 's éppen el - hervadnak

Ő lép zold levelekben.
Azon okot látok Fa betegségekben,
Mellyet fél - találók Ember iflézésben,

Mind egy körülöz szármoznak.
Ha igen meg - gyülnék a' rožiz nevedségek;
Tiák hamar oda ležiz a' jó egéségek,

Mind ennek, mind amannak.
Vagy ha meg - fožtatnak ő nevedségektől,
Lallan emelítetnek a' belső hèveágtól,

Mind Fák, 's mind az Emberek.
Hagymáz, forró - hideg, víz - kország támadnak,
Fáknak haladások a' miatt áradnak,

Mert meg - töltek az erek.
Innet vézi a' Fa belső rothasztágit,
A' rothadás téžiz erek dugulását,

El - fővednek ági.
Ily okokból vannak Emberek romlási,
A' gyümölcsös Fáknek véžiz pulzattól,

Igy véžzobnek napjai.
Mivel gyümölcsös fáknak belső rétezeiben
Valamint Embereknek a' vér ereiben,

Úgy jár, két a' nevedtságit.
Ennek ha meg - bomlik ő rendes járása,
Hevlyvén, meg - hivlén változik mozgattya,

'S meg - romlik az egéségit.
Fában

Azon
beteg-
ségi

Nedves-
ségnek
's vér-
nek
egyenlő
járása.

Fában

78 I. Rézf. VI. Könyv. Fáknek nyavalyját

Fában a' nedveség járást kelését
 Valamint az érben vérenek kerengesét
 Mingyárt meg - bizonyitom ;
 E' bizonyításra tsák két példát véztek,
 És valóságáról nyilván próbát téttek,
 'S hogy igaz, így álltom :
 Húzz - ki egy tsemetét földből gyökerével,
 Vagy akármí füvet tépi - ki a' tövével,
 Egy rézbe vízben légyen ;
 De ama másik fél tsunek gyökeréből,
 A' pohárban lévő víz nedveségéből
 Bár egy cseppet se végyen,
 Még - is amaz ezal közli nedveségét,
 'S magáéból adgya meg - elevenségét ;
 Ez a' *Circulatio*.
 E' meg - vagyon tehát nem tsák Emberekben ;
 De gyümöls fáiban - is, és gyenge fűvekben.
 Imé a' *Probatio*.
 Tovább : ezt láthatod a' ki dől Fűekben,
 Kiknek fél gyökereket áznak a' vízekben,
 Víz nélkül van más felek x
 Még - is a' nedveség környül - járásával,
 'S vízben lévő résznek adakozásával,
 Van elég eledetek.
 Ebben az Emberek, és fák meg - edgyeznek,
 Van még - is egy mással miben különböznek :
 A' nedveség járása.
 Mivel ez fel - felé sül emelkedik ;
 A' vér onnét fellül alá ereszkedik ;
 Ez a' *Circulatio*.
 Vallyon ki ne tudná már venni ejetét,
 Látván oly hatalmas gyógyító erejét
 A' föld nedveségének ?
 Midn fák tsindenek, 's ágak lankadoznak,
 Levelék hervadnak, és majd el - száradnak,
 És más betegségeknek ?
 A' gyenge fűskákat ezek táplálgyatják ;
 Száraz - betegségben ingyen emelkednek
 Nintsen más orvoslákok.
 A' nagyok ha egyfzer gyökeret verhetnek ;
 Föld nedveségéhez könnyven férhetnek ;
 Ez irják, 's táplálások.

Tent-

azoknak okai, és Orvofsági.

79

Tengeren túl vagyon tsép Amerikának,
 Mézzel, tséjél folyó bőv Tartományának
 Igen híres Várofsi ;
 Mely Dél - tsziben torgó Nap alatt tsé épült,
 A' Tengerhez közél tséyeflen el - készült,
 Limának mond lakota.
 Reggel a' Tengeri tsélek melegségét ;
 Estve Havafokról tsűvök, nagy hűvéségét
 A' Napnak mértékeli.
 Nints itt Tél, vagy Tavasz, Őz, vagy Efszűvésék ;
 Tsifátsá idő, 's Nyár van : 's még tsints menydörgésék ;
 'S az efsztendő így telik.
 Noha efszt ide fellegek nem hoznak,
 A' gyümöls - fák még - is meg - nem szomjuhozának,
 Vízet vésznek árkokra.
 A' mely szorgalommal a' Fákat öntözik,
 A' fa - is vilcontag a' ként gyümölsözök
 A' lakófsok hasznokra.
 Közönségesen az itten meg - történi,
 Hogy mikor egyfák tsin a' gyümöls meg - érik,
 A' többi virágozék.
 Oh tszerentsés Haza ! mely minden időben
 Tésben, Nyárban, Őztsél, 's efszt efsztendőben
 Teremsen, és tsimbozék !
 Ezen tsélyül ezek abban tszerentsésék,
 Etsűtel, Arannyal, 's Gyöngyvel hogy kinttsétek,
 De kívált tsép efszékkel.
 Dtsékettsének ezek tséképp jámborsággal,
 Emberi allathoz illo jósonssággal,
 'S tsökélfetsétségekkel.
 Tséjünk oda vtsűtsá, az honnét el - állának,
 A' Tengerék meltsél, az hová tsétállának ;
 Irogatsfuk verstnket :
 És a' gyümölsöző Fák nedveségekről
 Drága, jó illatu gyöngy könyvezétsékről
 Folytsáfuk tsétsűndtsétek ;
 Felettsébb el - tselvén bőv efszűvéséktsél,
 Ottan repedtsék fók nedveségekről
 A' Fa, 's tsűtél meg - bomlsk.
 A' tsu belé efsk, tsűgts, bozots létsen ;
 Tsűpó forma pűpot tséja alatt vtszen,
 És efszűtszen meg - romlsk.

Lima

Azhol az
 öntözés
 kedve
 szeret
 a' gyümöls
 tsérnek
 a' Fák

A'

30 I. Rézf. VI. Könyv. Fáknek nyertalyái

Fák drá-
ga izza-
sítáOpo-bal-
zamu,
Mírha,
Mánika.

A' fa nedveséget maga ki-izadgya
Ha bőv mértékkel von, 's izagos levét adgya,
Kintléte Patkákot.

Az Opo-balmazom Fának könyvezése:
A' jó izsgú Tömény azok tépegéle:
Szárnek drága Mírnhákot.

Illatos Mánike Chia fűgetébi.
Jó, és foly Lentiakus-fának az öblébel,
Ez annak a' gyantája.

Kalabriában-is foly a' fának leve,
Mely drága tőppeknek mi nálunk a' neve
Kalabria Mannia.

Mivel azt magával a' Nép el-hireti,
E' drága tőppeket az Eg hitegeti,
Böldög Kalabriában:

Valamint régenten az Eg hullogatja,
A' Mannát, 's az isten azzal tartogatta
Lárnelt a' puzában.

Szarak

Parasztok a' fzarukot eképpen készítik:
Fenyő-fának hejját keffel febitik.
Söt mind le-bánytogattják.

Lélegző lyukai téiben meg-dugulnak,
E' miatt ak többé foha nem ujnak
'S a' Fát ki-izrogattják.

Mert Hálnak, és Vadnak, Fának, 's Embereknek,
Lélegző lyukai vannak mindeneknek,
Szívó-égek hogy járják:

Azomba ha azok úgy bé-dugulnának,
Szívó-égnék útár hogy ne adhatnának,
Bízvát a' vezélyt várják.

Fák nedv-
ségének
ki-vetés-
le.

Ki akarod venni Fának nedveséget,
Meg-kívánván adni annak egészéget?
Nap kelet felől furd-meg.

Hogy ha pedig nintsen nékik betegségek:
Nints-is bőv mértékkel az ő nedveségek;
Tűk nagy árákkal járud-meg.

Mivel mint ér-vágás a' bőv vértelnek:
De annál-is inkább beteg embereknek,
Szolgál egészégekre:

Úgy a' beteg fának meg-gyógyítására,
Háznál gyümölteknék meg-javítására,
'S meg-édesítettekre.

Kerti

azoknak okai, és Orvofsági.

31

Kerti, 's Erdő-fakból jó nedveségeket,
Mellyekkel gyógyítható fok betegségeket,
Bőv mértékkel ki-vehetfi.

Mint hogy fok helyeken nintsenek Patkák,
Más Országban tanult Doktoros Pracfikák,
Magad-is Curát tethetfi.

Szil-fának a' vize hideg-leléteket:
Borza Víz-korságba e'fett Embereket
Hamar talpra állítja.

Körös az oldalnak, és fűnek fájását;
Levele Kigyónak nagy mérgü marását
Bizonyai meg-gyógyítja.

Az homályos szemet meg-világosítja
Vize, 's a' süketes füleket ki-nyitja:
Oltya tőzat fenének.

Vedd-bé vizét, menő halad meg-fiorítja;
Vedd kezudbe ágát, otran meg-állítja
Polyásat orr verének.

Tölgy-fát vér-hasnak hasznos orvoslója:
Nyír-viz Avenának lelézf meg-indítja
'S kinos Calcausoknak.

Hárs-fa viz meg-terhel, 's meg-romlott gyom-
rokat

Erofit: Kökény viz rúr fokadejéket
El-törli ortzátoknak.

Ambár bővelkednek Fák nedveségekkel,
Sokat ne sértégesd fűrűkkel, 's ékekel,
Mert igen el-gyengülnek.

Mivel történhetik, hogy meg-sérsd ereket,
'S felettebb ki-vegédsz nedveségeket,
Igy fzaradni kézfűlnék.

Hanem mint az Ember gyomra émelgését,
Vagy fok nedveségtől eredt meg-velészt
Gyógyítva koplalásai:

Te-is vágd-el néli egy vagy két gyökerét,
'S vedd-el egy kevéssé a' bőv eledelét,
Gyógyítsd így, 's nem fűrástfi!

'S azok miatt ha nem terem gyümölteket,
Hanem tűk neveli a' fok leveleket,
Orvofolyad-a' képpen.

F

Szakta

Orvof-
ló Ned-
veségi

82 I. Réfz. VI. Könyv. Fáknek nyavalyái,

Szokta az liten- is Gazdaggal az tenni,
Míden igen terjed, kintéit el-venni,
'S ezére hozza frapen.

A' beteg Ellenben a' Fáknek elterti lyukai
Fák meg Dugulván, 's gátoldván rendes járájai
újulái A' jó nedveségeinek:

El- hullnak virági, és záid levelet,
Levelekkel edgyütt és gyümülteit,
Levelekkel edgyütt és gyümülteit,
'S vége lefáz életeknek.

Galamb- De annak elejét e' képpen kell venni;
ganéjjal, Gyükekre böven Galamb- ganéjt tenni,
Meg- nyílnak poruffai.

E' képpen meg- nyilván utya az erének,
Léfának újítái a' nedveségeinek,
Es rendes járájai.

Borral, Még a' jó bortól- is léfzen újulái,
Sindévéző, 's beteg Fáknek gyógyulafok
El- hullott levelekben.

Mível véfznek attól új elevenséget,
Meg- poshadott helyett más jó nedveséget,
'S vidának gyümültsékben.

Ha pedig borodot attól te fájnod,
Hafznos orvosságát egyében tanold,
Ime e' *Receptét* vedd:

Fáknek, Szemétre el- hányott régi rozíz talpokot,
Plánták- Kovátsnál faragott kőröm darabokot,
nak leg- Mind ezeket egybe fáz
jobb- Utzákön beverő vad, és más fíntokot,
Orvof- Rongyokot, tollakot, fok lós falakokot,
ségi. Mikor egybe fázdeted;

A' fzedett fíntokot jól meg- kell főrenni,
Első- vízzel edgyütt mind meg- kell főzteni,
Sok szép halnát venedet.

E' lével öntözzed gyükerét a' Fáknek,
Akár mi Plántának, Veres, 's Fok- hagymáknak,
Mind új életre jönek.

Szépén meg- bimbozván virágoknak a' Fák,
A' Kaulé- répák, Veres, és Fok hagymák;
Temérekül meg- nőnek.

Sálétromos fírokot az ily fűt víz lenni,
'S attól fízkott a' föld kövérséget venni,
'S termeni gyümülteit.

Tehát

azoknak okai, és Orvofsági.

83

Tehát ilyen móddal a' Vereményeknek,
Mindennémü fikon termő gyümültséknek,
Szaporítsad kintéit.

Pifolyog gyümültsöd fokféle fínekek,
Tavafízal öntözöd ha feltett vízzel
Gyümülts-fának gyükerét.

Gyönyörödöt pedig drága jó izével,
Sain, avagy Nád- mázkek édesít levével
Ha meg- adod sikerét.

Vagy a' fiatal fán egy halnát tövén,
Es annak középső velejét ki- vevén,
Hellyét mézzel töltsed- meg.

De matha- ganéjjal a' febet kenésd- bé,
Rongyokkal, 's kákvál emberül kötösd- bé,
Gyakran öntöztesd- meg.

Hogy fél, vagy melegek nekik ne ártának,
Vagy hogy a' feb miatt el- ne fázagyának,
Igy kell őket dajkálni.

De mindazonáltal ezt Fíntalokkal,
Nem a' koros, avagy már meg- véntít Fáklat
Kelletik meg- próbálni.

Úznek a' Kertézfék Fáklat játékokot,
Kivált a' Hárs- fának gyönyörű ágokot
Míden földig le- vonnyák.

És valamint tetűzik a' homlítófokot,
Mély gödrökör ásván bé- tetűzik azokot,
Úgy a' földbe bé- nyomják.

A' mely le- vont ágak földig aláztatnak,
Ha fagonajt véfznek, mástól el- vágatnak,
'S magosa emelkednek.

En Hárs- Fáról főzőlok, de te példát vehetfz,
Szelid, és vad- fakkal azon képpen tehetfz,
Szentén úgy nevednek.

Nem külömben banik, Urral, 's Nemesekkel,
Nagysággal, Felséggel, 's aiatión rendekkel
A' jó, és bal fzerenté.

Majd fel- magafatallya, és majd meg- alázza,
Ditséri, és algya, majd földig gyalazza:
Kemény magú Tíresnye!

De ambár a' Parafát magos póltza fel- ül,
Köztől, Aranytól teste ugyan hevül,
Ki- tetűzik a' Parafátsg.

F 2

Noha

Hogy
kell meg
adni a'
gyü-
mülts-
nek fí-
nét és
ízét.

Kertész-
nek a'
Fáklat
játéka.

84 I. Réfz. VI. Könyv. Fáknek nyavalyái,

Noha drága köből nékik lántozot füz,
Még-is ő azokból otsmány játékok tüz,
Oh mely álnok ravaszág!

Fáknak
allenség

Szollyunk már a' Fáknek vízontagságokról,
Es fokféle módon eiett romlófakról,
Nyárban kövezéktől;

Kis-efő

'S ugyan ez időben a' nagy hévségektől
Télben szarmyen zúgó ifizonyu szelektől
Hídegektől, 's deréktől.

Jég-efő a' fában ifzonyu kárt téfien:
Mert jó nedvességét abból mind ki-vezfien,
Meg-haftván hájjakat.

Azokat már nem tfák rútul sebefíti,
Hanem vezfélyhez - is igen közelíti,
Nyitván arra útakat.

De ha ezebb le-hull közönséges efő:
Olátn következik puffító kö-efő,
A' Fa meg-nevesedvén

Nem vezfien oly fányh, 's káros veréfeket,
Gyümölsbe, 's ágokba le-türdeléfeket,
Azoknak ő engedvén.

Igy ha az emberek engedelmeskednek,
Magoknál nagyobbba ha nem vételkednek,
Szent békefésben léfzenek.

De hatalmasakkal hogy ha tufakodnak,
Erőtlének: erő ellen viaskodnak,
Leg-ottan mind el-vezfienek.

Dér, és
Fagy.

Kiváltképp Tavafzfall meleg ha ki-ftallya
Gyümöls-fának rügyét, és efő talállya,
El-nyomja a' fagy, 's derek.

Innét a' Fák belül mind meg-repedeznek,
Remenyég fejében mind el-fenyvedeznek;
Mert oda van az erek.

Nagy
Hévség.

Nem külsmben Nyárban a' nagy melegség,
Langgol vetekedő ifizonyu hévség,
Ki-ftáll nedvességét.

Háll Fának levele mint fányarú Télben,
Mikor bundáfók-is dederegenk derben,
'S el-vezfizi ekéségét.

Ezerfzer szerentsés, és bődög Országok,
Mellyekben a' Télet egyenlők a' Nyárok,
Mindencor virágoznak.

Fáknak

azoknak okai, és Orvofsági.

85

Fáknak levelei foha sem ázfálnak,
Tavafzfall, és Olázfal egyaránt zúdfálnak,
Es gyümölsfeket hoznak.

Vagy tám inkább tettük idő változáfa,
Éltzenedben négyfzer való forduláfa,
Egy némely embereknél.

Tavafzfall kívánnyák a' kik virágokkal
Olázfal legeltetni gyümölsfas ágakkal
Ő kívános fizemeket.

Hogy ha pedig a' füz a' gyümöls-fát ezfá,
Attól rothadását a' Fa belül vezfi,
Az ódalat hafítsd - ki.

A' levegő-égnek benne járására,
Napnak sugárára, fizek fuvására
Rothatt rézfiet nyisd - ki.

A' gyenge Fáknek - is vagyon betegségek,
Mídon meleg Nyárban vagyunk nagy hévségek,
Erik a' ezfedelnek,

Ha el-nem rekezfied tavífsel Ketskéttál,
Az úton-járokotól, 's gonofz gyermetskéttál,
Van Fárskának sérelmek.

De még a' hárofsabb minden eteknél,
Ketske fogvár, 's felljebb említett kezeknél,
Ha hamar gyümölsfizeznek.

Mert valahány rajtok az ő virág fázlok,
Annyi a' korságok, 's követi halálak,
Nem fokára ki-vezfienek.

A' zöld fanak héjja mihelyt sárgulni kezd,
Ottan kezedeit a' gyökerére ved,
Ott a' hibi - tífzitsd - meg.

Ha pedig egefzlen már el-feketedett:
Jele, hogy ki-alfzott, és el-férgedetett,
Tedd a' tüze, 's égésd - meg.

Ostromolatnak - is a' Fák Penézfektől
Názd-meg Pefpfezfiván, a' gomba revektől
Semmit sem külsmbetnek.

A' Fához ragadnak a' vezfedelmefek,
Ha le-nem vakarod, feletrébb mérgefek,
Agot, 's Fákat meg-ezfienek.

A' Moh - is gyapjával a' Fát rútul víjja,
Annak nedvességét mind magához fájja,
Meg - kell jól tífzogatni.

Moh.

F 3

De

Fáknak
vezfe-
gelmé.Fák O-
stromlá-
Penézf.

86 I. Réf. VI. Könyv. Fáknek nyavalyái.

De várj, hogy az első azt jól meg-átatassa,
Hogy kéled a' tövét vigan meg-járhassa.

Könnyebb leléz le- szaggatni.

Folyó
Boro-
tyánok,

Folyó Borótyánok magokhoz szorították

A' Fát, 's tetejére magok tel-talították,

'S a' nagy károkot rúzták;

Mert a' gyümölcösök romlóokra

Jó nedveisegeket ki-izaltították

Her-
nyók,

Azoktól mind el-vézik.

Hernyók-'s a' fakkal közlik s mérgeket,

Hűdeg-első után tisztásd-le ezeket,

Mind egy tömőba gyűlnek.

Oltran jeges-vízzel jó bőven öntesd-meg,

Vagy a' zsup szalmának tűzével égessd-meg,

Hun-
gyák

Többé Fára nem ülnek.

Az Hangyák pediglen ha félszer vertenek,

'S Fának gyökerében már kárt-'s terrenek,

A' Fát meg-'szabadítod:

Ha Fának tökéjét borral mofogatód:

Vagy erős etzettel aztot meg-'átatod.

Férgék

Egy lágig el-pulzítod.

Néha a' Férgeslék Fában nevednek,

Néha azt meg-'fir-'án belé erefkednek,

És velejét meg-'rúgják.

De szemes Kertészek az ha észre vélik,

Ő éles kéteket velezet járt rúzták

'S jó idején le-vágják.

Ne hogy egyik ágból a' másba bujanak

A' pulzító Férgék, 's új kárt okozanak:

Rózziz ággal úgy kell tenni,

Minthogy az egyik ág mástól meg-'romlását,

Gyakorta veheti végső pulzítását,

A' Har-
tély-Fá-
ba tűnt
fűket.

Igy elejét kell venni,

Más Madárkák félszer ág közét építenek;

Mások Nyár-'Fa ágra házat fűggelzenek:

Illyen a' Füge-madár.

Mások a' Talgy-'fának rügyét ki-'fűrskállják:

Avagy pedig odvas lyukait meg-'fállják,

Illyen az Harkály-madár.

Ugyan-'s itt félszer bátran építhetnek,

Hogy fel- verje gyermek, attól nem félhetnek,

Avagy más állatoktól.

Vólt

azoknak okai, és Orvossági.

87

Vólt még-'is Harkálnak egykor veszedelme
(Vedd-fel-ét etetet minden okos elme!)

Egy erdejé Tolvájtól.

Tolvaj a' bokorból egykor nézegeti,

Fiait a' Madár miként legelteti.

Halván tipogáfolot.

Fogja hamarassággal a' Tolvj-'fára fel-'hög:

De alig tarthatja a' nagy marhat az ág,

Nézi a' lakáfolot.

Hogy tényen magának Tolvaj mulatságot,

A' szegény Anyának nagy izomorúságot,

Oda üti lántsát

Egészízen bé-'duga lántsája fokával,

Vas-'zár alá veti annak laposával

Madár lyuknak a' száját.

A' Madár-'si belül tilleg, mert dhezik:

Ezt a' Tolvaj kívül nézi, 's nevetkezik:

De az Anyja le-'nem ül.

Meg-'indúl (termézet oh ritka példája!)

Jár, és kél, nem nyukfízik, míg annak tudója

Köme közé nem kerül.

A' fel-'talált füvet a' vashoz érteni,

A' Vafát a' lyukról azzal le-'vetteri,

A' Tolvaj tündöközik.

E' füvet nyertesen ő magához véli,

Tudván hátsára leléz, táskába téli:

Sok záron jól dolgozik.

E' képp tanult-'ki Vas-'fünek erejét,

Mindenféle Fáknek hafználó vejét.

Az égi madarktól.

Gyomor erősítést vertünk a' Tolváktól,

Epe-'sár tisztítót az Orvos Gólyaktól,

A' többit más Vadaktól.

Gyakorta új ágak más Fából ki-'jönnek,

Oltran öltve forván illyen képpen nőnek,

Mintha egyek volnának:

'S mintha nem idegen Fának a' magyából,

Hanem ugyan azon Fának ágyekából

Mind együtt származának;

Holott Madár hordja az illyen magokat

Szájában; vagy téli a' hafadékokot

Gyomra emésztésével.

F 4

E' kép-

87 I. R. VI. E. Fáknek nyar. azoknak okai, és Orv.

E' képpen a' Madár a' Fát szaporitja,
Kö - falak, 's Tornyokat igen gazdagitja
Efféle tiemetével.

Igy látunk gyakorta magas kö - falokon
(Noha emberi láb nem sétált azokon)

Gyönyörtű szép Fátakat.
Sokszor a' kis - sziklák Jüvel zöldségeket,
Mellyeket Vad - ketsékek igen kedvellenek.

'S látiz szép virágorsókat.
Mind ezen magyokat az ő kis - Fájokkal,
Az illy vad - helyekre ő sáros lábokkal,

Lépe

A' Madárkák hordozzák:
Vagy midőn a' fizek nagy indulás téfznek:
Minden - féle magot a' földről fel - vésznek

Sebes szárnyokon hozzák,
Szintén így a' Sárga, 's Fekete - Rigótskák,
Gyöngyöt évő Hurok, tarka állatotskák,

Magok téfzik a' Lépet:
Mellyel a' Madarálz, 's tiálard fipjaival,
Metterseggel rakott Lépes ágjaival

El - fogók tollas népet,
Má - az Első Réfét az egész munkának,
A' szép Deák Verfét meg - fordításának,

El - kell itten végezni.
A' Második Réfében a' Majorkodásról,
Kertben, Széllön, Erdőn szép gazdaskövásról,
Kell a' Veriet kezdeni,

PARASZ-

PARASZTI
MAJORNAK
MÁSODIK RÉSZÉ.
ELSŐ KÖNYVE.

A' PARASZT ESZTENDŐNEK
ELSŐ RÉSZÉ.

Tavaszi, és Nyári.

ofza édes Muzsám fogjunk a' munkához,
Vanier Jakabnak vig fordításához.
Második Réfének Majorkodásához,
Annak Magyar verfel le - rajzolásához.

Elsőször írjuk - le Paraszt elzrendejét,
Egy summába vévén négy részű idejét:

F 5

Hogy,

II. Réf. I. Könyv.

Hogy, 's mire fordítá Házának erejét
 A' jó Gazda: 's Izedgy földgyének velejét?
 Irjunk olétán kerti veteményvezésről,
 Vidámító italt nemző könyvvezésről:
 'S a' miből e' tlepeg: Szőlő mivelésről:
 Mind a' kettő közül fő gondvilelésről.
 Végezetre házi szárnyas állatokról:
 Gyakran szaporító füzid Galambokról:
 Határoz Méhetskéről, 's azoknak házokról:
 Vadas-kertről, 's abban növény lakosokról.
 Uraság, parafzóság azon züglödik,
 Hogy nem termő a' föld fokát morgolodik;
 De hogy a' földét rofzta, azon nem aggódik,
 'S hogy művellye földét, azon sem forgódik.
 Jó a' föld, 's meg-adgra maga bőv természet;
 Hanem meg-kivánnya markos mivelésér,
 Ha vén sem vetézfzti-el gyümölcsözését,
 Tlak valsal frifstid hozfzítás heverésér.

A' Ma-
 jorko-
 dásnak
 dítsérete

A' mi Nagy Eleink hajdon dítkedtek
 A' Majorkodásban: 's bőv-n kintifedtek,
 Söt fájat kezekkel fázantottak, vetettek,
 'S a' miatt fenkitöl ki fém nevetettek.
 A' pénzhez meg-vagyon most-is a' kívánság:
 De a' fázantás verés Ur előtt hitvánság.
 Nem-is fázgyen Urban ilyen tudatlanság;
 Mert parafztor illet illy nyukhatatlanság.

Nagy göggyel vizsgáljuk Nap fogyatkozását,
 Hóldnak, 's füzilagoknak törvénye fázását:
 Tenger fel-forrást; földnek indulást;
 's nem tanuljuk Hazánk két földogulását.

Az Hazát Katona, és pénz földogitnya.
 Azt az eke-szarva dologra tanitnya:
 A' pénzt az eke vas föld fázre forditnya.
 Mind kettő vasával őzti, 's gazdagitnya.

E' mellett meg-tandl rében hidegeket
 El-vifelni, 's nyárban égő melegeket:
 Táborban, az utan tür nagy inségeket:
 Meg-támd, és le vág fok ellenségeket.

Ama két Scipio Roma két meny-köve
 Hires Kártagona parafztorokkal jöve,
 Kik által falára oly kávekkel jöve
 Mellyektől le-omlott; 's Roma nagyra növe

Sok

Tavas, és Nyár.

Sok kívánatos jót találz parafztoroknál:
 Nem lakik kevélység, 's kívánság házoknál.
 Mennyeknek Ur-is meg-fázlolt azoknál;
 'S el-jövéte hírd ön a' Páfztoroknál.
 Az utan-is ama drága arany idők,
 Hó, és bánat nélkül folyó fázp eztenedök
 O ná-lk valának méltán kerélenedök,
 'S ott ma-is keréset: lézének meg-lelenedök.

Ezeknél lakozik az áltatóság;
 Itten ismérte, és tífzta Házafzóság:
 Minden kántos nélkül való fíznt igazfzóság,
 Kép mutatás nélkül való hív barátszóság.
 A' Városban talált dollus kevélységet;
 Kívánságot, 's egymás ellen irfzységet;
 Szentséggel fíznezett tökéllenséget,
 Mindennemű gonofit nemző fázvénységet.

A' Majorkodást hát, kérélek, fázerefétek,
 Nagy Eleitekkel a' vetést őzrétek;
 Ez által az arany, 's jó erköfzt fzedgyétek:
 De tanitálmot jól ézbe vegyétek.

Ofziron az Ezfzendőt négy jeles részekre:
 Kies Tavasz, 's Nyári égő hevségekre,
 Özfít gyümölcsözésnek vidám fzedélekre,
 És a' komor Tellel járól hidegekre.

Az Efé-
 tendő-
 nek kez-
 dete.

Hogy le-fázlla itten mennyel fizeköl,
 Emberi teftet vett Szent Száznek méhéből;
 'S hogy meg-válta minket tüpán kegyelméből,
 Szent verét ontotta gyengé fíznt testéből.

E' Naptól fázmlállyuk mi az Efézendentök;
 JÉZUS fíznt vérevel pészéletet idönket:
 És ezzel tífzrelyük fíznt Űdvezítönket,
 Ki által meg-látjuk Mennyben Teremtönket.
 De jobb Teremtésnek Napjáról fázmlállyuk,
 Mely Tavafzfallal efért fázrsban talállyuk.

E' Napot-is méltán JÉZUSNAK talállyuk:
 Meg-lert Váltásunkat másfözör halállyuk.
 Mert Tavafzfallal esk első teremtété
 Világnak; 's egyfzrsz mind föznyű el-eselé:
 Mint új alkotmányok len-is fel-kelése;
 A' mikor történek JÉZUS temetéle.

Követően természet köz tulajdonrágát,
 Le-írom Tavafzban gyámoltatlanságát

Az Efé-
 tendő.

Gyer-

nek
négy
Réte.

4

II. Rézf. I. Könyv.

Gyermekeknek, a Nyárban szép Ifjúságot,
A' termékeny Őzben Emberi korságát
A' meg-őszült Téiben meg-gürbött agságát.
Tavafizál születén, Világ kedveskedik
Mofolygó virággal, 's füvel füneskedik
De erőden, 's talpra gyengén emelkedik,
'S ták mutattya: majdég mire nevedik.
El-telvén a' Tavafiz Elzrendő fel-ferdül:
Erősedik, 's Nyárral talpara fel-perdül:
Őszkel emberi-kort ér, 's gyümölcsefel terül:
Végre a' vén Téivel kályha mellé fel-dül.
Tehát a' főmorú Téi mihelyt távozik,
'S a' gyönyörűségés Tavafiz nyilatkozik,
Zöldül a' föld; a' Fa, 's Szőlő virágozik,
Kapa, Kattor, Balta réád várokozik.

Hogy a' romlott Szőlő-gyepnt igazgassad,
Fattyu agaitól a' fát tisztogassad,
Hogy új tőmeteket tégy, és őstogassad,
Hol nagy bűfesség van, bé-törsd, 's homlitgassad.
Tavafizál etik-meg Szőlő-közéte,
Kározás, Kapálás, és levelezte,

A' Zaporán néva Füz-fának nyesele,
Nyír, 's több-féle fának vize ki-vevle
Fend-meg ekéd vasat, lás az ugorlášhoz,
Zöld vetéfed végén az árok ássához,
Az hol meg-tördeltesd a' sóvény fonáshoz,
Veteményes kertben tábla agyoláshoz.

Tavafiz
Vetédek

Arpa, Török-búza, Haritka vetéshez
(De ebben tartsd magad szent Antal hetéhez)
Görög, Sárka-Dinnye, 's Fízal fészkeléshez,
Kápolta, és Dohány-palánt ültetéshez.

Ha oly borsót talál vásárok vetetni,
Mellyet semmi vízben nem képes fizetni;
Jövendőre magnak azt el-kell tétetni;
Új követés földbe kell azt el-vetetni.

Lentsének oldalas kövér föld Zántátik:
A' Lennek pediglen gypes kívántatik:
A' Zabnak folyó-víz mellett hely adatik:
Emeltes bolhaktól ez így meg-tartatik.

Lágy a' föld? olyankor nem jó ugorlási,
Mert darabos gallyal etik a' Zántála,

Hév-

Tavafiz. és Nyír.

5

Hévségtől, szelektől történik aláfiá;
Keverésakor kínos lében forgatáfi.

Ha jól szántodott - e? arról meg-tudhatod;
Hogy ha pártad abba könnyen bé-dughatod.
De jobb, ha szántóid magad látogatod;
'S hogy vigyék a' vaít, ha te igazgatod.

Téiben nyomják bizváfi barmid a' réteket,
Mikoron meg-típre hideg a' füveket;
De miúon újítja Tavafiz zöldségeket,
'S virágok ki-nyírtják fizes kebeleket:

Ekkor vigyázással a' Réi őrtizesék,
Mindenféle barmod távol legeltesék,
Törda, Juh-nyáj onnet mind ki-kefetesésék,
Kivált a' kár-évo Sertes ki-vevtesék.

Títsd-meg, a' Leányok oda ne járjanak,
Hogy a' gyenge füven tántot indítsanak,
Alá 's fel ugrálván, hogy Tíztesé fűssanak,
'S Virág fűtésé fünnel mindent tapossanak.

Maga a' Majoros járja-meg azokat,
Többlő áfiofi-ki a' tövis bokrokat,
Hányatmáfi széllyel patkány-turáfókat,
A' melyek gátolják kalás munkájókat.

Hogy ha kizálóid meg-fóványkozának,
Egyebet tövisnél, sásmál nem hozának,
Sok helyen kopafon hogy ha maradának,
Trágyázatsd: ekképpen talám meg-hizának.

Nem haiznál? vizet végy rétiok, 's öntesd-el,
Száras betegségből, itatván, éled-fel;
Fel-keló Tavafizál ha tőportofon kell
A' fu réteiden; e' bizonyos jó jel.

E' sem haiznál? szántsd-meg, és széna mar-
vával

Vesd-bé: de jobb léfén szép tífta búzával;
Meg-töröd földedet fízamos kalongyával,
'S meg-örüléz réreid meg-újulásával.

Hegeys oldalakon földéid légyenek:
Téiben bűvésfén trágyázáfi végyenek.
Ezek alatt peulig rétek fektgyenek:

Trágyás hó vízeketl hogy kövéregyének.
A' Majorosné-is ó dolgát kövéfi
Gyomlási vaít meg-élesítetéfi;

Rétekre
való
gondvi-
félés.Vetédek
gyomlási-
láfi.

Gyep-

Gyermekek, és Leányt mind egybe gyűjtette,
Vetése magával fereggel vezette.

Réások vigyázzon, hogy ne nyargaljanak,
Hanem minden gyomot jól ki vagdallyanak:
Kigyó-hagymát, tövistől ki-hányanak:
Vad-zabot, tiormolyát mind ki-gyomlállyanak.

Hogy lizerte el-hányját az ily irtásokot,
Ne had: hanem hordasd haza a' gyomokot,
Ellvére tartasd jól a' fejsz barmokot:
Tűda! mint tisztítják ezeknek gyomrokat.

Nyár.

Mikor leg-magosban a' Nap fekezerezik,
A' Ráknak jegyébe Nyárral el-érkezik;
Akkor a' fok munka az házhoz ferkenek,
Ki-ki, hogy végezze, azon igyekszik

A' Juh-Pásztor gyapjas nyáját nyiregessze:
Vintzellér fűzlőjét moit levelegesse:
Majorné Lúdgjai tollát tépegesse:

A' hizi valókot hidasba vetesse.

Kaszálás

Szedgye-elé Gazda heverő kaszáit,
Verje-ki, fennye-ki azoknak főrbát.
Három, négy gereblyét, ha, és vas villát,
Gazdafűzőny léceit, és ebed-vekat.

Mikoron a' Kaszás bé-áll a' rétekbe,
Leg-kifebb valóitát nem téizen füvekbe;
Sem az illakba, sem fűzart vénekbe;
A' Szép virágokkal mind onta rendekbe:

Szintén úgy telekizik halál a' vénekkel:
Iffakkal, és gyenge virág gyermekekkel:
Gazdagot halomba hany a' őzegényekkel:
Nemes rendűket Nagy Fejeelmekkel:

Azomban a' Naptól meg-ízáratt füveket,
Négy, öt napok mulva forgsd a' rendeket;
Ne halazd fokára fel-gyűjtetéseket,
Pajtáknak hejára bé-vitetteket.

De jól vigyázz: frénád hogy nyirkos ne légyen,
Mídon pajtádnak hejára bé-megyén:
Ne hogy fűzél nem járván, ott nagy fűlét végyen
S meg-gyuladván főzönyű kárt házadnál régyen

Jobb, ha kalongyaba, s kazylyba tétetik;
Nyirkosága Naptól, s íszéltől el-vétetik;
Tyukok tollaival sem elegyítetik;
S lá-is kishögéttől e' képp meg-mentetik.

Mond-

Mondgyák: ha az éfis meg-nem nedvesíti
A' vendet, s a' lézénát meg-nem edesíti:
A' barmot jó móddal meg-nem erősití,
Sem Juhot, sem Lévat meg-nem kúverití.
De én ezen dolgok másképpen taláim
E' két éfztendoban; s magam tapasztalám:
Mert éfistól meg-vert fzenámot fűmalam
Harmad-iden, és ezt vátig meg-fűnalám:
Noha kis éfistól rendek vetettek:

Több ízkek fűbök alól ki-vettek,
Mint-fem fzenát Lovak, és ökrök meg-ettek:
S a' Lézártól fűre fűete fűettek:

Az idén bé-érem majd fele fzenával,
Noha édeedet fűak ég harmattával;
És nem-is gondolok abrakolással
Lovannak; meg-érí fel portozóval,

Hogy ha az ég fűakad nagy záporozással,
Folyó-víz meg-indul fűznyit áradással,
A' rendet mocsokolya fok fűzop hordással;
Vaj: a' mig le-mossa fűzép éfő hullással.

Most vagyon ideje Ugor keverésnek;
Ha el-nem végezted: s a' levelezésnek:
Harmad kapálásnak: Szöllo-öközésnek;
És az aratásból való kézfűlésnek.

Mikor a' zöld vetés fűzpen fűesfedik,
A' Kaszának fűzeme böven fűesfedik,
Gyakran a' ragyától meg-bűzögötedik,
S a' Kaszát fűzetélt mind meg-űresfedik

Mert ha a' Nap-fénytől a' búzák süttettek,
Hi-telen záportól meg-nedvesítettnek,
Ragyának az ilyen éfők nevezettek,
Mellytől a' búzaban károk nemezettek.

Akkor, ha nem vártatiz fűzafűzto fűzeleket,
Vegyenek a' Gazdák hozfűzto fűzeleket,
A' búza fűzejen vonnyák-el ezeket,
E' képpen ki-rázzák a' mérges fűzepekter.

Arany fűzében fűtván a' gyangy vetéseket,
S búzák le-harortak hogy gazdag fűzeiket;
A' Sarlóknak fűnd-ki meg-törbult éleket,
Kéfszts aratásra gyorsan mindeneket.

Tűda: hogy e' Világ mind a' négy réfzében,
S Örfűgynak fűak nem minden helységében:
A'

Ugor
keverés,
Szöllo-
mivelés.

Ragya

Ennek
Orvos-
lása.

Aratás

A' jeges Thracia fagyas hidegében,
Az heves Egyptus évs melegeben,
Meg - terem a' búza Világ földjára,
Szógor földeknek vigasztalására,
Meg - ehült népeknek testi táplálására,
Isteni hatalom bizonyítására.

Itt vagyon már Gazdák' aratás ideje;
Mi minden munkánknak ez az egy a' feje,
Kenyeren kezdődöt életünk ereje:

Ez minden étkeknek lég - megszűsbb veje
A' mint az harfagó trombiták rivadnak,
Hogy jó az ellenség, az által hirt adnak;
Az erős Férfiak fegyverhez fialadnak,
A' népes Városok majd pufrán maradnak:
Szentén úgy a' Sásák a' fákra fel - hágnak,
Tzintzovván, kiáltják tetéjén az ágnak:
El - jött már ideje aratás világnak!

Itt nem ellenséget, ha életet várnak.
Erre az Aratók mind fel - fegyverkeznek,
Tabor gyanánt minden felől el - érkezek,
A' Nyári *modiba* minnyajm vezetnek,
Mert vagdalkozásban majd verjekeznek.

Vágják kegyetlenül a' búza szálókat,
Omlasztanak arany tűnt kalászfókat,
Kévékbe kénőcs drága rakáfokat,
A' mellyekből majd látz kalangyaláfokat,
Semmit sem gondolnak Nap melegségével,
Izzadást fakasztó féses hévségével:
Munkájok táplálva jó reménségével;
Kenyérnek, és borsnak bőv meg - nyérésével.

Dél - ebédkor hogy ha kifiz fanyadoznak;
De hozzász almozok nek nem almoznak;
Éjjel Föld - világnal fűneden dolgoznak;
Talan egy keveset hogy ha mulatoznak.

Mivel Arpa fűznek tag az ő szállása,
Leg - először legyen annak aratása;
Mert a' fok fizelektől lézen ki - hullása,
Tépsib verebektől fűznyu pufratása.

Ofztán fűzén, 's búza bé - fordattassanak,
Alfztagok, kalonyák tsürbe takassanak,
Jobb éjjel: hogy marhák el - ne lankadgyanak,
E' meg - lévön; földék meg - forgattassanak.

Herdás

A'

A' Nyári munkákat hogy már el - végzették,
Az bízi - vérsnek valót el - tésptették;
A' Ugorokot - is mind meg - kevertették;
Új búza - kenyérnek valót meg - örölték.

Lévon mott a' földnek egy kis nyugovása,
Mert *Kanizlától* lét nagy meg - azása
Miglen el - ékezik borsnak ki - nyomása,
A' parafztagnak - is leljiz fűsángolása.

Hogy tel - derül Napja a' Szűz MARIANAK,
Melybe fel - vétele Isten Szent Anyjának,
Meg - koronázása Világ Alfzomjának,
Egek, 's minden Szentek Fő - Királynéjának.

Tel - vétetett, lenne hogy közben - járója
Kritus után bűnes Világ Szűz toja
Könyörgéseinknek hív bé - mutarója,
A' Kereztéységnek meg - általmazója.

Azért Laj - s Király Fő - Patronájának
Viláskta Frantzja, és több Országának,
Királyi tábora Oltalmazójának,
'S hagyá: hogy illété lenne e' Napjának.

Nyertes - is volt ennek efedésével,
Hónytör meg - tükzött ő ellenséggével,
Meg - rottotta a' Szent Szűz vezérlésével,
'S győ - tetén jött haza Hadi - Seregével.

Tehát e' Izerentsés Nap melyet fel - derül,
Az e, e' *Orizágra* nagy vigaság terül:
Minden helységben minden Gazda fűrtel
Oltárt haladással, 's ajándékkal kerül.

Tűs Szűz Leányok erre kéznilyetek,
Mezőkben, Kertekben virágot szedjétek;
Bokrétát, kolzörüt ékefen kőfítetek,
'S ilyen ajándékok Oltárra vigétek.

Te - is, ki Feje vagy az Iffűságnak,
És igazgatója minden mulatságnak,
Mina addig hadgy békét tréta mulatságnak,
Mig Templomban vége nem leljiz imadságnak.
Reggel lármát ne fűj hárs trombitáddal,
Hanem mennyi Templomba Legény - táriáddal;
Tűrteltyed az Isten muzsikáiddal
Különös muz - zsi ajándékiddal.

Szent énekfűleket Isten Parafztagnak
Szereti: mert fűzletését - is azoknak

Frantzja
Parafz-
tok
Fűsáng-
lások.

G

Zenge-

Zengedezéfékkel a' Szent Agyaloknak
Jelenté; 's örömet küldé Pástoroknak.

Ven-
dégiség.

Azomban főkéfélel egybe-gyülekeznek,
Hofz'zu afzatalokhoz rendre bé-ferkeznek,
Kéfékkel, villákkal mind fel-fegyverkeznek,
Ihol az étk-k-is afzatala érkeznek.

Hoznak a' kásában Lúd aprólekokot,
Laskával kéízített fűz kövér 'tyukokot,
Rétzeket, Ludakot, jól sült Mal tzoikat,
A' fálba-fűtt helyett tőjél tölt tzoikat.

Táncz.

Mind hevülni kezdnek a' Sertől, 's Boroktól,
De inkább gyuladnak a' muzsika szókról,
El-rugják a' frékert, 's kelnek afzataloktól,
Ki-kérik a' Léányt tántza az Annyoktól.

Édgyütt kézen-fogva mind özve fogoznak,
Tánczal minden úttát egybe kalandoznak,
Már hofz'zan el-nyulván úttát el-lánczoznak,
'S a' nező Véneknek móltságot hoznak.

Már kerékbe menvén fűk alá perdülnek;
Már egymátt kergetik; már szembe kerülnek;
A' fok kerengéftől erősen hevülnék;
El-fáradván, ismét afzatalhoz le-ülnek.

De az afzatal-mellett nem fokat henyélnék,
Önnét tántzolásra fűk hamar fel-keleink;
Hegedű, Lant, fűp fűz mellett énekelnek;
Kéz tapfolásával hahotát emelnek.

Jobban, a' Muzsikáft, hogy nyomja, nógattyák
Kénnyt Léányokot febefinn forgatják;
Tenyérre fel-vévén népnek mutogatják,
Ez hogy friffen egett: vigan tapfolgattyák.

Meg-fárat tagjakot földre le-terítik,
Szellas árnyekokban míg meg-híveftik;
Szomju gégéjeket ferekkel enyhitik,
Azomban gondyokot pohárba merítik.

Iátékok

Vagynak ezek felett több mulatságok - is:
Mert erre el-jönek Comediók - is;
Történek ezektől fok tálaláságok - is;
Esnék gyermekekét elő lapófok - is.

Tűlálardúl ki-gondolt fok fűem-fény-vesztéftel:
Koteleken járó Menetezefsel
PéNZ táló különös fok játék úzféfel.

Még

Még a' Teigányok-is ide érkezének
(Tűda; Galliaha mikent ferkezének!)
Jüvendőlét Legény, 's Léánya fűtének,
Kendes mulatságot es által üzének.

Mások szűd-ággokkal tőzfűtt fűzerekkel,
Virág kőzökkel ékesült ökrökkel,
Jaják es utzokat vig éneklékekkel,
Paraszt munkát ádgyák tőz dűtsérettekkel.

Mind el-váitoztatják mások fűzemélyeket:
Vad barrel tőrsük fel-öltözeteket;
Eszel léfzítetik a' kis gyermekeket;
Kik alig tálalják az Annyok eleket.

Szomfűzűd illuszág érkezik lovakkal,
Erre hie adatik trombitálásokkal,
Beek elejébe ki-mennek fűpokkal,
Játékra el-kéűtt öka lovakkal.

Itt pallya-fűtásra kőzörű tőrtetik;
Kinek lötsájával által-ökletetik,
Polgár-Menterektől a' meg-dűtséretetik;
Ez kalopia azall fel-ökletetik.

Meg-is próbát ártyák lovok fűarénydégét;
A' lórol le-izűtván többok tehetséget;
Bámulótt birkozóttu kájjal erőseget;
Hogy meg-nyerje ki-ki neve dűtsájóget.

Röddig minden dolgok rendelen tőlytanak;
Iffak egymás kez vigan mulattanak;
De a' hűv itűtt hogy meg-gyulattanak;
Zor-savamba jártak, 's viggás fordultanak:

Mivel, a' ki-nyertes lett pallya-fűtásban,
Ez dűtséretet vett a' vig mulatsában,
E' miatt lett rézke rát visszkodásban;
's, hogy fűpén viefit magát tőzűtsában.

Mások úgyszégből etzet meg-támadák
Hogy tőtt Esaporion fok Ezóval nem hagyák;
Hancem agyankóttu hajón, 's nyakon kapák,
Hok küfséadás után végre föld-ház tipák.

Esnék a' Tardul mind fel-zűdűlűnak;
Botot, vassvillákok, 's fejtűket kapúnak;
Hűsanyu lánával meg-vagdúkorának;
Vas-onorót, de halált fűnyven okozának.

E' ki-menetele a' fűk bor-fűsnak,
Rűtűg emberekkel való mulatsának;

G 2

Oka

Oka gyilkosságnak, fésznyi vér-onrásnak:
Ezeket követő, jaj-ízónak, írásnak.

Midán ezek a' más Világon virradnak,
Mások a' filumak más részén vigadnak:
Mások imit, amott el-cölvén álmadnak,
Élég már! kakafók fel-keelni hírt adnak.

PARASZTI
MAJORNAK
MÁSODIK KÖNYVE.

A* PARASZT ESZTENDÖNEK
MÁSODIK RÉSZE.

Ófsz, és Tél.

Már a' Napnak melegsége,
Cautulanak hévsége,
Naponként enyhíttetik.

Ófsz

Gyenge szelek fúvástól,
Egek harmatozástól,

Szépen mérsékeltetik
A' Nap bé-áll Mértékébe,
Ő kezdetének Jegyébe,

A' Nap Éjjel egyenlő:
Ez a' Paraszt Esztendőnek,
Málik Rézse az időnek;

Más munkákkal kezdendő.

Mivelt

Ófsz, és Tél.

Mivelt Szölő-gerezedjeit,
A' termett Fa gyümölcseit

Bövséggel mutogattya.
Az Urakot mulatságra,

Ólíz kies vigalására
A' Major hívogattya.

Ide gyerekk Uraságok,
Itt laknak a' mulatságok:

Az Ólíz leg-szebb ideje!
Hadgyátok a' Várofokban

A' gondot, 's Tanács-bázakban;
Nints annak itten helye.

De ti Majoros Gazdásúak,
Major Gazda-alkonyorúakak

Mindent kétfítetek-el:
Az házat takarítsátok,

Konyhát, kertet tisztítsátok,
Es ékeítsétek-fel.

A' Kápolna zöld-ágokkal,
Az Óltár lép virágokkal,
Táfrán utazkedgyenek;

Urak Házi gyümölcseikkel:
Meg-ért Szölő-gerezedekkel

Néik kedveskedgyenek.
Mikor az Urak érkeznek,

Major-gazdák igyekeznek:
Galamb-ház fel-reppennyen.

Es nagy tábor seregével,
Nem régen költött népével

Hogy elejkebe memyen.
Majorné-is Kappanyokot,

'S minden más Majorságokot
Egybe gyűjt fok fíjokkal.

Alézon azok kedveccük:
Ki ezekben gőnya közik

Látván sokaságokkal.
K'rtész-is a' kert kintléit,

Gyönyörű veteményeit
Mind kettőnek mutatya:

Majornak így gazdagsága,
Jövedelmes mulatsága,

Vélek Váranl antattya,

Járja az Úr a mezőket,
Gerezedel gazdag Szőlőket,
Es a' farjus réteket.
Ebben tölti egész napját,
Magával hordozván Papiját,
Mint új vetéfekeket.
Piros hajnal mint derül,
Az Úr házából ki-kerül,
Sétálgattya kertyeit;
Szedegeti virágjait,
Tücsöly a' óltoványait
S azoknak gyümölcseit.
A' madárkak - is fel-keinek,
Mindenféle énekeinek.
Az Isten magasztalják,
Ki-ki maga notájával,
Terméletes tszifrójával.
Kert Urát vizagstallyák,
Méhek tífuda építményit,
Virágból tett gyűjteményit
Szemelen nézegeti.
Halas-tóból az halakot,
Hányván nékik falatokot,
A' parthoz édesgeti.
Innét a' Kápolnába,
Mélyen Istennek házába,
Eg Urát magasztallya.
Áfzal felett fok javait,
Major keves falatjait
Adójának háállya.
Ehéd után az erdőbbe
Arnyéka, s' híves ernyőbbe,
Magát mulatni véfzi;
Ott a' zöldellő hantokra,
Möbuktől puhult halmokra
Lankatt tefét le-téfzi.
Fris patakoknak tőrgéle,
Fák leveli zörgéle
Szunnyodozást okoznak.
Déli szél lengedezéle,
Madaratskák énekele
Szemére ilmat hoznak.

Eltve

Eltve-felé hegy-tetőre
Fel-mégyen, s' le-ül egy köre,
Nagy folyó-víz menését
A' viz partján Tfordjának,
Három turma Juh nyájának
El-nézi legellését,
Menáksának futyörését,
Pásztor Leány éneklését,
Halgatván mofolyogja:
Koridon - s' a' dudáját,
Es Titirus furuljáját,
Tántz nórára hogy fogja.
Minden a' Nap nyugvására,
Minden állat szállásra,
S aluvásra el-kézfal.
Tyuk, és Kakas az ülőre,
A' fok Madár az erdőre
Régi felükére el-ül:
A' Naptól fényes tornyokot,
Rézcel fedet Templomokot
Nézi hegy-tetejéről:
A' Városról elmélkedik
E' képp: (és el-felejtekezik
Haza meneteléről)
Be sok-éle forsnak a'ja
Ezt a' Várást körül járja:
Belől - is hányya, s' veti.
Amaz ennek boldogságát:
Ez más boldogtalanságát
Örül, vagy neveti.
Máfok boldogul evének:
Máfok pedig belé vesznek
Világ háborujába.
Ő erről nem gondolkozik;
Hanem vigan mulatozik
Gönyörű Majorjába.
Majd az étzaka itt érven,
Sietséggel vizfáz térvén
Le-fáll hegy-tetejéről.
Befézli Elre - Párjának,
Mít látott, s' tud Majorjának
Gönyörűségéről.

G 4

Oht

Oh! mely bölög állapotya,
 A' ki magát itt mulattya,
 Távul a' Vároftiktól!
 A' melyekben a' pompázás
 Tarok, Fáró, és Vojtás
 Fotzta fok aranyaktól.
 Ha mit kíván ebédyehéz,
 S. úkség nyumi erizényhez
 Kell piatzra küldení.
 Tők egy kirtin vadatskáért,
 Egy, két, híván madarkáért,
 Sok Huizaf kell költeni.
 Itt a' Jerény Nvultskákot,
 Rigokot, és Galonkátot
 Ingen lövölözheted;
 Az há-falat Parfirákot,
 Fátányokot, Foglyotskákot
 Hálódna keritheted.
 Réznét, Pulykát, Kappanyokot,
 Tüköt, Lódar, Galambokot
 'S a' mi kell általunk hoz.
 Vajat, 's téj-gyűteményeket,
 Konhá-a vereményeket
 Majorné, 's Kertefznéhoz.
 Itt a' per-patvarkodáért
 Sok unalmas hír hullástól
 Nyugodalomban vagyunk.
 Éjji nyughatatlanságot,
 Reggeig nyűt mulatságot
 Vároftiknak hagyunk:
 De ezeket úgy folytatya,
 Hogy a' fárujt le-vágtatya,
 Kazáló jettyeiben;
 Meg-forgatán fel-fedetí,
 Jó Izárazon bé-viterí,
 Széna mellé tszriben.
 Hordóit fenekrejte,
 Új abronctokkal kóterí,
 Mior-házok zengenek;
 Abronctoknak verésért,
 A' fok hordók döngésértel
 Az erők-is rengenek.

Sajtu
tínálás

Öfzi vetéit el-végezén,
 A' köret-is bé-ékezen
 Nagy örömmel ehéz lát.
 De mivel Szölb-izésértől,
 Küön Könyv van, 's a' Izrésértől:
 Erről ottan szölyünk hát.
 Kis-Alfzöny s' Kántor h tiben
 Ha magot vetíz Fúcsidben
 Böv búájú Gazda lébfíz
 Jótka Szent Mihály hete-is;
 Ha Szent t'erenzel vetíz, te-is
 Tariznyat nyakadba vélfíz.
 A' földnek trágyázására
 És lép meg-fuzalására
 Avas, nedves ganéjt végy.
 De a' kazáló rétekre:
 Nedves, és vizes helyekre
 Száz, és por ganéjt tégy.
 Ne hánd pedig oly bővességel,
 Hogy el-főjtid rellveiségel
 Trágyával a' földeket:
 Hanem, hogy fővyságokot
 El-vead, és kemény voltokot,
 ' S újítsd-meg erejeket.
 Ha bőv: igen nyeresítí
 Földed, 's teletébb hevítí
 Efész, vagy hév időken.
 Nagya nő a' nedveséttől,
 Meg-dől a' nagy lavéséttől;
 'S ott rohad a' mezőben.
 Mely Parafát azon tszák,
 Hogy nims trágyán, győtsák:
 Ujvan-tak háfzontalan.
 Mivel, ha meg-visszátí,
 Faluban, 's könn reáltí,
 Mindenütt tánéntalan.
 Szedgy Faluban szemeteket,
 Az erőn ta-leveletek:
 Holl kell emnél jobb trágya?
 Vagy ízfáppal, vagy pólyával,
 Hord-meg a' tűnek hamnival:
 Leffíz a' magnak jó ágya.

Vetíz

Trá-
gyázás

Mug-
búza.

Légyen tavaly gyümölcsny,

Piros, nehéz, és jó kemény

E' mag, a' mellyet el - vetfz:

E' képpen bőv aratást várj;

De az Úr Istenhez - is járj

A' kital áldást vehetfz.

El - ne veddes pedig sába;

Mert úgy mégyen búzát kába

'S abszoluta változik.

A' ki fiet, rozfzúll arat;

Nem fok listet jár a' garat:

Igy fok meg - tflatkozik.

Ki el - kékik, 's hó alá vét:

A' még annál nagyobbban vét,

Nem kell búzájának tsép.

Jobb, ha veted a' porzásba,

Nem megy mingyárt taplózásba,

Inkább lefzúll a' porban ép.

Félthetnéd ugyan hanyáktól,

A' Varjakról, és Tsóakról:

De még sem vallasz oly kárt:

Mint ha gyengén tiszázva nés,

'S akkor fonyasztó dér rá is:

Késs vetésnek ez árt.

A' magot meg - változtatásd,

Búzával ne farszításásd,

Sötötelen a' feldekert.

Mint ha gyakran változtatják,

Más, más dolgok nem farszítják

Úgy el az emberekert.

De még - is oly magot kerels,

Mellyet a' búza fásdbe vels:

Mely a' búzát ne vija.

Annak is jó nedveséget,

És eitető nyereséget

Mind magához ne fázja.

Valamint az emberkénd:

Sántén úgy van a' fivéknd

Egy más két ellenkezés;

De vagyon - is baráságok,

Egy másához hajlandóságok,

'S ritka fízép fízvetkezés:

A' Pán-
tiknak
egymás-
hoz fze-
rettek,
's gyü-
lötségek.

Igy fok-hagymák a' Rozsákat,

Zsallyák keferü Rutákat

Egy más mellett szeretik;

Gyukerek egyzedsével,

Nedveségek közlésevel

Egy mást szépen nevelik.

Rozsmarint Magdolna füvét,

Ruta a' Bűröknek fízvét

Nedveségetől fofztya.

Igy ki - fízván éleséget,

El - vészü elevenséget,

'S e' világból ki - ölyta.

Ha akarod orvasolni,

Tuóok arról jovaolni

Minden hazugság nélkültt;

Nyert, a' mit én jovaoltam,

És magam - is tapóltaltam

Közlem irigység nélkültt.

Miódn a' fíznyú nagy bévség,

Ugyan ezt követő éhség

Súlytát hazánra tette;

Illiatok a' vénekkel,

Korófokok gyermekekkel

Egy halomba vetette.

A' fázdek mivelésére,

Szántására, vetésére,

A' nép rá únakodék;

Élet módgyát más munkával

Keresé súlyosb colgával;

A' föld meg - fozványodék.

Magam ilyen próbat tevek:

Egy két Caszát mellém vevek,

Menénk Sálétrom - tsühöz:

Innét Sálétromot venék

('S fízteiséggel fízóván) menék

Egy árnyék - fízék gözörhöz.

Ebből vizet meritetni

Nem általlás; és töltetni

Erre kéfzül kádokba.

A' Nitrumot el - olvaiztam

A' búzát belé fízitatam

Hogy dsagadgyon azokba.

A' mag-
nak or-
voslásf.

Kéfít-

II. Rész. II. Könyv.

Képzitették az ekéket,
 Szántának meg a földeket,
 Gazdáknak parantólóm;
 Négy földre annyit vetének,
 A' mennyit másztor vetének
 Egy földre: jovafojóm.
 Ök ellenben mondogaták,
 Írásból - is hástorgaták:
 A' ki hogy vét, úgy arat.
 De még - is tiák meg - főgedák,
 Földnek e' magot úgy adák:
 Mondátóm helyben maratt.
 Igen ritkán hát el - verik:
 Őrökben majd nevetik:
 Mert mint ettet úgy jött - ki!
 Egy orvosolt mag szeméből
 Őt, hat kalafé a' övéből.
 Tüportofon hogy nót - ki!
 Hogy ílv sűrű a' vetése,
 Ritka lévén mag esése
 Major - gazda tudállya.
 Tudni - illik: a' bűts elme,
 A' izorgalom fejedelme
 Az illyent fél - talállya.
 El - telvén a' szántas verés:
 A' vigdágos Szőlő - fedés;
 Ideje a' metzésnek.
 A' föld engedelmekedvén,
 Dér, 's fagy nem kegyetlenkedvén
 A' Szőlő el - fedésnek.
 A' földek már meg - nyugottak,
 Neked - is nyugvát nyugottak.
 Te még fé tynyálkodgyál:
 Hanem tizi fa - vágásban:
 Vagy tiemete piántálásban
 Serényen forgolodgyál!
 A' marhát ne henyéltessél,
 A' iát, 's a' bűzát vitéstél
 Az héti vasárookra.
 A' bort Urad a'ztalára:
 Vagy a' szállók itálára
 Uraság kortsmájokra.

Szölő-
 met-és,
 Fedés.

Fa-vá-
 gós tfe-
 meté il-
 tedés.

Fa,búra,
 dar hor-
 bús.

Ősz, és Tél.

Major - gazda az árkokot,
 A' Vízeknek folyáfolot,
 Mélyebben meg - áfáttya:
 Így, hogy ki ne aragyanak,
 Hídegtől hogy ne fagyyanak
 Fenéckig meg - tartattya.
 A' mely marhák nem szánthatnak,
 Sem jármat már nem vonhatnak,
 Hízalásra ketteti.
 A' vna Juhot el - téréli:
 A' füz - bokrot meg - heréli,
 'S a' többinek vetteri.
 Mint a' Várnak *Commendansja*
 Népére jó vigyázál
 Gytjdi az eleséget:
 Hogy minden jön az ellenség,
 Ne nyomja a' kételesség:
 'S meg - győzze az eleséget:
 Úgy Major az eleséget
 Gytjdi a' téli költséget
 Őli a' fok szalomát.
 Meg - tölti udvarát fával,
 Töredékel, iók szalmával:
 Őrlött lisztet a' tonnáit.
 A' Majorná vetteretet
 Vatzkort, Somor fzedettett
 'S a'fált a' kementzésben:
 Számos fajtot fínáttatot,
 Őrlött, tőröt szóttattot
 Sok vedres deberkében.
 De a' kerti gyümölcsöket,
 Szilvát, almát, körtyvélyeket
 Kiből meg - a'fáltatta,
 Likáriomnak módgyára,
 Az Uraknak a'ztalára
 Módofon fínáttatta.
 Fűzőn fűgnek a' fodorok,
 Kővér Damafzoknak torok,
 Lúdak, 's verő malatzok.
 Kolbász, lások, 's ódalócok,
 Marha - nyelvek, bonyó - húfok,
 Mi jó izü falatok!

Major-
 gazda-
 nak Tél-
 bez való
 kézfüle-
 te.

Major-

Ilyen

Illyen téli kézfűtéssel,
Ha zúg - is a' Tél fzelekket,
Téledek meg - nyugufznak.

Kút - vízzel meg - elégetnek,
Ha ezekből bőven etnek,
Két fulre jól alufznak.

TEL

A' Tél nagy agyarkodással,
Ejjeli zuzmarás fagygyal
Jegeli a' vizeket.

A' fzeleknek fűvásával,
Hónak gyáppas hullásával,
El - borít mindeneket.

Erdők zöldellsédségét,
Kies kertek szineiségét,
Tűda gyálfzal borítja.

A' barmokot járólokhoz,
Téledeket putzikkhoz
Hidegével szorítja

Téled dologhoz alig kap,
Már majd el - enyészik a' Nap,
Más földet mulatozik.

Hofzsu az étzaka Télben,
Ambár tiak kelünk - fel délben,
Még - is fok szunnyodozik.

Mely keferves szólalóknak,
Keréken gyapot - fonoknak,
Tiak nem éjfélig fonn!

A' mi több: Kakas - szállásra,
Piros hajnal hatáására
Téstét ágyból fel - vonni!

Szörnnyü gyakor záporokkal,
Ismét nagy hó hullásokkal,
El - lepi az útakat.

Mely gyakorta el - tévelti,
A' nagy hóba belé - velíti,
A' szegény útzakot.

A' jég meg - indulásával,
Edgyütt viz - áradásával,
El - hordgya a' gátokat.

Todul nagy febeségével,
Hord martokot menésével,
Bont, ront erős hidakat.

Ellen-

Ellenben a' vetéteknek,
'S más Őzi veteményeknek,
Az hó takaródzók.

A' hó alatt jól nyugfznak,
Dér, 's fagy nekik nem ártnak,
Mert az őltalmazók.

De egyszersmind követíti,
Sós neveléssel fejeíti,
Az Őzi életeket.

És, mint - egy új trágyázással,
Avagy Sálétromozással,
Éireti gyukereket.

Azomban midőn fázódnak,
Hédeg ellen morgódnak,
Tűz mellett Várafiak:

Az hó hátán izzadoznak,
Midőn markoson dolgoznak,
Ott kün a' Falusias.

Kivált midőn a' köveket,
Amaz öreg nagy Tölgyeket,
Föld gyomrából ki - vájják.

Gyakran párik a' markokat,
Törölgetik homlokokat,
Míg szénra tafszállják.

Ki vágják a' tövifeket,
Meg - nyelik a' fűzefeket,
Fébruus hólnapjában.

Hordgyák földre a' trágyákat,
Ercsőtől a' vágott fákat,
Annak közép - tájában.

Midőn huzzák igájokat,
Edgyütt fújják párájokat
Bérefek a' barmokkal.

Ez úgy fű körmeibe, hogy
Az haja, bajuszja meg - fagy,
'S meg - telik jég tőponkkal.

Fáztör Juhát a' szénra,
Téli gyenge prémondára,
A' klyába bé - rekeszti.

Néha a' Nap ha fel - tűzül,
Melegétől az hó ritkúl,
Mezőre ki - ereszti.

Téli
külös
dolgok

Miké-

Mikoron a' záporokól,
Avagy a' nagy mély sárokól
Sohuva sem mehetnek;
Othou más egréb dolgokot,
Sok hafisz taradáfokot
A' tfeledek tehetnek.
Igazgattyák az ekéket,
Fenegetik a' fűzékét,
Falsznak kerekeket.
Jármokot, és tengelyeket,
Fejize, és kapa nyeket,
Fargnak, vagy lufeket.
Major - garda a' káfáknak,
Az ásóknak, és kapáknak,
Ki - veri túrbájokot,
Mindenneml esaközének,
Mezön földgált fegverének,
Jobbitra hibájokot.
Efte mingyárt nem alkának,
Majd éjtélig virradának.
Kosárt, 's káfokot fonnak.
De a' koros Férfiak - is,
Még a' pipás líhak - is,
Fonalt guzsalyról vonnak.
A' Leányok ki - katzáják,
Ezek nevelséggel ráják
Azomban kendereket,
Őrzik magok guzsallyokot,
Kapják máfok orsójokot,
Téznak nevelségeket.
Kélfizd - el a' Jég - verneket,
Vágás másányi jegeket
Tíztrán folyó - vizekből;
De ne olyan darabokot,
Mellyek itak ifzapokot;
Se motsáros helyekből.
Mert ezek dagl - lerefék,
Szemetekkel olegyek,
Ne tedd Űr áfzalára.
A' Parafizok - is kényvelek,
Ílyen jegek nem helyek
Azóknak italára.

Nyárra
jeget
kell el-
venni.

Légyen

Légyen éfzaki fizekre,
Építve, 's hives helyekre
Né érje azt Nap - kelet.
Kuvats - kábal ki - rakálá,
Ugyan abból boltozáfa,
Ne láhaffa a' Delet.
Légyen kis kéményezéfé;
Így lefűz neki lélegzéfé:
Az hűföd sem poshad - meg.
Nem - is érvén meleg fizelek;
Léznak abban hideg telek,
Az havat sem olvad - meg.
A' vermet mélylen áfáffad,
Zab - fízalma közé rakáffad
A' jeget, vagy az havat.
Heven jövü Nap - keletre,
Délre, és Nap enyéizetre
Hagyás három lyukakot.
Nap - keletkor belé menni
Ha akariz, és jeget venni,
Déli ajtóskára mélfizt:
Délkor pedid enyéizetre:
Enyéizetkor Nap - keletre
Tínált ajtóskákon véfizi.
Hogy ha a' viz bé - nem ágyot,
Hianem havat böven hagyot
Föld fíznen a' kegyes ég:
A' verembe hordatassd - bé,
Jó keményen tapottassd - bé;
Oly hafznot hajt mint a' jég.
Amaz három ablakotskát
Zárd - bé; és nyífs új ajtóskát
Az éfzaki fizeleken.
Nyárran tedd vizbe az havat
Nítrammal; 's küpüd mint vaját;
Lefizl fogyáfok ezekeek.
Majd a' kemény hídgeket,
Törvén Mátyás a' jegeket,
Más időkre fordíttya:
A'fster gyenge fizelekkel,
Tavafz vicás melegekkel
Kájen fel - állittya.
H
Negy-

Negyven napi bójtolések

El-telvén, 's test ölséklések,

El-jó már a' Szent Husvét;

A' mint irám ki mit tégyen,

Tavafizál mi dolag legyen:

A' fzerént ki-ki zánt, 's vét.

PARASZTI MAJORNAK HARMADIK KÖNYVE.

A' Kerti veteményekről.

Trták más Vers-szerzők Királyi kertekről:

Mint más Paraditóm virág lak-helyekről,

Ritka mesterséggel főzködös vizekről;

Ljúnk mi a' Parazt veteményzefekről.

A' zöldells Tavafiz kies melegekkel,

Fel-dertül; 's életi gyöngy elsőréfekkel,

El-töltvén a' fakat jó kedveléseggel,

Smaragdoznak etrol rügygel, 's levelekkel.

Leg-elsőzár legyen Kertnek jó allása,

Nap-keletre, 's Délre való fordulása,

Azon valami szép viz által folyása:

Légyen egészséges főívó-ég járása.

Az a patak fázmos ágora vétefsék:

Tűtornákou ágyak közé vitettefsék:

E' képp a' vetemény dertül ártettefsék.

Szározásg idején könnyen önözettefsék.

Tavulatska első a' Tűsrnek fázjától,

Szorásnak idején főlnek fuvásától:

Kertnek
allása.

Hogy

A' Kerti Veteményekről.

Hogy el-ne lepefsék búzának porától;

'S a' gyenge veteményt emésztő polyvától.

Még-távolyabb első a' rút mocsárokról,

És a' meg-poffadott, 's meg-bűzfőzött póktól;

Igy kertetet a' fok otsmány állatoktól

Meg-brzad képpen; kivált a' hernyóktól.

Nagy fak vetemény közt ne plántáttassanak;

Hanem feyletektebe Puják őltassanak;

Ne hogy anyékokkal annak meg-ártassanak;

Mert Kertelén kívül mindehek ártanak.

Ha olyan viz vette kertedbe folyását,

A' mely fők rézekerre vitte ágazását;

'S kínáttartya veled kristály frús forrását;

Hála-adó főzvel vedd lten áldását.

Hogy ha pedig fennmi viz kertedbe nem fut,

Szükség, hogy kertedben legyen bár tfak egy kút;

Ehez Major-gazdád felettebb könnyen jut.

Más könyvemben erre meg-van írva az út.

A' mikor áttad kútnak a' verneket,

Gyűjtattás főgyűyből készített méteket;

Hogy ha a' nehéz gáz ki-óttya ezeket:

A' kút-álok féltek méltán eleteker.

Ne áttattás kútat tavafiz kezdetével,

Teli akkor a' fájld hó nedvelségével,

Borsát ugyan kúba vizet fok érével;

De mind el-enyészik Napnak melegével.

Hanem áttattassad ama derek nyáiban,

Mikor uralkodik az Egi-határban

Canicula, Pénzed így nem veted sárba;

E' fzerent nem megyen a' munkád-is kárba.

Ekkor a' mely erek a' kúba fakadnak,

Azon állapotban örökké maradnak,

Senni melegségtől ők ki-nem fázradnak.

Sőt még leg-kisebbet alább nem apadnak.

A' midőn áttad, defzka darabokkal

Vedd körül; és főzrisd oda támaszókkal;

Ne hogy két munkád tégy bé-fzakadókkal,

'S temesd-el álokat kútak omlalókkal.

Kérded, millyen legyen kertet kertelése?

Erizenyvedről főgjön ennek rendelése.

Sövényből legyen-e annak kertelése?

Vagy kő-művefektől környül-vetétefsé?

Vize

Kútya

Kertelése.
fe.

A' Süvény ki-rekefzt tolvaj embereket,
Tördököt, nyájkat, és lö-ménefeket ;
De ki-nem rekefzthet téiben hidegeket ;
Se nem szenved tövön jó veteményeket.

Hafznofább a' kü-fal. Téiben hidegeket
Ki-rekefzt a' kertből, 's fagyiló feleket,
Meg-Brzi ezektől a' veteményeket ;
Nem-is kell anyivízor újítani ezeket.

Agyazá-
sa

Következik öztán a' kert fél-ásáfá,
A' fél-áfort földnek módos ágyoláfa ;
Kézfült tátonákra viznek le-vonáfa,
A' kert útsáinak meg-tíztoztatáfa.

Spallé-
rozáfa

Vond-bé a' kö-falat fröjlo-jövefekkel,
Ama nagy holyagos húfos térefényekkel,
Jó féle fém-ökkel, és spanyol meggyekkel,
Meg-fested így piros, és zöld szép színekkel.

Párkányoknak
virágok-
kal
bé-ülte-
tesék.

A' Major kertben-is hadgy egy, két ágyokot,
Mellyekbe ütressen Kertész virágokot,
Nem névén színeket, 's kedves illatnyokot ;
Hanem szemre vévén azoknak hafznokot.

A' párkányt ültetted hafsnos lőpökkel,
Bárány-húsnak jó ize adó Tarkonyokkal,
Zsallyával, Rutával, és Majorantakkal ;
A' közepét pedig zöld Rozsmarintokkal.

Itten vagyon helye Sűz Liliomkáinak,
Mezőkről bé-hozott Gyalog-violánának ;
Kereken ültetett szép Levendulának,
Fal mellé Spallérnak tetetett Rozsának.

Jó illatu vizet vehetf a' Rózsából ;
A' Levendulának szagos virágából ;
Rózsából etzetet tñaly, 's Violából ;
Farsángban kolbáitz töts a' Majoránából.

Liljon virágját hogy ha bé-áztatod
Sepró Eget-borba: könnyen gyógyítatod
A' fiús febet ; Róza vizzel tisztíthatod
Szemedet ; Zsallyának fok hafznát láthatod.

Az hová ültetett Fok-hagyma forokot,
Kaulé, Kápoiza, 's Répa palánto-ot,
Az hol vetél Tékla, és Retek m-gokot ;
Rühizel, 's Egrefszel vönd-bé párkányokot.

Más egyéb végre-is terts virágokot,
Kétféle kocsorukat, szép bokréttáskákat,

Küldé

Küld-el a' Templomba a' Leánytáskákok ;
Vigyenek Istennek ajándékokkákok.

Többet hafznál ez az áitatatoskodás .
Isten kegyelméhez emelt fogafzkodás ;
Mint sem az elsőben vetett bizakodás ;
'S maga erejével járó faradozás.

Lákit vala Mopfus tö-izomfzedságában
Tírzisnek ; e' bizik vala ö magában ;
Mopfus pedig a' Jó Isten malasztában,
Reggeli, 's Eitvéli áitatofságában.

Mind kettő a' munkát egyaránt hajtotta ;
A' földet egyaránt verette, 's szántotta ;
Söt Tírzis ö magát tgbbel farszfította ;
'S még-is szükült házát tñak alig tartotta.

Szerentsés volt Mopfus szántásban, vetésben,
Búzával, 's egyébbel tett kereskedésben,
Adásban, vevésben, maria térdelésben ;
Szerentsélen Tírzis fok igyekésében.

Egykor egy Innep-nap hogy meg-hevülének,
Egy fűzöld földel-fa alá el-menének,
Annak árnykába hogy is-feküvének,
Egy más között ilyen befzedet kezének:

Látod Mopfe! hogy az éjlet nappá téfzem ;
Még-is semmi hafznát munkáimnak nem véfzem ;
A' mindennapiból eleget nem éfzem ;
E' mija alig hogy el-nem véfz az éfzem.

Ugy van Tírzis : 's úgy jár, a' ki erejében,
Bizik, és nem a' jó Isten kegyelmében,
Igen meg-tökkenik várt reménségében,
Es akárminémi telekedetében :

Hanem az Istenbe vesd reménségedet,
Minden-nap emeld-fel az égre femedet,
Előbb hogy sem régyed ekédre kezedet ;
El-hidd : meg-fegélti igyekezetedet.

Meg-fogadá Tírzis Mopfus jóvaslását ;
'S ottan tapasztalá Istennek ajdását,
Meg-fakult házának jó karba állását,
Mindeua nap-is látta szép földogulását.

Befzélvén : vetési m-fépen újulnak !
Ezeker tñelgyéy fűvek meg-vidulnak ;
Áitatofságot Áttoktól tanulnak,
Innep-nap Templomba Istenhez járulnak.

H 3

Kélfisz

Kéltis ásót, kapát, fa - 's vas-gereblyéket ;
Fattyu - ág vagdoló kitin fejtétséket ;
Ehez tartozando éies frézétséket.
Nyárban tett vetemény mag sylveteményéket.
Külömbféle veteményezés
Külömbféle veteményezés
Másnak palántját kell a' földbe bé-tenni ;
Amaz a' magvából tud életet venni ;
Amamag magváltt más földre kell menni.
Máfok nem ézernek Tavafizál fizeleket ;
Amazok ézernek Nyári hévségeket ;
Ezek az hó alatt túrnek nagy dereket,
Tavafiz melegre ki - dugják fejeket.
Vetemények nevei
Máfok Ölzről várják meg - éreléseket ;
Meg - tartyak Télben - is ezek záldségeket ;
Egy hónapig élük máfok életeket.
Lásuk mind ezeknek különös nemeket ;
Trékla
Fejér, és pirosló neme a' Tzeklának ;
Amaz levelel ízolgál falátának ;
Ez gyökere dílje úra szizlának,
És telén - hús mellé illik ugorkának.
Saláták
Szintén úgy fok neme van a' falátának ;
Tavafizál kelete van komló inának ;
Télben meleg pintze a' Tzikorjának
Anyja ; 's étféje az Endrivának.
A' Tzaker-faláták olajjal kenyefek ;
A' Szarvas nyelvűek szintén oly édelek,
Piros pettegefél, 's tetzevel fejefek,
Étzet 's izalonnával Úraknak kedvefek.
Ugorka saláta készítése
A' ki az Ugorka - falátát szereteti,
Annak készítését én töllem veheti,
E' móddal azt igen jól el - készítheti,
Egészséget, hogy meg - arton, nem féltheti ;
Tízitid - meg, 's apritid - meg ; sóval vizét
vond - ki
Több nedvségét - is ugyan tük jól nyomd - ki ;
Bors, olaj, és étzet neki, Olizán outsd - ki,
Ardól foja réged a' hideg nem ront - ki.
A' Lopó - tük fel - máz hazak fedelére ;
Vagy arra készített fíknak tetzejére.
Béka szó előtt tégy szert ütletésére
Magvának ; mert ott vezl, 's nem jutf őromére.

Le tsügnek a' fáról nagy hozfizu fizarokkal,
Terülnek potrohos meg - dagatt hufokkal
Únez fok játeok gyermekek héjokkal,
Sok féle figurat fejekkel, torokkal,
Peretzebe tekervén, vadázko kúrteket
Formáinak ; Kigyókat, és Sárkány kölykeket ;
Fogy nőjön, hejára fél - metzik fejeket ;
Majd Puska - egy módra lapitják nevetek.

Spenat Kápolzta helytt van a' Nmeteknél.
Spenat
Pavé annak neve Magyar Nemzeteknél.
Tallálf bakot, 's nyöstén e' féle fíveknel ;
De magot tük baknál, 's nem a' nyöstényeknél.
Látf fok - féle nemb, 's nevt Kápolztátok ;
Kápolzta
Zöld, 's fál veres hajú Kauis - réjákat ;
Kráufioloknál gyönyörű rozsakot ;
Kedvesítik ezek az Irós - tetztákat.

Sós, fejes Kápolztát Magyarok ézernek ;
Abba kövér kppanyt, 's izalonnát tétének.
Brokkolit, és Olajté bojt napon fázetek ;
Gélzényével fodort, 's kéket készíttetnek.

A' mint fok neme van a' veteményeknek ;
Öfíve-teményezés
Úgy más. más ideje veteményezéeknek ;
A' Tavafiz ideje ugyan mindeneknek ;
Derekaszon ízolgál Ölz - is némelyeknek.

Mert valamint a' Tél ers hidegével
A' burjant ki - veztri : sós nedvségével
A' földet készíti úgy Nyár hévségével ;
Az Ölz sátrerosom ízép elfűszével.

Atás trágyás földet a' mezej Öfz felé,
Érje a' Nap délkor, és mikor jön elő ;
Még mikor tángyérát az Föld meg - nem telé,
Ültetés ténemetek, és magot vés belé.

Többszök hagymának tük magvát ütletfed,
A' veres - hagymát - is úgy magd vettéted ;
De a' Petrezselymet mind ki - ne vettéted,
Hogy levele házfát Tavafizál vettéted.

Fok - hagyma, faláta femmit fem ízenvednek,
A' hó pokrózt alatt el - fem - is femyenvednek,
Tavafiz nap - fénytől ízép fel - élednek ;
Sóba fítt, 's Bárány sült mellé kedveskednek.

Tzékla magot - is jó Öfízél ütlettetni ;
Stagos tlemeteket földbe tétetetni ;

Kivált dohány magot hó alá vettetni,
Idején palántyát annak így vehetni.

Vetvél ugyan Anit, 's bőven Tlombordokot,
Sóskát, Mintát, Zsályát, útleis Tlópokot,
Levendulát, Rutát, kedves Tárkonyokot,
Méh-fü, Eper-gyűkért, és Páztérnákokot.

Sok-féle neve van a' veteményeknek;
Ki-választáta-is légyen a' földnek;
A' kővér trágyás föld tetfrik némelyeknek
A' lovány, 's lüvenyes pedig emezeknek.

A' lüvenyes földet látlák izzatságát;
A' nedves ágyakba a' Spenat vettetik;
A' Káposzta palánt kővérbé tetetik;
Fok-hagyma-is nagyra ebben neveltetik.

Vesputjus Amerikát hogy talála:
Melly termékeny lenne földgye? meg-vizsgálá:
Európából vitt maggal meg-probála,
Mit tégyen a' jó föld, ottan tapasztalá.

Annvira nevelé Reteknek nagyságát,
Hogy felltül-haladná ember vallagságát;
Égy Bab meg-probálná karja izmolságát;
Ki-nyomná egy Szálló-gerezd izzatságát.

Ha idein kívánz látni palántokot,
's más ételhez való Condimentokot,
Fébrvariában ves méleg-ágyokot,
Vagy építvél nékik hivesek házokot.

Mikor már meg-fiznek téli fűz zugáfa,
Fagyakot, 's dereket okozó fuváfa,
De még hivesetske Zeirus járása
's hideggel esik-meg Napnak támadáfa.

Hűveg vízzel meg-ne öntözé Nap-nyugtokor;
De annál inkább ne hives Nap-keletkor;
Mert meg-típi hideg levelet ilyenkor;
Meg-újítja pedig a' szép meleg Délkor.

Légyen az időre kertész vigyázása:
Nyárban estve, 's reggel esék álltatása;
Ne midőn Dél-felé van Napnak járása;
Másként következik annak fonnyadáfa.

Először gyöngyzenek a' Fák bimbojokkal;
Szem gyönyörködtrés ekes virágjokkal;
Majd bizlenek fejei, 's veres általokkal;
's bé-vonyúák a' kö-fált zöld süperlátokkal.

Hozzá
való
földIdein
való
vete-
mény.
Vete-
mények
öntözé-
se.A' Kert-
nek Ta-
vasz
ábrázát-
tya.

Ki-

Ki-nyitvák a' Rózsák piros kebeleket,
Ültvák Rozsmarint, 's Iszóp leveleket,
Levendula, Zsályta hervatt zöldségeket,
A' tellyes Viólák szép bakes füzeket.

Ki-dugják Fok-hagymák gyenge zöld szárokat,
Típ-ságát özlópok gyanánt s nyakokat;
El-tpi fok zöldség a' meleg-ágyokot;
Pár-s Mogyoró-hagyma az ágy parkányokot.

Ültett falátik, nézd, hogy fejelednek;
Murok Petrezselyem hogy gyükeresednek;
Káposzta palántok mely nagyra terjednek,
Rök, Tzékla, Spenat mi jól nevednek.

Jó hideg Tavafizál Borsót félszelvetni;
Tzékla-magot ilyen tájban ültetvni,
Murok, Artritsóka, Tzékla-magot vetni;
Fizölt melegben kell földbe tetetni.

Hogy ha akarz nyerni nagy Veres-hagymákat;
A' fel-öltt földben huzás borozdákat,
Hjntsd-bé por ganájal ezen árkotskátot,
És kezdedl tenesd-bé a' marokskátot.

Vala ez nagy titkok a' Száz Afizlonyoknak;
E' móddal neveltek fejt hagymáloknaq;
Ki nem adák loha ezt a' Magyaroknaq;
Hadi Tízttől tudám-meg titkát azoknaq.

Int itt az Author, hogy Hóldra ne nézzünk;
Akár mi időben ták veteményezzünk.
Újság, 's Hóld-tüitől hogy meg-emelezzünk,
Int a' Kertész; 's ekkor hogy jól igyekezzünk.

A' mely mag ki felé földből nevededik,
Újsággal vetetvén, jobban emelkedik,
Hóld-töltén tett Virág szépen rephenyelfedik;
's a' mi bé-felé nő jól gyükeresedik.

A' Patkány télsen fok kárt veteményedben,
Hanem, a' mit mondok, ez jól tartsd elzeiben;
Igy a' tolvajt könnyen kerizd kezében;
Nem fokra turást nem látz a' kertedben;

Kertbe mervén pokróz tégyen nálad kézfén,
Álly-meg, az hol látod, hogy az turást télsen,
Vesd rá: pokróz alá majd ki jó egézfélzen,
Az hol mozog, tsd-meg. Igy ő halát vézfén.

Tavafizál
Vete-
ményo-
zés.Veres-
hagyma,Vete-
mények
ellenés-
gi a'
patká-
nyok.

H 5

Meg-

- Egerek** Meg-örződ bőviffel apró madaraktól
Meleg-ágyad: vonván hálót, Pillangóktól.
De, hogy meg-tarthatad Egerek fogóktól,
Kivált a' föld alatt hoztázan vert útoktól;
Egér-fogókat kell a' lyukakra tenni,
Pirult falonnanák, fájtnak benne lenni;
Egér-köves lifzre- is el-fizoktak menni,
Es ezektől végső vezedelmet venni.
- Bolhák** Eb fülben ragadó legyeknek levével,
Bogánts gyukereknek edgyütt lábt vizével,
A' vakandakokat ezek erejével,
Ki-vezted Egerek minden feregével.
- Hernyók** Fazz egybe Pefátertze keferü füveket,
Öntsü a' palántokra ezeknek leveket,
Érvén Bolhák, Hernyók fejek tereket;
Ki-irtod azoknak nagy elenségeket.
- Hanyagák** Akarod az Hangyák félszék ki-irani,
Mellyek fünek, fának fizoktak meg-irani;
Stellyel hánt fázsekre tüzet kell gyújtani,
E' képpen a' roppant táborot meg-fojtani.
- Jó móddal mivelni fizkség a' kerteknek,
Sokszor öntözgetni meg-fizkatt toveket;
Kötözni, hogy nevelj falata fejeket.
- Kert mivelése** Hogy ha korán akarj Dinnyét félszékeltetni,
Annak üvegeket fizkség kézfizeltetni;
Ezek alá hideg Tavafizfal térteni,
Napnak sügárával gyengén neveltetni.
- Dianye** Még-is a' fizep meleg Májusnak eleje,
Szent Gothárdnak Napja annak az ideje;
Meg-nem tipettetik cértől annak teje;
Meg-fem taplófózik hévségtől velleje.
- Igen fizeretik az új gyepes fizideket,
Es halom módgyára kézfizített fizideket,
Kivált, ha fizellyére hintesz fizvényeket;
Ezek érelésre tartnak melegeket.
- Edes-béln Dinnyét hogy ha akarj enni?
Egy nap edes téjben kell magvának lenni:

Vagy

- Vagy meg-ázására mézes vízbe tenni;
Mert ezektől izókat edéséget venni.
- A' fizéskbe fizkség tenni több magókat,
Ne hogy két hárommal ütész taplófókat,
Igy ha egy kettő-is vezl rohadáfókat:
Mafók ki-mutatják meg-maradáfókat.
- Látván, hogy hozfizura nyujták a' fizókat,
Minden ág bog nélkült vizzik az inokat,
'S táfak végeken nyitnak fáttyu virágókat.
Típd-el: Igy majd fizünek gyümölcsös ágókat.
- Kell a' körül gyakran kézzel-is áskálni,
Meg-nem sértvén fizárát bután ki-gyomláni,
Vagy kis kapátszával tövir fel-kápláni,
Néha öntözéffel növéset tápláni.
- Mikor zsendülésnek adgya jelenséget
Téglát tégy alája; ne hogy edéséget
Vezsefe bé-véven földnek nedvesléget;
A' Nap-is így közli véle melegséget.
- Ugorka-magnak-is ez a' félszékélése,
Olyan mint Dinnyének az ő mivelése,
Más veteménynek-is jó lefiz a' növése,
Táfak légyen jó faldgye, 's gyakor öntözése.
- Epret, Artífókat meg-kell fizkolni,
Tzikori, Endivi tövét fel-sántolni,
Kivált a' Tzikorit kákvál urkolni,
Fog így fejeznedi, és fizepen borolni.
- A' Retek sós vízzel hogy ha nedvesedik,
Meg-gyengül, és fűda mint meg-edésedik;
Ha kün till a' földből, nagyon keményedik;
Ha terjed levele, 's fizomj, keferedik.
- Vastagfizik a' Murok, ha meg-kalfátotod,
Fok, és Veres-hagyma, ha le-tapodatod,
Saláták ha tofizor által plántáltatod,
Temérdek nagy fizre sket el-juttatod.
- Oh mely fizerentséfen élük életeket!
Kiknek Tavafiz, Nyár, Óíz, Téli gyjtjri pénzeket
Adván Tálben pintze böv veteményeket,
Tavafizál meleg-ágy fizság zöldségeket.
- Mert ő nem vezít időr restelkedésével,
Hanem mind fizüntelen jó Feleségével

Tzikori
Endivia

Retek

Murok
Hagyma

Kertészek.

As,

As, vet, títet, gyomlál, öntöz tfeledgyével;

Aszt gazdag kertye szép veteményével.

Vízit a' Kertészénel teli kosárokkal,

'S közli kerti kintset a' Városiakkal,

Teli hozza zsebet haza Máriákkal,

Es a' kosárokat fok zárlékokkal.

Ha érik tfeledgyét valami korságok,

Vannak a' kertében halfnos orvoságok,

Nem kellene néki a' babonáságok,

Sem Patikárutók drágás Doftorságok.

Vasárnap vendégek Városból ki-gyűlnek,

Szíves látásokra tfeledék készülnek,

Vendégek Fár alá ásthalhoz le-tűlnek

Belzédtről, éretről, 's iratból hevűlnek.

Mutatya, sétálván, ernys szép szőlőjét:

Bezzéli füveknek gyógyító erejét:

A' veteményeknek fok-főle métejét:

'S hogy lehesse venni azoknak elejét.

Méh-fű: Méh-fűvet szakasztván (mondja) Ez Florától

Virágoknak amaz Itten Alizonyától,

Meg-sértervén egykor Méhnek fullankjától,

Méhből változtaték fűvé haragjától

Levél e' Fűnek a' Méhnek számai;

Gyűkerek pediglen annak a' lábait;

Kedvefők a' Méhnek azért illattjai,

Es nyavalyájokban jó orvosságai.

Mondja egyik: Hol van a' kápoztás kerted?

Talám te Uraddal aztot nem szereted?

Holott azzal házad fűkségét teheted,

'S a' Városiaktól jó árat veheted.

Mond Kertész: más kertben elég fejefedik;

De mivel szőlővel nagyon ellenkedik,

Edgyütt sem ez, sem az jól nem nevededik;

E' nem borol, amaz nem gerezdededik.

Likurgus Tránsok hogy rézűzségeket

Ki-irtaná, 's gyakor verekedéseket:

Ki-vágata minden fűlő-jövefeket.

'S meg-titá azoknak meg-neveléseket.

Meg-bomolván ezze, ki-vága térgyéből

Lábát; vélvén: vág-ki szőlőre gyűkéréből,

Kih-

Kápoztásnak a' szőlővel ellenkezőse.

Kinnyában hull könyve záporral szeméből,
Tének az Ittenek kápoztát könyvéből.

Innet Kápoztától mint egy meg-ijednek:

Mintha el-futnának mind elé-göbednek;

Félvén, Likurgustól hogy ismét fészvednek,

E' miatt gyakorta még el-is fenyvednek.

Holnapról holnapra vet Kertész Retkeket,

Mutatják Saláták mindenkor fejeket,

Fel-fzedi a' féltől le-vert gyümölséfeket,

Támogatya Fajt, hogy bírják terheket.

Meftersége títák jó Feleségnek

Ki-nyilatkozattya, 's minden gyermekének,

Módyját, 's folytatását ő mefterségnek,

Magok fűzedésnek, 's veteményzésnek.

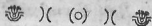
Oh áldott mefterség! mely minden időben

Kereti kenyerét egészűl elzenedben,

Hogy ha el-dugják-is Kertészét temetőben,

Leisz háznak kenyere még-is jövedőben.

PARASZTI MAJORNAK

NEGYEDIK KÖNYVE.

A Szőlőkről.

Tetfők némellyeknek leve a Szőlőnek.
Nékem művelése tetfők Szőlő-tőnek.
Ebben *Virgilius Vers - tisztelet* nyomozom,
El-hagyott gerezdit ide által hozom.
Előbb, hogy sem a kétfala - lákot bé-tedd:
Ha tiszta - é a föld azoknak? észre vedd:
Mert a földtől efik szőlő épülése,
A Nap-járástól jó el - készítése.
A kik az észak ki kemény hidegekben
Laknak, vagy a Déli sító hévségeken:
Szőlő ültetéshez azok ne fogjanak,
Hanem Heringekkel bort vásárollyanak.

Szőlőknek al-
halmatos
Tartonyok.

Vad-almából bőven levet felfűrhatnak,
Meg-gajdulás nélkül abból jól ihatnak.
Mértéketlen szívó-egyi Országokban
Ültet; ne a jeges, 's hév Tartományokban;
Mert a hévség miatt meg-nem foganhatnak,
Érsre az hideg miatt nem juthatnak.
Az hol járnak szelek kiet melegekkel,
's gyakran ázik rővek szép esztőzéssel:
Ott hoznak a Szőlők drága gerezdekét,
És bőven bostátták is édes leveket.
Szeretik a Szőlők a magos hegyeket,
Az agyagos, vagy a fűvényes helyeket,

Alkal-
matos
helyek

Még-is

II. Rész. IV. Könyv. A Szőlőkről. 39

Még-is az hegy igen meredek ne legyen:
Nagy záporban völgybe földestől le - mégyen.
Telyességgel nem jók az új irtványok;
Mert a fők tisztsáktól felettebb főványok.
Mészéte ki-terjesztik ök a gyökereket,
's mind magokhoz fűjják a nedveségeket.
A Szántó-földet-is szőlővé tetheted,
Ha magos hegyekre azt nem ültetheted,
Mert a mint *Tetzernek* pirosló búzából,
Bakus kofzoruja úgy van szőlő-fából.
Ezek hát egymással igen meg-egyeznek:
Aftalnál - is ketten jó kedvet fűzneknek.
Hires borok olyan hegyekből fűzneknek,
A' melyek nap-ettig melegtől süttetnek.
Magyar Ország finom borokkal kérkedik:
Erdély is némely helyt ahöz közeledik.

Magyar
Orzági
Szőlők.

Tokaj, Tartzal, Tálva, Kerezfűr, Göntz, és
Mád
Hires, nevezetes, édes boroktól ád.
Hoz Lengyel ezekért fok szép Aranyokot,
De el - emel ez - is fők kedves kortyokot.
Szekfűr, Buda, Eger, 's Eüztergom szűlleje,
Piroslik; van itt - is a' bornak eleje.
Hires Szamar - hegye Eüztergom Várának
Drága ize vagyon a tejér borának.

Soprony, Senkvitz, Szent György, Újhely, és
Büldög-kő,
Miskóltzal; melyekben fők édes gerezd né.
Ekes Hernád víze mellett épült Kassa:
De meg-hidd, itt terem a' bornak avassa.
Erdélyben-is méltán szőlőt kapálhatni,
A' mely után itt-is jó bort koftolhatni
Pipe, Radnot, Dombó, Tzeina, és Károly-vár
Ezek szőlő-tövet meg-kapálni nem kár.
Ugy Küküllő, 's Hunyad gazdag Vármegeyében,
Aranyos, és Maros Székeknek hegyében.
Torda, és Kolosvár magát hánnya veti,
De Kertsed ezeket egyig ki-neveti.
Cyula-telke, Bodon hires mezéségben:
Retteg, Or, Kerezfűr a' Szamos-térségben.
Jupitert Orjálok egykor otromlották,
Tlak elg az égől hogy ki-nem hájtották.

Erdély-
Orzági
Szőlők.

A Szől-
18 hogy
lett é

Száz

Száz kezei *Bridáruknak* valának,
Mellyek nagy hegyeket ég felé hanyának.

Jupiter hogy látá égnék pultzánsát:
Ki-onté réjok menyköve sújtását.

Hét föld földnyire helye tette le-fekteték:
És azon hegyekkel oda tetteték.

Entzeladur-is hogy Cártyát fégséltette,
Vállára vévén egjé emelgette:

Jupiter menyköve ezt-is földhöz veré,
Piros véret ontván, aztot bé-kevere

A' Föld az 8 Annok kéré az Egeget,
Szűne ezek helyet hogy más gyermekeket:

Az *Entzeladur*-ból ízép fül-fák növének,
De *Bridáru*-ból szőlő-fák jövének.

Emnek kezéből ízaz kapfok levének,
Hogy magához köffe derekát Örtsének.

Kinek-is ágain mátkák az ég felé,
Orjái szokását vévén most-is elé.

Piros borok lézének annak a véreből,
Fejérek a' vérben lappangó vizeből.

Mivel már nem bírja-meg az Isteneket:
Erejével földhöz vág fok embereket;

'S mivel hogy veszélye lett menykö-útástól
Váloztattya szinét hordóban dörgéstől.

Ha ezt a' fül-fáról, 's szőlő-javékről
Költötték; szinén úgy magok nemzékéről.

Hogy Istenektől van; Cártyák irharták,
'S azaz egy porágon ezt - is hazudatták,

Kövér 's Ledny-Szőllő ad édes borokat;
Boros, és Járdányai erős itlokat:

Füfzerizámos ize a' Muskotályoknak,
Meg-veféle nintsen boroknak, 's magoknak.

A' Kerske-tetsűek külön fedettének,
Gohér, 's Rumunyal állani tétének.

Nálunk piros-borra nem felette vágnak;
A' fekete szőlők jobbák etzet ágynak.

Hogy a' szőlős-gazda jóvedelmet vágyén,
Jó földbe Vintzellér jó tőmetét tégyén

Ebben éppen egyfőz lehet tiálatkozni:
De nem lehet többé hibát helyben hozni.

Ne hidgy más Orzági szőlő-miveléeknek
Se általok hozott szőlő-veféjzegeknek;

Görög
Vers-
szerzők
Mészék-
fe.

Mitsoda
szőlők
adnak
leg-jőbb
Borokat?

Szőlő-
tűtetés.

Mess

Mert ha szeretik - is a' külső földeket,
Tám meg - nem szeretik itt a' nagy hegyeket.

Küld - el más Orzágra inkább emberedet,
Szőlő - fázhoz érts, 's hiv Vintzelleredet.

Ott a' szőlő - fákot milyen földből véfézi:
Ide hozván, szinén olyan földbe tétzi.

Ha a' magadébol akarás tőmetetni,
Arra a' veszélyektől igy kell fedettetni;

Mikor már a' szőlők meg - eadéféntenek,
Sőt tökellefelen el - is kőzültenek;

Mellyeknek gerezágve több, 's édelebb nézd-
med,

Azon szőlő - fákot kátrazdóal legyezd - meg.

Ezekből ütteni vagdaly venyikéket,
Örömmel szőlőben látiz új tőmetéket.

Ezek finom borral töltik pintzelléret,
Ezűfel, Aranyon fok erizényeideit.

Tavaz fel - virraztván kies melegeit,
Vedd - ki a' föld a' szőlőnek veféziet.

Akkor van ideje szőlő karózánsnak,
És a' venyhébol karika hajtsának.

A' kétálya fászák le - vágásának - is,
Ültetésnek, szőlő homlitsának - is.

Majd fégsit növéset meg - kapálásával,
Gyomok, 's vad - tőmeték ki - vágatásával.

A' levelezéskor másidőzr kapálá - meg.
Hogy ha e' nem lehet: bár tiák jól gyomföld - meg.

Szükségem nálunk közvés, tőnkálás,
Szőlő szedéskor harmaujt kapálás.

Látván új szőlőnek gyenge jövéseit,
Mozgasd - meg kapáddal azoknak töveit;

Igy feletrébb igen fégsitred növéset,
A' jó nedvesféskor tövere jövéset.

Elein had nőjön számonon vefézjeje
Mig el - telik harom Teleknek ideje.

Akkor ki mit éjén nyilván meg - láthatod,
Az háztálanokot egyig ki - irthatod.

Egy némelly dolgokra a' Szőlő metrésben
Szükségcsa gyváznai, és levelezésben.

Tiák levelet termé tiák ki - irtásiban,
Vagy a' meg - szóttak ki - vágatásában.

I

Ama

Szőlő-
mivelés.

Új szőlő-
földhá-
lás.

A' Szőlő-
mivelés
és irint
lafinos
kötélek.

Amazokot vágd - ki hóld fél - tettzésére :
Ezeket pediglen hóld meg - telésére.
Eleg leltéz meg - hagymí négy derek vezűzőket,
Ezekből várhatni több jó nevelőket.
Metzázskor a' febek oly móddal esfenek,
Hogy ne az ég, hanem föld felé nézzenek.
Mert az egre nevév rozfáz nedveléseket
Vázzik, 's a' derekól véssü vezűzőket.
Vágd - le szőlő - fákról a' ki - nőrt tönköket,
Könyvvezűffel mert ki - vesztik a' bimbókat.
Első kapálásnak a' Tavafzi eleje :
Máloznak a' Rák jegy lézen az ideje :
Bísek az harmadik Orozlány jegyével,
Szőlő gerezdeknek meg - zsenülésével.
Mídn levelezed, avagy meg - tönkázod,
Ezen intélcimre légyen vigyázafod :
Dél, 's Nap - kelet felől menstü sürűségétől
Hogy jobban érhefsék Nap - melegségétől.
Eképp nedveléséget termő vezűzőjével,
Szőlő - fá bővebben közzli, 's gerezűjével.
De Nap - nyugot felé hadd - meg sürűségét,
Hogy ne érezheise ennek melegséget.
Mivel, ha felettebb éri nagy hévségét,
Nem érik : ha fonyvad, 's vezűzi edéségét.
Vintzellérnek katzra ilyen forma légyen,
Azzal hogy hafuzafon szőlő munkát tégyen.
Metzást, 's tönkázást tégyen az élével,
Tssg bog törsököket vágjon fejjével.

A. Nyele
B. Egyenes élé
C. Horga
D. Hegye
E. Fejjéje

Mikor

Mikor a' Tavafzi melegk érzenek,
Akkor a' Szőlő - fák téppecnként könyveznek,
Szorgalmatossággal gyümed - meg e' téppecket,
Tapsaftrai fagud orvos erejeket.
Szépen meg - gyógyitt 'ák a' fájós szemeket,
Hajtyák az Aran - tétből, 's káveket.
Hóldzán meg - neveli Száz Leány hajjokot,
Szépiri a' Naptól meg - stult ortájajokot.
Látván, hogy más leve foknak fog - ártani,
Sokakat könyvével kíván gyógyítani.
Es így : azon fából tolnak betegségek,
's egűség meg - adó hafuzos nedvelések.
De noha a' meleg szelek lengueznek,
Filemilék kedves torkok zenedeznek,
Bár mindenek kies lúnté uttozzenek,
Oh szőlő ! szemeid hadd hogy könyvezzenek.
Ki ne nyisd a' Napnak hamar kebledet,
Se kées fennvére ne bíd jövélédet.
Bíz a' dűtsőségét a' Monoiola - fára,
Mely hamar virágzik, 's gyakra romlására.
Mert, noha mi töllnek a' Tél el - fázottat,
's a' Tavafz gyönyörü meleg időt hoztat ;
Ő még - is gyakorta favanyó szelekkel,
Vízfáz - tér Elzárkól pulzító derekkel.

Az hirtelenkedő gyümolts - ták lépségot,
El - vezűi Gazdákknak várt szép renenségot,
A' Tél a' szőlő - fát ő nagy hidegével
Igen vezűtegeti dére mirigjével ;
Szíván nedveléséget ták ki nem szárafztya,
A' miért Vintzellér könyveit árafztya.

Jó jámbor ! e' miatt miért fránkozol ?
Jobb, ha körülötte e' szeréut dolgozol :
Mely ták tókéjekig meg - nem aizzottanak,
Hanan épségekben félig maradtanak :
Vagdald - le mit érzed azoknak mezgűjét,
Oltványozásra hafítsd - meg terejét.
Tégy hafűdekokba ép szőlő - vezűzőket,
Meg - ládd majd épülni a' romlott szőlőket.
Ídegen vezűzőkkel egybe - bekillenek,
Es így több, edűsebb gerezdet termenek.

Szőlőben leg - nagyobb kárt Kő - eisök tésznek,
Mellyek miatt fők szép termő - fák ki - vezűznek ;

I 2

Mert ;

Szőlő -
fák
köny -
vezűlé.Szőlők
vezű -
léz
A' nagy
hidegekKő -
eisök

Mert vagy le-tördelik gyenge jövőseit:
Vagy fennmivé-tézik zsendült gerezdeit.

A' mellyek egészen le-nem veretteknek,
Hanem imit amott a' jég-től sértenek,

Vágd-le: ferkedeznek onnét új jövők,
'S talám örömedre szép gerezd növelek.

Noha jég-előttől történt sérelmeket
Meg-érzik Anyókkal keferves febeket:

De valóban ennek nints más orvoslása,
Hanem a' Vintzellér katzának vágása.

Szöllőnek a' Hernyók, Tsigák- is ártanak,
Mellyek a' levelek alatt lappanganak.

Ezekről szöllődet meg-nem tisztíthatod,
Ha tők leveleit gyakran nem fitatod.

Fel-találván mentsd-meg az ostmány fergektől,
Le-rázzván, taposd-el, 's földz-meg élerektől.

Hangyák ha meg-szűlyák a' füzös-töveket,
Fenekkel forgasd- fel tojós fészkeket.

Látván, hogy ott nintsen több maradólok,
Szőlőből hamar lez ki-takarodálok.

Mérgesek fogai a' bűzös Kétszéknek,
Gonosz ellenségi gyenge fímeteknek.

Ezeket szőlőből gyeppel kezéd-ki
Ha még-is bé-főzknak ottoral kerged-ki.

A' nyúl a' gyept-is, füzűen által-hágja,
'S eles fogaival a' fákot meg-ágja.

Kénkőves fályákkal jard-meg az hegyeket
El-futnak, nem tüvén azoknak gözöket.

Ha e' nem használma: lőj az oldalába,
'S vidd-el ajándékd! Urad udvarába.

A' füzös-fákot-is el-érnk vénségek,
'S a' vénséggel járó füzöz betegségek.

Add-vilítsa néiek szép ifjuságokat,
Homlitások által meg-újulásokot.

Jók létének gyeptébe, mellyek ki-fáratnak
Homlitni, a' mellyek épen meg-maradtak.

Mikor meg-érkezik füzös meg-fedése,
Van mindennek ahöz ferény készülése.

Feneklik a' hordot málok, 's abrontózzák:
Málok az dongokat fészkekkel folozzák.

Dió-fa levelel formának az tífűk
Mikor kell, ha sem kész a' lév: tenved tífűk.

Minden

Mer-nyók

Hang-nyók

Kétszék

Nyulak

A' vén-ség

Szüret-hez való készületek.

Műdn a' farró víz hordóba gutetik,
'S meleg-parázsán meg-elegyittenk:

Mint az Éna hegye tüzet ki-antózi,
Hordó parázsát fíntén úgy löbözi.

Gyorfán hengergetik: A' parázs füzőnnyen zúg:
Ha nints bé-főzítva, teneket-is ki-rúg.

Afzónyok a' nyomo zsakot folozgattyák,
Tűbet, kártyát, lint, puttont sírolgattyák.

El-hányodott fűt fűtőnek keretik
Málok, 's a' meg-romlott kortfolyát fzegezik.

Akarattya-íz-ért a' Fő-tendelésnek,
Vagyon az ideje a' füzös fűdesnek.

Akkor fők fekeret meg-raknak tőbrekkel,
Hordókkal, kádakkal, 's múlt mérő vedrekkel.

Hordók döngéséből az utzák zengenek,
Ostor fűtőgatóból az erők tífűgenek.

Mint ellenség ellen, ki-ki feregével
Mégyen, 's a' fők füzös meg-fent fegyverével.

Valamiut ellenség a' Vár falát rontya,
Szintén úgy e' fereg a' gyept meg-bontya.

Mint a' jó vitézek füzőbe állanak,
Szöllő-gerezdekkel nagy hartra állanak.

Mint az ellenségek egy-műt meg-nem fánnyák,
Ezek sem kedvezven, mind tőberbe hányák.

Azomban Majom a' füzös meg-hárja,
Az épít, 's a' fűzít le-füzdvén el-zárja.

Allani rúdára, 's abrontókra fűzi,
Télben Afzónyától dűsretét véli.

Szedi Malozsának a' nagy feketeket,
És Likáriomnak, 's a' leg-édesbeteket.

Arra végre füző-vízbe mártogattya,
'S gerezdül a' meleg Napnál füzőgattya.

De Likáriomnak füzét le-füzőgattya,
Kementzében, 's Napnál fínt úgy füzőgattya.

Jó, 's kényes portéká Tűlban-fűt átkeknek,
És akárimémű Pánk föltelekneknek.

Szölő-hegyben vagyon ebéd, 's varforás;
Műt van a' Gazdának vig napok, 's óráok.

Pompáson terített afzálhoz nem ünnek,
Úr, füzös árnyékos fák alá terülnek.

Vígáságok még-is az illyen ebédek,
Sok mulatságokot tévén a' tfeledék.

Szüret

Dörögnek az hegyek puská rofogától,
 Villámlanak Egek a' *Rákélezéstől*.
 Sűrűn tüllögnek a' gyakor tüzekről,
 Echóznak a' völgyek az éneklésekről.
 Szecők a' gerezdet fértényen szaggatták;
 De szemér szájkba-is bőven duggatták.
 Hordgyák a' szép ajdást teli puttonokban,
 Az iflikk vígan nyomul-ki kúakban.
 Putton-hordók mudba ujok mártogatták,
 Meg-nyalintván édes völtát koftolgatták.
 Mejd hordókba töltik, 's vízik az áztkokra,
 Meg-forr jövendőben kedves italokra.

PARASZTI
 MAJORNAK
 ÖTÓDIK KÖNYVE.

A' Borról.

Eddig a' földeket,
 'S kopár nagy hegyeket,
 Unalmason áskáltuk;
 Szőlőket ültettünk,
 Készítettünk, 's megtettünk,
 Es töveit kapáltuk.
 Szőlő munkálásnak,
 Kemény kapálásnak,
 Már atomét láffuk-meg.
 A' boros pintzének,
 Es fészle-levenek,
 Mivoltokat írjuk-meg.

Mélyen

A' Borról.

Mélyen föld gyomrába,
 'S száraz agyagába,
 Pintzék áfattassanak.
 Hogy Nyári hévségek,
 Téli hidegségek,
 Bornak ne árthassanak;
 Mert Menyő hullástól,
 Es ég fátogástól,
 A' bor fel-zavartatik.
 Színének szépsége,
 Ize kedveisége,
 Többé meg-nem adatik.
 Távul ifállótól,
 Rút motsáros tóktól,
 Hogy hűdös ne tegyek;
 Távul kápoztától,
 Es tőrös dézsától,
 Izét hogy el-ne veréek.
 Az öklöd a' mely nagy,
 Az hordók között hadgy,
 Egy anyi treféséget;
 Hogy oldalát láthasd,
 Sáffal meg - állíthasd,
 A' folyó nedveséget.
 Erős kö-rakással,
 Kemény botozáffal,
 Rakasd-ki Pintzéidet;
 Szeker zörgéstől-is,
 Zúgó fzelekről-is,
 Örizd edényeidet.
 Közél az hordódhoz,
 Kívált a' borodhoz,
 Afélfonyt nem kell jártatni;
 Némely idejektől,
 Rozfáz betegségekől,
 Bor romlását várhatni.
 Tolgy-fá ágyékokból,
 Száraz hasábokból,
 A' hordó tfináltásék;
 Vastag abrontfokkal,
 Erős vas kaptfokkal,
 Egymáshoz szorításék.

Gyakran nézegetni,
Meg-is terülni,
Szükséges az hordókat,
Meg-is töltögetni,
Es le-fzedögetni

Ha fá abröntfokkal,
'S ták Füz Lízonyokkal,
Az hordók szorítottanak;

Azok pattogála
Lefáz, 's bor ki-folyáfa;
Gazdák károsítottak.
Kivált Mártziusban,
Es Augustusban,

'A' hordók meg-indúlnak,
Abban nedvességétől:
Ebben az hévségtől;
Az abröntfok el-hulnak.

Több vas abröntfid,
'S kemény vas frótfajd
Azért kézen légyenek,

Hogy ezek helyben,
'A' bor véizélyében
Szegiséget tégyenek.

Itt a' Németeknek,
'S pompás Pintzjéknek,
Képeit ki-mutatya

Vers-Észö: ezekben
'A' le-irt képeben
Ták elméjét futtattya.

'A' maga borait,
Édes poharait
Egékig fel-tfigázza;

De az Olaszokét,
Es a' Spanyolokét
Éppen földig alázza.

'A' Német borokról,
Sovány italokról

Antor ezt állattya:
Hogy ha Ajnszagra száll,
'S hűz éfatendökig áll,
Az ember meg-ihattya.

Bor

Hogy

Hogy a' Magyar borok,
Németeknek torok,
Ést méltán emlegettyük;

Magokot itattyák,
De sirba igtattyaák;
Erről jól intögettyük.

'A' Magyar borokot,
'S azok jószágokot
Le-írám más könyvemben.

Itt természeteket,
Es külömségeket
Ki-adom e' Versfemben.

Más más erejeket,
Es természeteket,
Tálálljuk a' boroknak.

Rubintnak kövével,
Szikrázó tűzével
Versfengő pirofoknak.

Ezek szikrájokkal,
Mák-fzemni habjokkal
Mútatyaák jószágokot,

Frífs típuságokkal,
Es édesfégekkel
Ernek fok arannyakot.

Igen keményektől,
Nagy erejtüktől,
Kalkulus neveltetik;

Ki ezt böven ifizta,
Bor ad kölvényt vizfa,
Beteg-ágyba vettetik.

Kik innak verséket,
Olvasnak könyveket,
Szeretnek lágy borokot,

Nem részegitenek,
'S jól-is emésztenek,
'S melegítik gyomrokat.

Az igen édesfék,
Feletöbb mérgesfék
Okoznak fú Lézülést;

'A' melyek édesfék,
'S tálárdül kedvesfék
Szereznek sirba dölést.

Termé-
fete,
ÉrejePiro-
bor.

Vékony le-nem fektet,
Még-is gyönyörködret,
De hamar meg-változik;
A' zúne meg-bomlik,
Ereje meg-romlik,
Ha sokáig útazik.
Az hófúzás útazás,
Es a' meg-rázódás,
A' fáványót gyógyítja;
Mert ő keménységét,
'S komor nyereségét
El-vézi, 's meg-javítja.
Igy a' betegeket,
Vagy erőtlenekeket
A' munka meg-gyengíti;
De az erőseket,
'S egésségeket
Izmoson keményíti.
Beteg édesfeleket,
Igyék élefeleket
Kinek van egéssége;
A'zfzónynak gyengéhez,
Férfinak keményhez
Vagyon jó tehetsége.
Fejér- Fejér nem állandó,
bor Nyárban változandó,
Talám Frantziáságnál?
De hófúzás ideig,
Tíz hűté esztendeig
El-áll a' Magyarságnál.
Igaz: Eleinknél,
Kedves Szüleinknél
Az új bor hogy meg-állott;
Édes trümfekkel,
Tűpös egygyefekkel,
Az a'fzatra fel-állott.
Tündéte Málka jó ízért,
borok Piro's szép színiért,
A' bort meg-festettetik.
Sok féle magokkal,
Virág Ajuslagokkal
Nagyon fűszereztetik.

Te

Te a' mint termette
Szűlöd, 's készitette
A' természet; úgy feresd;
Pénzes festékekkel,
Idegen fizekkel
Színét, 's ízét ne keresd.
Tetfzik a' fu-fizes,
'S Rubint színü veres,
Szemnek, és A'zfzónyoknak;
De nem egésséges,
Betegségtől kényes
Es meg-romlott gyomroknak.
Üz betegségeket,
Bús törődéseket,
A' nem tünált tüzra-bor.
Indit vigalságot,
Mondat igazságot,
Hogy ha a' pohár gyakor.
A' tündes nyelveket,
Ritka beüzdeket
Lántzról fel-fabadította.
Az álnok fizeket,
'S titkos rejtekeket
Mind ki-világosította.
Mint szép viz-folya,
'S a' kristály forrása,
Olyan az ember fize;
Mindennel jätzodik,
Vigan tárfaüökik,
Ellensége-is hive.
Világ gonofságát,
Szörnyü unokságát,
Az Úr már nem türteté;
Azért nagy viz-özönt,
Az égből földre önt,
A' rút bünt el-temeté.
Ennek valóságát,
Igaz bizonyosságát
Lásd Kolos-Vármegyében.
Tengeri figákokat,
Kövé vált tündákokat
Szedvén-vidék helyében.
Tenger

Borak
ditfireteViz-
üzünből

53

II. Réfz. V. Könyv.

Tenger sáradása,
 Lízap zavarása
 Esvén, hozzánk hordattak;
 Az üzen meg-álván,
 A' vizek meg-fálván,
 Mi nálunk meg-maradtak.
 Világ pufztulását,
 Keferves romlását,
 Eg Ura meg-fájmálá;
 Bú orvoslásának,
 Szű vidulásának
 Ilyen módgyát tanálá;
 Szőlők-gerezdjeket,
 Azoknak leveket
 Nőével esmérteté.
 Mire való legyen
 A' főző? hogy végyen
 Ábból bort meg-értete.
 Tehát ő ültette
 A' főzőt, 's szerzette
 A' bort ember hájánára;
 Emberi életnek,
 Gyengült természetnek
 Meg-vaftagítására.
 De még sem kell himni,
 Mivel embert vinni
 Szokta elztelelenségre;
 Nőét meg-fzedité,
 Földre le-terité,
 Rút mezitelenségre.
 Mely fene-vadakat,
 Dühös állatakat
 Afrika híjában tüz
 Édes italokkal
 Szédítis borokkal
 Mint ebet porára füz
 Valamint ezeket,
 Ugy szerelmeféket
 A' bor sárbe keriti;
 Kivált ha értelmet,
 Lángolo szerelmét
 A' pohárba meriti.

Nőéről
 első
 Vintzel
 lérről.Mérték-
 letes
 itairól

A' Borról.

53

A' kis fintsákokot,
 Főképp leánykakat
 Nem kell borral izatni;
 Hanem frís forráshoz,
 Vizes bor iváshoz
 Kell azokat szoktatni.
 Mert a' bor itallal,
 Bennek, mint olajjal
 A' tüzet fel-gerjéztet;
 'S már gyermek korokban,
 Leg-frisfebb vóitokban
 A' véreket meg-veztet.
 Ellenben öregek,
 Mint-egy fű betegek
 Tíz-tíz bort igyanak,
 Hogy meg-hűlt véreken,
 Erőtlenségekben
 Az által újuljanak.
 Kik irnak könyveket,
 Szerznek verféket,
 Bortól díjjá magokat;
 Szédíti fejeket,
 El-veztí ezeket,
 'S józan okofságokat.
 Kivált vitézeknek,
 Hadi Embereknek
 Kell a' mértékletesség;
 Mert inkább elmével,
 Mind sem kard élével
 Jár a' győzedelmesség.
 Oh hány vesztélyeket,
 Bal utközeteket
 Okozott a' részegség!
 Ki ontá véreket,
 Erős seregeket
 Ott lépven az ellenség!
 Meg-tartott Várokat,
 'S meg-örzött sántákat,
 A' fok ostromok ellen;
 Tűk hamar meg-veztí,
 Ha az ivált tékí
 Gyakran a' vitéz ott ben.

A' Ré-
 szegég-
 ről

A'

De 1

De akár kinél-is,
Paraszt-embernél-is,
Rút a' rézgeskedés;
Romlik egészsége,
El-fogy tehetsége,
Pénzes elzetlenkedés.
Ottan embertelen,
Trágár, és szemtelen,
Valakit a' bor el-ér.
Dúl, fúl, mint elzetlen,
Otsmány, és képtelen,
Majd fenkivel el-nem fér.
Fogyatkozáfokot,
Rút kívánságokot,
Bor ki-nyilatkoztatja;
A' belső titkokot,
'S el-rejtett dolgokat,
Nap-világra hozattya.
De ha történetből,
Véletlen esetből
A' bor tégedet meg-jár;
Ne várd, hogy tántorogj,
Máfokkal háborogj,
Menny-el: az ágy kélfen vár.
De a' rézgeséget,
Bortól lett hévséget,
A' Kává el-tünteteti.
Gyomor melegségét,
Főnek fűdelgesét
Tfák hamar meg-fűnteti.
Ez a' fű-fájásnak,
Gyomor nagy rágsának,
Bizonyos orvossága;
Ha meg-terhelésül,
Vagy rofíz eméltéstől
Elétt annak korsága.
Éjji tanúlnak,
Könyv, és Vers írónak,
El-üzi az álmokot;
Ha virratig tölnek,
Munkától hevílnék,
Nem érik unalmokot.

A' Ká-
vőről.

Bóldog

Bóldog Tartományok,
Hol ily alkotmányok
Teremnek bővségefen?
Tellyes életeket,
Holzás idejeket,
Ellik egészségefen!
De hogy itt teremjen,
Mí földünk nevejen
Ily drága gyümöltkéket;
Írgység nem hadgya,
Fűsvénység nem adgya,
Néünk tfeletéjeket.
Hogy ide ne hozza
Kamár: meg-forrózza,
Az ott lakós magjokot.
'S így Török meg-rontya,
Hollándus meg-bontya
Kávénak tökéjokot.
Törkölyt ne áztatásis,
Tűgert hogy tűnáltás
Int Vers-szerz tégedet;
Hogy azzal kinályad,
Bor gyanánt táplályad
Az házi tfeledeket;
Hanem fajtólással,
Tűzta bor ivással
Keresd az a kedveket;
Kemény dolgozásra,
Es terh hordozásra
Kéítsd egészségeket.
A' Frantzia gyomor
Tálm igen komor,
Hogy ha bort nem ihatik;
De a' Magyar ebéd,
Es a' külső tfelet
Víziz-is meg-alkhatik.
Borok meg-forrottak?
Szépen meg-fállottak?
Dugd-bé jól az aknját;
Nagy lélegzésével,
'S együtt crejével,
Kí ne adgya páráját.

Gond-
viselet-
ről.

Gyakran

Gyakran törölgetni,
És meg-töltögetni,

Szükség az edényeket,

A' penézedésből,
'S gyakor tlepegésből,

Ne élj lopózással;
Hanem tápozással

Nem lefűz Borod-romlása;

Ha belé tlapot adíz,

'S néki lélegzöt hadíz

Lefűz egyenlő folyása.

Akár Kortfomáros:

Akár a' bor-áros

A' bort meg-elegyítse;

Bor fokaitásért,

Nyeresség kapásért

Gazul meg-vizeztíse;

Könnyű mefseréggel,

De ízép efzeféséggel,

Öket rajta kaphatod:

Borsásís az hordóba

Kákát, vagy kantsóba,

Ezzel ki-tanulhatod.

A' tífuta italtól,

Nem vizesült bortól

A' meg-nem nedvesedík;

De ha vizes a' bor

A' káka-is akkor

Kül belől vizefedík.

Vagy óltatlan mezzed

Hogy ha belé télezed,

Fűtűlvén ki-mutattya,

Hogy a' kortfomáros,

'S az álnok bor-áros

A' bort vizzel itattya.

Leg-jóbb Mártiusuban,

Vagy Auguftusban

A' borokot le-vezni;

Virágos Ajnialaggal,

Vagy visa hólyaggal

Kefűzült hordóba tenni.

Vizes-
Borról

A' Bör-
nak le-
vételé-
ről.

En

Im más módgyát- is vedd,

'S ugyan a' lézerént tedd

Borodnak le-vételét:

A' bort le-vonatván,

Jól meg-tűztűttatván

Rofűzától a' feprejét,

Jót annyit tétetél,

Rofűz feprének helyette:

Majd fenekeltesd - bé,

A' le-vett bort töltsd - bé,

Borod javúl felette.

A' bor mennél avasbb,

Annál alkalmatasbb

Etzet töltelékjének,

Ha ágya meg-bomlik,

Ereje meg-romlik;

Hafűznál betegségének:

Ha borza-belet vézfűz,

Es fél-maréknyit tézfűz

Mint egy fél-kupa borba:

Az után forrald-fel,

Es mind edgyűrt tedd-el

Két akkora tífuporba,

Meleg borotskával,

Egy egy pohárkával

Minden nap szaparitsad.

De fokat ki ne végy;

'S ha vézfűz: fűzint annyit tégy

Belé: 's úgy meg-ujjítad.

Hordostól az Etzet

Ha talán meg-vezett:

Nem sós, 's forró kenyér-bél

Azot meg-gyógyittya,

Jól meg-lávanyittya:

Mert mint kovfűz úgy meg-kél

Yalamint marháját,

Es más egyéb Nyáút

Gazda fze me hizlallya:

Es szem-fűfűléseget

Bár magára vállalya.

A' fűt-
rette
Major
Urának
kell vi-
gyázní.

K

A'

A' vetéft, és szántáft,
Aratáft, és hordáft,

Ne bizza szolgáira.

Kivált a' szüretet,
Ahoz kézfületet

Tfák a' jobbágyaira.

Mert ez ezfendetf,
'S annyi költségei

Jövedelmes stükere.

E' gazdaskodásnak,
Es gazdagulásnak

Egy erős, tös gyökere.

Oh mely gyönyg vigáság,
Kivánt, 's mulatság

A' szüretnek ideje!

Ez az ezfendőnek,
A' dolog icőnek

'S gazdaskodásnak feje.

Ennek mulatságát,
Szép kedves vigását

Más könyvben meg-láthatyuk.

Már a' Majorságról,
Es Gazdafelzónyságról

Verfeketek folytattyuk.

PARASZ-

PARASZTI
MAJORNAK
HATODIK KÖNYVE.

A' Majorságokról.

Mezüvel, és kertel való gazdaságról,
Szőlő, 's borral lévő szorgalmatóságról.

Irok az ut könyveket:
Már a z házi felid szényas állatokról,
Azokat nevelő Major-állományokról

Folytatjuk a' verfeket.
De mint-hogy a' Páva Major ékésége,
'S abban vagyok neki Királyi Felsege,

Azt először írjuk-le:
Ofztán a' Ludakot, Rézkeket, Tyukokot,
Pulykákat, 'Thirkéket, örsz Kappanyokot,

Rend-fzerent rajzollyuk-le.
Mutatya-is fejen fényes bokrétyját;

Mint annyi gyönyökből rakot koronáját,
Nyakán arany tollait:

Már drága szín farkát a' faldén vondoza:
Már azt ki-terjesztvén, büzfélen fen hordozza:

Király ruházatyaft.
A' több Majorság közt sétál nagy kényesen,
Minden tolla villog á' Naptól fényesen,

A' többit mind meg-veti.
Magos épületnek fel-hág fedelére
Szörnyü kiáltással fel-ül tetejére:

Mert hogy látsá, fzereti.

A' Bak
Ékvárról.

Adnak a' Bak Pávák bok étát Nőzőknek,
Uri afátalokhoz illő legyezőknek

Féjyes, ékes tollakból,

A' nagy Méltóságú Uri Udvarokban,

Kényelen el-kézült lép Páfégymokban

Cyenge hűfi titjakból.

Néha az embernek rest taláására,

Mindenemű állat annak hatalmára

Istencel alkotott;

Igaz még-is; inkább gyönyörösdégre

A' izemnek, mint-fém a' fűző kényességére

Teremtőtől adatott.

Mint más Majorságok ez nem kényeskedik;

Maga szépségével jól meg-eléglik,

Eteleben nem válogat.

Meg-eléglik ama fűvény ételekkel,

Vad Zabbal, Lednekkel, és Kőies-izemekkel,

Zöld veréit nem rontogat.

'S jöllehet a' Páva hogy nagyra izgagaffon,

Bűzke lépésével nagy pompát mutatfon.

Tátra hajlek még fém kell,

Tsűr, pajta, iftálló, és az ház örmain,

A' magos nagy fákak árnyékos ágain

Eljel vigyáz, 's nyugfűzik-el,

De a' feletrébb rofűz e' Majorságokban,

Hogy gátokat vetnek szaporosfokban,

Nyúlányeket tüszöven;

Hogy ne tojhassanak, 's tézeken t-hessenek,

szüntelen vigyáznak, hogy ne köthessenek,

Tojásokat el-törvén.

Tűfekfűi ezt egymáshoz való izeretet,

A' mely természettel 8 benne izületet,

Hogy el-ne távozzanak.

Ülés, kötés miat fanyaru fogságban

Ne légyenek: hanem a' lép izabadságban

Mindé; nyálaskodgyanak.

Azomban Bakoktól el-rejtett hell eket

Gurdélyos, és sűrű bokros rejteketek

Keresnek a' Nyúlányeket.

Az hová a' tákról bé-ne járassanak,

Járván kaszatoiván, rá ne akadjanak

Az irigy Vö-legények.

Ülvén,

A' Majorságokról.

Ülvén, néha-néha kelnek-fel tázkekről,

'S lopva izedeteket magot a' fűvetről,

Hogy meg-ne láttassanak:

Ki-költvén fajt tiák lopva dorozzók;

A' mig nem nagyotskák; nap-fényre nem hozzák;

Hogy meg-ne fűttassanak.

Te Major Gazdafizony vigyázz tojásokra;

Kiváltképpen pedig kölrélek napsjokra;

Mert tiák feitt költük-ki.

Bakok félemtől hogy menekedgyenek;

Tiák alig várhatyák; hogy fűt költlen-ki;

A' fűzekl ői vin. le-ki.

El-hagyor tojűit tedd a' kabeteube;

Mint Páva Anyának; a' te melegbe

Szint úgy viágra jönek,

Hogy ha szorgalmatos gonjokot viedel,

'S valamint az Anyok; ok t úgy nevel-d

Kezed mátt meg-nönek.

A' bajlódat velek ha nem fűtellened;

És étaka Anyok izarnya alá tennéd;

A' többhez fogagtyák;

Majd több fiaival büzkebben ki-álnak;

Seregeseg a' lép mezőkre sétálnak;

Mint magokét nem hadgyák

Értve fel - repiti fákak ágaita,

És erőtleneket vévén izarnyaira,

Oly helyre helyhezeti:

Választván egyfűzesimind nékik rejteketek,

Még Bakok-is tévén jó bűzeteket,

Hol vadtól nem fűtethi.

Midőn serkedezik tollas bokretája,

Pávatskát el-nyomja fűlyos nyaval ája,

Le - bűtsárya izarnyait;

El-terül a' földre; refűket bágyodattal,

Mint lehet jelenti forsát káttással,

El-nyuyta kis lábait.

Akkor körülöttek ugyan munkakodgyál;

Öledben meleged, fűmüsd, dajkakodgyál,

Olajjal kend tejeket.

A' frűs aluff-téjnek fűmüsd túrójából:

Avagy a' Juh-téjnek édes orozából

Kéizsda eledeleket.

Tyúkok
költés-
ről.

A' Tyúk-is rejtek helyt keres tojásával;
Ide-is, tova-is fok bujdosásával

Félszék hol építette,
Annak igen gyakor látogatásával,
Még-is ki-jelenti kodatolásával,

A' toját hová tette.
Örzik a' Tyúkok-is még-is fájatjyokat,
Imide, anoda téven tojásokot,

Hogy bátran kotelhafsák:
Féltik kivált-képpen fozgáló kezektől,
Hamis. ragadozó Major gyermekektől,

Hogy el-ne lopogatsák.
De minden Tyúkokot sem jó meg-ültetni,
Telleiséggel nem jó lértzékkel költetni;

Félszékrol el-falacnak.
Ifiak váfoltak, fokig nem ülnek,
A' fok vislatáfall tojások meg-hülnek,

Ezty zápon maradnak.
Val-félsz fozgalmas, és idés Anyától,
Illyen próbán fokizor által ment Benyától,

Ezek meg-állják a' sárt.
Ha félyes szárnyuak, és mellejnek léfznek,
Azok alá fereg Tyúk-fínakot véfznek:

Tojásban nem vallatiz kárt.
Többet tizen-ötöd a' Tyúk alá ne tégy:
Ha pedig nagy fele tizen-silentzet végy;

Ezeket ki-köfheti.
De hogy ha eléggé nem melegítheti,
Tírkéit tojásban meg-nem élizheti:

'S felit el-veztegeti.
Jértzéd kotelni hogy ha skarnának,
Hevervén a' porba, mindég kotyognának,

Parakban ferezt:szu-meg.
Vagy az orra-lyukán által vont tollával,
Víznek hidegével, ennek faldalmával

Forró-át szüntess-meg.
Nints hazna ültetni Téi hidegekben,
Annál-inkább pedig Nyári hűséggekben;

A' tírkék el-hullanak.
Meg-fnyarítottván Téiben a' derekától,
Nyárbán föld renditiz szenyv örgésiktől,

Tojásban meg-romlanak.

Az-

Azokéért magát nézd a' természetet

A' Tyúk ütetésben; 's a' szép ki-keletet,
'S az illő Madarakot,

A' mikor koteltyák azok tojásokot,
Éppen akkor te-is üttertes Tyúkokot,
Költsek edgyütt fjsokot.

De midőn a' Tyúkok a' fászket heverik,
Kotlott-tojásokot gyakran meg-keverik
Orrok, 's kormák hegy-ével.

Hogy pedig egy aránt melegíttesfnek,
Mellyek el-marattak meg-kevertesfnek,
Majorosné kezével.

Fűz veszfzékbul kézfűlt borítók a' t dd
A' gyenge tírkéket; és így elvit vedd
Szarkák tolvajságának.

Egyfzersmind a' Tavaliz tilárd hűségnek
Vels ellent fok tírkét puatitid felelének,
Tégy bőv tollat ágyának.

Tapogasd-meg gyakran tírkének begyeket:
Dugták-é azokba valyon fok izmeket?
Mert meg-nem emefáthetik.

Akkor egy ideig vond-el ételetet.
Mert a' fok ötrel gyenge ételetet
Tlak hamar el-vefáthetik.

Valamint a' náha emberek mel eket:
Szint úgy a' sírti nyal gyenge begyeket
El-fogja Tyúk-fínaknak:

És ha nem érkezik orvos fegedelme,
Tlak hamar érkezik bizony veszfedelme
Ezen kis állatoknak.

Ebből támod pipjok a' Majorságoknak,
Kiváltképpen pedig az apróságoknak
Éppen a' nyalvek alatt.

Formáia: hasonló sarga hárttyikához,
Mardosó kigyónak mérges fülánk:hoz:
Kezeny, és hegyes falat!

Ezet a' nyelvélő hűz-le a' tírkének,
Jól pákdóss-meg h-lyét le-vont pip febének:
E dugd-bé a' torkába.

Igy azt a' más tírke áldórl fél-nem kapja,
(A' mint mondgyák) pipját annak el-nem kapja,
Ha bé vézi gyonórába.

K 4

A'

Major-
ság pip-
járók.

A' Kakas tőröknek el-jöven idejek,
Es az idejekkel meg-növen erejek,
Szörnyen meg- verekednek;
Mind addig pedigen a' viaskodástól,
Egymás között való véres harctólától,
Ők meg-nem tündelődnek,
Miglen Majorosné jó éles késével,
Vitéz Kakasáknak ki-herlésevel
Tűzket el-nem vészi:
'S a' kik eddig Kakas nével diti-kettek
Sarkantyú, 's taréjal fennyen büzkéikettek,
Keppanyokká nem téli.
E' meg-léven: tégye sätét rejtekebbe,
Mindenkét külön izoros ketretekbe;
Acgya-meg jól érteket.
Arpa-lisztbal készült kemény pulikával
Holizukon serített bőv falatosával
Gyakran dugd-meg begyeket.
Mikor tolla alatt sárgul fejsége,
Es a' bérin által fénylik kovársége,
A' konyhára viheted:
Akár mi vendégnek szives látására,
Urak, 's Afizonyodnak kedves falattyrára
Alfálára teheted.
A' Tyúkok el-hagyák gyakran tőrökéket,
Meg-unván azokkal nyugbódéseket:
Mert talán fiatalok.
Alkor az árvákat bizd a' Keppanyokra,
Meiterséggel málod fogadott Anyokra,
El-végzik hivatalok.
Igy tégy: meztelenség hatat tépd-meg,
Tűző csülyánokkal ugyan-tiak jól verd-meg:
Ezek szörnyen égetik;
Tedd alá tőrökéd: ezek kis orrokkal
Vakarván, enyhítik: sűrölvén szörnyekkel
A' viükereftől szüntetik.
Tapasztalván ezzel tüze meg-öltését,
Fájdalmas testének tiendes nyugvását,
Szörnyei alá vészi:
'S a' kinek kell vala lennie Apjoknak:
Imé miként kotyog idegen fattyoknak!
'S magát Anyoluká téfzi.

Hogy a'
török-
ket ma-
gok alá
vegéyk.

Málok

Málok éget-borral őket meg-léditik;
Éjjel a' tőrökét aljok terítik,
Magok alatt találván:
Hordozzák, 's brzik úgy mint fájttyukot;
Mint önnan magoktól ki-költött fiokot
Ann-ok gyanánt táplálván,
Lúdak tojásokot ő magik ki-költik;
De a' Rézék azzal az iut nem töltik,
Igen ritkák, kik ülnek.
Mert meleg fűtséges tojás ki-költésre,
Ők pedig szüntelen járnak feredésre
Halok, 's tollak meg-hűlnek;
Azért ő tojások Tyúk alá tétetnek,
Az által mind egyig fézpen ki-költetnek:
Akkor tedd boritoba.
Ott fogadott Anyok őket neveljesse,
Szárnya alá véven, gyakran melegeffe:
Ki-ne erzed a' tóba.
A' természet őket úgy-is oda vifzi,
Akkor a' itegény Tyúk igazán el-hízi,
Hogy nem az ő magzattyi:
Kivált mikor futva vízre kerekednek,
Ottan fok órákig lotólnak, 's ferednek,
Látva kinek fájtattyi.
Sétál a' mig sétál egyedül a' parton,
Hija a' mig hija kotyogván a' marton;
Az után oda hadyva.
Keretségében haza-felé indul:
Hogy meg-találatatott ő magában dül, 's fül,
Több Tyúkhöz magát adgya.
A' nagyotska Rézék járják a' réteket,
Böven kalányozzák a' gyenge füveket,
Ha Héját fájtítanak;
Követ a' szájokba: hogy ne happalyanak,
'S happ! happálás által el-aruitaisának,
Tündelen ofontanak;
A' vízbe érkezvén: szárny tlattozásával,
Tsetőgő szájoknak happ happalásával
Úzok feredéfeket;
Látván közelitni vad ellenségeket:
Hogy el-kerülhessék halásos kórmetek,
Vízbe ütök fejeket.

Lúdak-
ról, Ré-
zékől

Pipék-
ről.

De a Libátsáknak arízó kelleik,
Mellyeket fok-féle veszföllyek követik:
Irgyektel, safoktól;
Sok károk-is esnek a zald vetésekben,
Es gyenge füvekkel kedves réteken
Egett gsnjektól.
Az-is a Pipének nagyon ártalmára,
'S el-kerülhetetlen főnyit romlására,
Hogy ha nagy füre akad;
Mivel, a' midán azt egész erejével,
Ki akarja tépni földből gyökerével,
A' nyaka oda szakad.
Ha kívánzó nevelni Pipe feregeket,
Es el-távoztatni szokott mirigyeket,
Vigyázz ez intésekre:
Két három szem borsot dugj a' gégejékbe
Mig kitinyek: két sepp fa-olajt fülekbe,
Es fejek tetejekre.
Ettől ha a' gyomrok gyenge, m-g-úlnak;
Ha tetves a' fejek, lépen ki-tízulnak;
Ezt lokan meg-probálták,
Hogy meg-briztenek ruhtól, es koloztól,
Es az ő nemeken járó óvvaroktól;
Igazságnak találták.
Ezek el-felejték ámbár Hazájokot:
De fen tartják abban puffadószokot:
Hogy fenkit nem uralnak.
Mint egy Republicát (a) magok kéz tartanak,
Király, vagy Tyrannus alá nem hajtának,
Igat fel-nem válnak.
Mert ha dirib darab íznes polztótsákból,
Vagy el-hányott vetett pappirosásákból,
Galléit köztiz a' nyakára;
Valamennyin vadnak, mind egybe izaládnak,
Mint ha jel adatnék, edgyütt fel-támadnak,
A' galléros Pulykára:
Kergetik, tipdelik, körmökkel farkalják,
Tépiik, febeitik, oly rútól vagdallják,
Jaj zímeres nyakának!

Puly-
kákrol.

Le-

Le-tépvén: szájokban büfzán hordozgattyák,
Mint ellenségétől nyert zsakmányt titogattyák
Darabját gallérjának.
Tűda: hogy a' tojo nem szeret felette,
Ámbár falapollyon a' Kakas mellette,
'S kevélyen kerülgesse.
Tollát, szárnyát, farkát dúván ki-terjesztse,
Veres torkát, orrát fejét fel-begyelesztse,
Es magát szeretteffe;
A' Páva ellenben Bakját úgy kergeti,
Hogy ha e' világból hajál ki-kergeti,
Egy filatot be-nem fal.
Mig éjji, nappali nagy kefereségtől,
Szomjúságtól, 's hozzáan nyuitott éhségtől
Ő mag-is meg-nem hal.
Nintfen kényesebb Sült a' Pulyka-fiaknál:
De nintfen-is gyengébb ezen állatoknál,
Jól viseld hát gongyokot.
Hogy ne ártson nekik tálván a' tűzével,
Bor-teprő pálinka eras elejével
Mofogásd-meg lábokot.
A' mikor ferkedez fejek verefégek,
Tiak hamar érkezik akkor betegségek:
Gyakorta meg-nézegead.
Minden este, reggel a' fejetskéjeiket,
Nem külsőmben pedig kis fil-tskéjeiket
Fa-olajjal keneged.
Kívánod Tyúkjaid hogy Téiben tojjanak:
Fiatál Kakafok arra tartassanak,
Tyúkok Jérték légyenek.
Jó tartások légyen Karátion Havában,
Bövetseke mértékkel többször-is napiában
Haritskából egyenek.
Mikor a' fényes Nap Tengerből keréket
Egre fel-emeli repülis fekerét,
Ételre izóitás-elé:
Oftán a' mikor ták hegyeknek tetejét
Fényesíti, majd majd el-dugván a' fejét,
'S készül más világ felé.
Tértént egykor délben Nap-fogyatkozása,
Sötetes homályban való borulása,
Tyúkok egybe gyulének.
Várták

Tyúkok
tartás-
ról.

Várták az elejét : de hogy nem adának,
 Aluvó helyekre majdég bé-léülének,
 'S mind egyig el-tüének
 De egy óra múlva a' Nap sötétségét
 Hogy el-vélte, 's vizlák vévé fényességét,
 A' Tyúkok el-tüének :
 Hogy a' Kakas femni fészatot nem adott :
 'S még-is olyan hamar fényen meg-virradott,
 Onnét le-repülének.
 Ezen rendes dolgot magam izemléstem,
 Hogy meg tialattalak, magamban nevettem ;
 De ök elé jövének ;
 Mintha reggel volna ajtó előtt jártak,
 Majornétól izukés izerént ételt vártak,
 Accig el-ten menének.
 Szereti Majorság a' Tarúk-buzát-is,
 A' köieff, tarókot, a' tilta árpát-is,
 Tük bővéskén adattasd.
 Ezekkel érségben ő meg-tartattatik,
 A'ztalóra sültnek jöleis hialattatik,
 'S gyakorta meg-ittattasd.
 Farag-meg két három töke darabkákat,
 Fúr rajtok rencibe számos lyukatskákat,
 Majorságod izánára.
 Az ily vályutskákat Tyúk ostmányságától
 Tisztában tarthatni sározot lábatól
 Türeknek izálára
 Nyáiban készits nékik leveles ézineket,
 Nem törven az eisöt, 's a' nagy hévségeket,
 Hogy el-rezhezhenek.
 Hinteís port a' levei izennek egy relébe,
 Hideg hamvat pedig a' más fészterébe,
 Hogy feredezhenek.
 A' gásgó Lúdek közel ablkodhoz,
 A' hásgó Rétek nyugó hajlékchoz
 Eppen ne húgyanak.
 Azok harfogással álmoosot izakéztük :
 Eek lárkázással fejedet fésztyük :
 Azért távuladyának.

A' Tyúkok, és türek tilta pitvarodot ;
 Ostmánvul gazolják izép tilnos házodot ;
 Mind ki-rekezfesztenek.
 A' fzenét-dombokon keit nek kárniok,
 Szemeket, férgeket ottan áskánikok,
 Oda kergettehenek.
 Kézfiteís dézákára letzből gráditfókot,
 Hogy vezelsék óba Tyúkok ő fjókot,
 'S edgyitt el-tüehenek.
 De e' gráditfót fzedd-le ézakára :
 Ne hogy Tyúk-ódnok egéís romlására ;
 Gvén ek meheftenek.
 Légyen Majorságnak oly erős rekezek
 Haladékok nélkült attojok, retelek,
 Hogy bé-ne ronthassanak.
 És el-ne rághassák Rézéknek nyakokot,
 Fel-nem érven kakas-ólit, hogy Tyúkokot
 Szellekkel meg-írtfának.
 Meg-írzi a' Majort az-is Gvénéksöt,
 Madaraktól, 's akámi más veszfívektől :
 Ha fzené előt járának.
 Igy a' Majorságid fényen meg-maradnak,
 Sok jó falatokat a' tarhatni adnak ;
 Érfényid-is pántz váruak.
 Azert vigyázzanak a' te gyernekoid ;
 Más dolgok nem léven : fész-téle-izyid ;
 Nagy, 's kis Majorságokra :
 Akkor a' Szarkáknak, 's ragadó Héúknak,
 Nem lézen idejek a' ravasz Rókáknak
 El-ragadozólókra.

PARASZTI
MAJORNAK
HETEDIK KÖNYVE.

A' Galambokról.

Galambokkal való Majorkodásokról
It e' Könyv, azoknak táplálataifokról,
Lakások, 's egy más közt tartálkodásokról,
Sok-féle, ritka, Izép tuljdonosoktól,
A' Galambg tudól légyen Várolóktól,
Távolatska eskék a' Major-házaktól,
Mészize Tűres, Bükkes, Tolyvas ifalafóktól,
Nagy zörgéssel jövő febes patakóktól.

Erdők mellett a' fá-level zörgéséről,
Nem nyughatnak űltü ragadó körmetől;
Az háznál Egérnek intélkedéséről,
'S tojásnak héjjából ki-hörpenteséről.
Nem jó, vízhez közel hogy ők lakozzanak;
Ne hogy feredezni gyakran le- szállyanak;
Meg-hűlt, 's vizes hassal félziken kotollyanak;
'S így minden tojások zapon maraggyanak.

Frantzia-Országban ksból építettnek
Magosra tág torony gyantán emeltestnek,
Falra Egér ellen badókot veretnek;
Arra lükság miatt nem tipeskedhetnek.
A' falán, 's fedelin ablakok hagytnak,
Azokra sbrtn font rostélyok adatnak;
Hogy Déltre nézzenek, úgy alkalmaztatnak;
Körös-körül pedig párkányok rakatnak.

Galamb-
bug ál-
lásról.

Építési-
ről.

II. Réfz. VII. Könyv. *A' Galambokról.* 71

Azért fonattanak dróból rostélyokat,
Hogy ki-rekefűzzenek lárnys tolvajokat;
Rakatnak pediglen azért párkányokat,
Azokon sétálván, málafák magokat.

Fézfűzeket tornálják szőlő-venyikékből:
Vagy pedig a' falma-zsúpok kőfélekkel;
Mafók a' meg-aggett tépla terepekből;
Mafók ki-rakatyák módoson kővekből.

Fézfű-
kekől.

Mafók kapu-félre rakják az házokat:
Vagy sima Ozlópra tézik hajlékokot;
És kerék házoknak kerék ablakjokat,
Hagyván körül egy jó arasz párkányokat.

Vagyon vezedelmek ugyan Egerektől
Tojásfoknak; de van a' febes Ölyvektől
Magoknak; Fijoknak Szarka feregektől;
De kivált ő-ízzed a' Matska körmeiktől.

Magok 8 magoknak tűnálnak fézfűzeket,
Mely Galambok lakják a' kapu-féltket;
Vagy költésre készült más egyéb helyeket;
Nem kívánván arra Majorne kezeket.

De a' melyek lakják a' Templom-héjokot,
Tűtröknek ólcsáit, 's magos tomyokot;
Aggas ide, 's rova izamos méh-kafókot;
Törödétkel teli töltött kosárokat.

Vagynak sok Nemeik; mert mafók gagyáfork:
Mafók kek, 's rőg tolnakkal tarkafók;
Mafók bugorlyáttal mintegy koronátók;
'Tollas vitézkek ugyan bokrétafók.

Nemei-
rűk.

Közönségeseknél ezek szállébbek,
'Tollakkal azoknál jókkal eskéfbek,
'Termetekre nézne, jóval testefebek,
Szaporításra-is búkületefebek.

Ezek fézfűceinek házakban kell lenni,
Hogy ha szaporodást akarják télik venni;
És mivel nem főzoktak mezőkre ki-menni,
Fézfűkek eleibe kell az ételt tenni.

A' gagyás Galambok ritkán fiasódnak;
Mert lompos gagyáfork mind el-sárfódnak;
E' mist tollok-is mind el-lofófnak;
Értől a' tojások hűlnek, 's zápfódnak.

Történt gyskorta, hogy meg-űedgyenek,
Fézfűkekből hirtelen hogy fel-reppennének.

Azért

Tojást;

Tojást, fíjat abból hogy le-hergellyenek
Tollas lábaikkal, 's kárkot teygenek.

Azért lábairól vágós-le tollait,
Hogy bé-ne szározza, 's vizezze lábait:
'S meg-ne fojtia gyenge meztelen fiait:
Avagy hidegével rontia tojátsait.

Mind a két féleknek jok az 3 Nemei,
Még-is fokkal jobbak, mellyeknek fejei
Bokrétások, és nem tollasok körmei:
Mind Tálben, mind Nyárban költenek félszei.

Más némbek vagynak, mellyeknek gagyajok
Nintfen; sem fejeken trifra bokrétások:
Firoslík lábokon karmazsin tífzások:
Teffeken téglá-főzn, és kékes ruhások.

Azomban vadatskák foztak ezek lenni,
A' mezőre mefőzte legelésre menni,
Hogy ne vadulynak eleit kell yenni:
Mész torák-búzár elejebbe temni.

Tavattzal költenek, 's Nyári melegeken;
Nem űnnek az Őzi, 's Téli hidegekben:
Ne keresi ilyenkor fiaikat félszeiben
Mint földék nyugofznak a' fagyvas Telekben.

Hogy ha pedig egybe adhatnád ezeket
A' bugolyásokkal, mint páros feleket:
Télben sem találád űr-fen félszeiket;
És meg-faportinád ritka szép Nemeiket.

Külön rekefzebbe hát edes téffed,
Az ágyakat trifra tollakkal vettessed,
Es trifra-búzával eliszár téffed;
Hogy eképpen öket egybe edesgeffed.

Ne hogy a' rekefzbe meg-unakodgyanak:
Olykor a' mezőre ki-botsátlanának;
De hogy telvességel el-ne bújódnának,
A' ki-botsátásban ily módot tartfának:

A' mikor a' hajnal alig pirofozik:
Elve pedig a' Nap majd bé-alkonyodik;
Akkor lak-házától el-nem távolodik,
Félvén, hogy el-vezzi, haza tükarodik.

Galambok mezőre Télben nem járhatnak,
Hó, 's fagy alól fízemet nem vakargathatnak:
Akkor a' Majornék eledelt adhatnak,
Rofta-allyat, zabot bővetségén hányhatnak.

Tavaszt

Galambok tartásáról.

Tavaszt tít tojárja hogy el-kézföllyenek,
Lednekkal, külsőfel tartsd, hogy épüllyenek:
Szüntelen vetésre hogy ne repüllyenek;
Hanem ide haza fázikéken bilyenek.

Látván, hogy ez, vagy a' nem ezlik ügyibe,
A' fízemet még bé-lem vezli a' begyibe:
Kévs apró szem sőt vetetis eleibe:
Meg-gyogyittra, ha mi roftás van kebelibe.

Mikor űnnek, tétesd a' prémondájokat
Házok pá-kányára, és az italokat;
Del-tájban pedigen ne zakasá házokat;
Mert akkor alulfizék ő oéji álmokat.

A' Galambugokat gyakran visárgassad
Jó Major! a' dögöt mind ki-bányattassad,
Szemétről, ganéjól jól meg-tisztá;ssad:
Hanem a' félszeiket ne hogy meg-bolygassad.

Ez a' trifra macár izert trifraságot,
Éppen nem trühti a' rit dantofáságot;
Ne trifszáld hát keres ha más Uraságot,
Mégát meg-illető alkalmatofásot.

Azomban ganéja jó szántó-fő dekre;
Kivált fővány földi főzós-fák tüzekre:
Fimom, édes, erős borok termélekre,
De kevéffel trágyáz: 's vígyáz: s tüzekre.

Cyógit a' Juház-is Juhot effélé-el,
Edgyürt meg-fizetvén dohánynak levével,
A' mikor még a' Juh tapafzos ruhével:
Rá rakván, 's terítvén dohány lüvével.

Galambid Héjától úgy meg-örizhetnéd,
Hogy ha minnyájokat tióportba vehetnéd:
'S mint a' Juh nyájokat úgy legeltethetnéd,
Töltött fegyvereddel, tudom, meg-menthethéd.

De hogy arzód a' mivel mefőzte el-repünek
Le-fálván-is, egy helyt sokáig nem űnnek:
Az Héják a' lesből nékies kerülnek,
Sokat űnnek, fokat vérekbe kűpülnek.

Mezei munkások ily jól félekelzének,
Héja vadázatot hogy ha ázbe vezének:
Táplólván, kiáltván negy lámszázt tezfnek;
Éles körmeitől fokan menekelzének.

A' Vadásf Legények Héja tolvajokra
Vigyázván, 's le-lővén, dezfás kapujokra

Házok tisztásáról.

Triggyások hazáról.

Ellenségirol.

Szegezük: 's függeszük a' Galambugokra;
'S mindég kézfén alnak el-pulzítatókora.

A' Véz-
nek ki-
válfaz-
tásáról.

Váláz-ki Ifiak közül a' Véneket;
Együtt a' Bakokot, és a' Nyájtényeket:
Mivel, már el-érvén az ő vénségeket,
Többé meg-nem töltik fijakkal félékkeit.

Mert noha meg-vagyon benne a' ízelidség,
A' ízelidség mellett meg-van a' két-fíztség:
Mert, hogy a' költésben van benne rövidség.
Azért Ifiak ellen támad nagy irigység.

Ha Izerit tehetik török tojásokot,
Szt meg-fojtyák gyenge tolatlan fijakot;
Üldözik, kergetik Anyjakot, Attyakot:
Igy töltik-ki rajtuk irgy bofázjakot.

Négy elzétendőt évén illyek foztak lenni,
Ki-költetvén, egyik körmét el-kell venni
'S minden elzétendőben azon képpen temni;
E' ízerént kik Vének? végire kell menni,

Erköl-
tsőköl.

Méltó itren irni az ő erkölcséről:
Külömb-külömb ritka télekedetekről:
Magok között való nagy ízeretekéről:
Idegenekhez-is szép kegyeliségekről.

Más Vad-állatokkal ezék barlongakban
Nem laknak; 's nem kölnek kö-fizikás lyukakban:
Hanem emberelnek tárfalkodásokban
Vagynak; és lakoznak egy közös házokban.

Mint régen az arany időkben élének,
Egy más ellen soha nem fegyverkeztenek,
Egyim-ét Tüdd-ért nem irgykedtenek,
Békéséget egymás között ízerettenek.

Ugy a' Galambok-is ízében meg-egyeznek,
Minnyájon tündelen egy háza férkeznek,
Egy *Republicóban* öljve fázvetkeznek:
De fenkit magok közt ok meg-nem titáztanak.

Nem találz ok között vezekedéfeleket,
Egy más ellen való irgykedéfeleket,
Birót, Tanács-házat, és Törvény-ízeleket:
Vagy akármí felet perlekedéfeleket.

Legelőse menni hogy ha tetzik ennek:
Vagy frís patak melle ki-fázni emennek:
Egy után minnyájon ottan fel-reppennek!
Egy ízível telekkel fereseges mennek.

Hogy

Hogy ha meg-reilleik námellyek magokot;
Szeretet nem hagyván el-hagyni fiokot,
Batorsággal bizák ezleke hákokot,
Öfzik mint magokét, máfok tojásokot.

Földre le-fázlani tetlik egyikének:
Majd tetlik követni azt mindenikének;
Tetlik haza memi fereg Vezérének?
Tetlik haza memi egész feregének.

Vagyon tehát néik szép tulajdonságok;
Termézetrel adott ritka nagy jószágok;
Minden epe nélkül való jámborságok;
Soha egymás között nincs háborúságok.

A' Véneknek pedig hogy van irigységek?

'S Ifiak tojásinak esküt vénségek?
Okozza ezt bennük s hibás vénségek;
'S a' vénséggel járó tehetetlenségek.

A' mint már meg-mondám: ki kell válfázítani;
Vének irigységét egybe meg-fojtani:
Urak általára hibóba cartani:
Igy az Ifiaknak nem fognak ártani.

Mikoron a' búza ment tejes fejébe,
Az után öltözött arany színébe,
Elett aratónak majd fárlus kezébe;
Végre rakattartot dézmas kereltébe:

Akkor a' tallóra mind ki-ferezelnék,
Szemből a' begyekbe bőven ízedelnék,
Fiokot etemi haza jöddelnék,
Kivált szakatól midőn fidegelnek.

Mikor a' szomorú Tél nagy hidegével,
Hő fuvált hordozó állzonyu ízelevel
Uralkodik: akkor háza melegevel
Meg-eléglük; 's ott ben mulat feregével.

Néha, mikor a' Nap fényit mutogattya;
Házának parkányát ő-is sétálgattya;
Lábai könnével fejét vakargattya;
Oriával ízfázival tojást tisztogattya.

Öltözik sok frísbe Napnak füzárvál:
Már verealik Rubint ízép pifóságával:
Már zöldellik Smaragd ekes pázsintjával:
Sok füzéket mutat, Eg füzárványával.

Néha a' mezőkre-is ki-járogatnak;
De a' fagyas földben ingyen vakargatnak:

L 2

Mivel

Az ide-
genek-
hez való
gazdál-
kodások.

Mivel igen édes kintint kapogának;
Azért üres begyvegy haza látogatnak.
Ha hozzájuk adgyák másfélék magokat,
Nékiek engedik el-kézlült házekot,
Békével folytatták edgyütt lakásokot,
És edgyütt kerelik új táplálásokot.

Minden más Madarak féltik a' fészkeket:
A' Vad-állatok-is az ő lak-helyeket;
Ki-verik odvokból az idegeneket;
Sokszor meg-is sllik az ily vendégeket:
De a' Galambotskák azon örvendeznek,
Hogy ha túbben túbben öfzve fővetkeznek;
Hogy fokafodgyanak azon igi ekezek:
Úgy a' szívó-égen vígabban evének.

Azomban házától egy fem bújdosik-el;
Ha tñák rofízú tielédéül nem kergettetik-el:
De tarisznyában-is hogy ha vitéik-el;
Szabadulván haza, ki-ki igyekszik-el.
Innet mefízú földnek gyors meg-járására,
Az Hadi-Ve-ésk tudolttására
Mint legyen a' dolog, 's válfáz hozására
Jön-e a' fegéség? ki-tanulására.

A' meg-állott Várban Galamb kerestetik,
A' Kém által gyorlon Tábora vitéik;
Ottan szárnya alá a' levél körtetik.
Mi té-ök legyenek Várban, hír tétetik.

Fiokra
gondvi-
telések.

Mikor immár ézi a' tojást méhében,
Nyukatatlankodik: 's nem tühet helyében,
Félven, hogy Véneknek ne écsk kórmében,
Bugog a' Bak neki, 's kergeti fészkeben.

Tizenegyedik Nap szüli a' tojást;
Akkor mind a' kettő téfzi vigyázását;
Nyúftényének a' Bak horgya táplálását;
Míglen a' tojásnak láttya ki-nyílását.

Hogy meg-ne lázzanak gyenge fiatskái:
Mivel még tñák pelvének apró tollatskái:
Tulajdon tollait téfik Apókái.
Hogy kézfittentek puha ágatskái.

Először sós vizet erefíznek torkokba,
Érel kívánását hogy gyűfta gyomrokba;
Tejes szemetskéket hord olfzán fűzőkba;
Míglen nevekedik az erő tñonyokba.

Meg-

A' Galambokról.

Meg-növen hordának keményebb étkéket
Mind ketten: nem lelven a' fülcön füzemeket,
Szárnyokkal tsepodósák a' búza-fejeket,
Haza jóvet teli hozzák a' begyeket.

A' minap le tüven egy zöld dombotskára,
Rendelen találék tiatára tiatára;
Galambi feregnek fotogatására;
De meg-botsátandó tölvaokására.

Midőn Hangya tábor a' mezőt sétállya,
A' búza-füzemeket bőven hordogállya;
Rá tit Galamb fereg, az útrát el-állya.
Kapja gyűjteményét, vészli, 's fel-prédállya.

A' még-is nagy jószág vólt a' Galambokban,
Hogy halál nem történt Hangya Táboraokban;
Hanem jól fel-ízedvén azok Zsákmányokban,
Teli zsákkal tértek vízfűz az házokban.

Ezt a' mesterséget töbitör-is próbálták,
Vallyon hol gyűjtenek? füzemelen vízgálták:
Az Hangya Gazdákat újra fel-prédálták;
Munkálkodásokban ízepen meg-trédálták.

Midőn már a' fiak szárnyokra kelhetnek:
Ottan a' fészkekből mingyárt ki-vettettek;
Új fázorításra helyek kézfittettek;
's ezek-is egymással már öfzve kelhetnek.

Melly Tárif először egybe fővetkeznek,
Annak hívségéből ök ki-nem vetkeznek;
Aztot meg-tartani holtig igyekzenek;
Azért más fészkekhez löha nem férkeznek.

Himnek ö Nyúftényne ha meg-halálózók:
Szárnyú bánatnyában minégy bágyvaozók;
Még-is az öfzvegyhez nem hajr, 's kívánkozók;
Hanem Szűz Mátkára ízíve vágyodozik.

Eztet, akár hová repül, késergeti
Nyúgesével, hogy meg-ízánnya, késergeti:
Magához fok móddal híja, 's édesgeti.
Nem akar: Izárnyával meg-is éregeti.

Végre, ha oly tüzet gyűthet a' ízívébe,
Hogy bé-vegye ötöt Mátkára kedvébe:
Vigan bé-vezeti új társát fészkébe;
's halálig meg-marad annak hívségébe.

Házal-
ságbéti
hívsé-
gek.

Oh vajha emberek között találhatnék,
 Illyen ritka hívség! 's ne botránkoztatnék,
 A' Világ: 's annyi rozsló példa ne adatnék:
 Amnyi kőmű lélek el-nem kárhoztatnék.

PARASZTI
MAJORNAK
 NYÓLTZADIK KÖNYVE.

A' Méhekről.

A' nagy haznu Szüz Méhekről
 Ir Vannier versféket;
 Én azok természetekről
 Hozzá adnék többeket:
 De az Erdélyi Méhetské
 Le-írván mindeneket;
 Ez igen drága könyvetske
 Böven oktat titeket.
 Hajdon erdön, 's ligetekben
 A' Méhetskék laktanak.
 Odvas fáknak üregekben
 Rajt szaporítottanak.
 Onnét mézes italokkal
 Ki-tálták az ágokra:
 És jó ízű illatokkal
 Szállíták a' kafokra.
 Vialszöket, és mézeket
 Így hozák Vírásfinkra:
 Ezeknél drágább kintéket
 Különs példáinkra.
 Tudni-illik; munkálónk,
 Szolgálnak intésére:

A' Mé-
 hek Er-
 dőről
 hozat-
 tak-bé.

És

A' Méhekről.

És a' közönséges jónak
 Intnek szeretésére.
 Még-is ő mesterségeknék
 Nehéz végire járni:
 Mert az emberi szemeknek
 Igen el-fozták zárni.
 Sőt törvények vizsgálóit
 (Ki-ki a' mint érkezik)
 'S munkájok háborzatoit
 Rútúl meg-bélyegezik.
 Egy Balts még-is találkozot,
 Kinek Miráldi Neve:
 A' ki addig fáradozot,
 Mig ki-tudója leve,
 Méhek titkos munkáloknak,
 Ritka mesterségével:
 Minden törvényes titkoknak,
 Két üveg rejtékével.
 Egyik házban munkálóttak
 Méheknék feregei:
 A' másikban vizsgálóttak
 Miráldusnak fzevei;
 'S a' mely házból vizsgálgattya,
 Annak az üveg fala,
 Hogy méh bé-nem ragathatta,
 Oly móddal készült vala.
 Más vad szárnyas állatoknak
 Nüntien egy helyt lakólok:
 Sem egy módgya tartóloknak
 Sem éjjeli szállálok;
 Méhek mint Vár lakóllai,
 Edgytvé lővetkeznek:
 Mint köz jónak hiv tagjai
 Mind edgyütt igyekeznek,
 Tavaszfal, 's nyár melegében
 Egy kosárba hordanak;
 Hogy a' Télnék hidegében,
 Meg-ne fogyatkozzanak,
 Az igazság folytatásnak.
 Itt meg-leled törvényért,
 'S mindenben a' rend-tartásnak
 Saép egyenes Ösvényét.

Miráldi
 Ur
 hogy
 tanulta-
 ki me-
 stersé-
 geiket

Méhek-
 nek la-
 kások és
 tartások.

Főbb

80 II. Réfz. VIII. Könyv.

Föbbs munkájok; vízfokkal
 'S mézsel gazdagodgyanak;
 Szektrel Szüz Rajzfókkal
 Hogy meg-fzaporodgyanak.
 Még sem egy munkákdótok
 Ifiaknak, 's Véneknek:
 Más szorgalmatoskodások
 Mind egy, mind más részeknek.
 Az Ifiak virágokból
 Mézet, 's vízfát hoznak:
 Ezeknek bőv hordásokból,
 Vének otthon dolgoznak.
 Páros Hajnál mihint hafad,
 Hűregetvén gyöngyeit:
 A' Véneknek álmok fznak,
 Költvén Ifiák népeit;
 De ezek sem mulatosnak,
 Egyig fel-kerekednek:
 Kertbe, 's mezőbe útanak.
 'S munkájokra erednek.
 Nely f. l akad bőv tanyára,
 Oda zengi törfált;
 Hogy a' Kőtségnek hafánára
 Közülheffe javait.
 Töltvén mézsel holyagokat,
 Mely virágok harmattya:
 Viazfálal rakják lábokat,
 Ez pora, és gyapattya.
 A' mit fel-nem fedgetnek
 Szó ével a' láboknak:
 Virágokba heveredne
 'S telik gyapja tagjoknak.
 Tavafálal többet fedhetnek
 Az Hárs-fa virágokról,
 És bővebb mézet gyűjthetnek
 Tölgy-level harmatokról.
 Hogy ha mézet nem vehetne:
 A' fak nedve'sigib l:
 Enyves gumit fedgetnek
 Azok könyvezésiből,
 Ezzel a' kashoz ragattják
 A' kézfűző lépeket;

Hol

A' Méhekrol.

81

Hol meg-hafatt, bé-duggattják
 Házoknak üregeket.
 Vagyon-is két karoskajok
 Nyakoknál a' Méheknek
 A' kezeiken ujtokkajok
 Valamint Embereknek.
 A' mellyekkel fedgetik
 Virágok vízfáizait;
 'S mesterséggel kézfűzetik
 Népnck tñda házait.
 Majdég haza érdegelnek,
 Böven szerezet terhekkel,
 Üres fűzűkeket töltnek
 Edes gyűjteményekkel.
 Nem bírhatván vízfűzűtököt,
 Tűpetkednek lépekre:
 Hogy Vének mentsek azokat,
 Mennek segítségekre.
 Ifiak ha munkálkodnak
 A' virágos helyeken:
 Vének ichton forgolódnak
 A' Rajok bütsőjeiken,
 A' többik sem hivalkodnak.
 Györöfön egymást követik:
 A' lépeken munkálkodnak
 Mindentü egyenetik.
 Az útatok úgy formálják
 Várolok utzájokban,
 Egymásnak hogy el-ne állják,
 Uttyokot járásokban
 Hogy a' Nap-fény ne járhafta,
 Az ő mézes házokot;
 'S a' mézet ne olvafzhafta,
 Bé-duggják a' lyukakat.
 Tötre való fűzűsegekre
 Külön zárnak mézetek:
 Mindennapi élésekre
 Hagyvón meg-más lépeket.
 Tízta leg-kifebb ízeméttől
 Nékielek a' lakások:
 Set ha esik ez életől
 Némelnyek el-válások:
 I 5

Ki-vi-

Teslek
 áltáfa.

Hordá-
 fok.

A' Vén-
 neknek
 házi dol-
 gok.

Házok
 titkara-
 sa.

Ki-vizfik a' holt testeket
Szomorán a' házokból:
Nem akarván rozf búzaket
Szími rohadáfokból.
Egykor az Ör-állóket
Egy rút Tfíga meg-tfála
Bé-máfzván, tífzta házokot
Nyáával meg-motsholá.
Erre mind fel-zendülék
Fel-forralván mérgeket,
Sok fulánkot erefztének,
Nem ejthetvén febeket:
Mert a' magát hajlekába
Mellyen hogy bé-veheté
Méh az ő kemény hejába
Fuláskját nem verheté.
Látván, hogy ez nem halználna:
Egyebet gondolának.
Mellyet más fel-nem taína.
Oly dologhoz fogának:
Akkor a' kik a' vialdzal
Mézről érkezeknek,
Egyig feregestől azzal
A' Tífára tilének.
Egész házát bé-vakolják;
Es koporsót tfínálnak:
Tudván, hogy így nem lagollyák
Buzét a' telének, 's nyálnak.
Az Ör-állók ő villangó
Szemeikkel vigyáznak;
Ha Féreg jön, vagy Pillangó
Vérefén meg-tfátáznak
Ajtó elost földhöz verik
Halálos fulánkjokkal,
Szörnyű vezélyeket nyerik,
Buta bátorshókkal.
Tifllagos hátu Gyéketske
Hogy ha magát bé-loppja:
A' fel-zendült féregetske
Leg-otran környül fogja;
Marja, szurja, 's ergeti
Oldalsá nyilait;

A' Tíf-
gával
rendes
esetÖr-ál-
lók vi-
gázása,

Míg az házból ki-kergeti
Es meg-menti táfút.
Mely Méhek a' ferénység⁽¹⁸⁾
Igen el-lankattanak:
Vagy pedig a' betegségtől
Orhon tartóztatannak;
A' többi hozzája látnak
Hordnak eledeleket;
A' betegnek, és fáradtnak
Hafznos orvos füveket.
A' resteket meg-büntetik,
Máfoknak példájokra;
Éltekből-is ki-kergetik,
Kemény oktatásokra.
Méhek szaporodásáról
Tífda dologt írhatok;
Egy Anyának rajzásáról,
'S tám hitelt sem kaphatok.
Tizen-öt ezer fejeket
Egy hasból ki-erefztnek:
Két, három, négy Raj Méheket
A' Vének ki-rekefztnek.
Ezek pedig egy Anyától
Valamennyin születtek:
Egy fereg Királynétől
(Ir Miráldi) költettek.
Ezt könnyen meg-ismérheted
Homlok fejér jegyéről,
Hogy Királyné itélheted
Felséges nagy testéről.
Külömbféle felfékekkel
A' feje pettegetett
Négy szárnya arany színekkel
Szépen fényfittetett.
Ez egynek a' terméztől
Fegyver nem adattatik:
Mert az Orfáz szeretetől
Jobban igazgattatik.
Királyné egéfégevel
A' fok kintfél áradnak:
Ellenben betegségevel
Mindenek meg-lankadnak.

A' Bete-
gket
gyógyít
tyúk.A' rest-
ket
bün-
te-
tik.Szapo-
rodáfok.Méh-
Kirá-
ly-
néja, az-
az Any-
Méh.

Ha pedig meg-talál halni :
 Mind testére borulnak ;
 El-fem tudnak onnév valni ;
 Mind halálig búsúlnak.
 Hanem vigyázzon a' Méhéfz
 Tfiak gyorson temeffe-el :
 Mert az egézf fereg el-vélz ;
 Bánattyokot meste-el.
 Hólta után Leánykára
 Ül Királyi székebe ;
 Azon kosárnak a' Nyája
 Urallya feregébe.
 Ha mikor mulatasára
 Ki-mégyen a' rétekbe :
 Maga ki-sétálására
 A' virágos kertekbe ;
 Tőportofon késéretik
 Kedves Királynéjokot
 Ha el-fürad segitgetik
 Vállokkal Afzlonyokot.
 Othon-is Ör-állók vgnak
 Eljel, nappal mellette :
 Egészségét, 's éltét annak
 Mivel féltik felette.
 Mint a' Török Vezéreknek
 Tiz húfz Feleségei :
 Úgy a' Méh Fejedelmeknek
 Vannak izámos Férfjei.
 Nevezhettyük mi ezeket
 Halzontalan Heréknek.
 Tífudállnyk szép nagy testeket
 Mint a' fízlos Tevéának :
 Mert nem akarnak dolgozni,
 Retik a' beftelenek :
 Sem pediglen fegyverkezni ;
 Mivel fegyvertelenek.
 Haraguván a' restekre,
 Hazakból ki-rekeftetik :
 'S hogy ne vádgyanak Felségre
 Egyról egyig el-veftetik.
 A' Királyné érezgeti
 Mihent terhét méhé,ek :

Herék.

Lykait

Lykait meg-egyengeti
 Fejével a' fészkenek.
 Tiz, tiz, vagy több tojáftair
 Rakja anyyi fészkekre
 Hija a' Nap ságárait
 Azok ki-költéftekre.
 Azomban a' több Méheknak
 Parantfollja : Rajait,
 Mint egy Dajka szemléfteknek,
 Nevellyék Leányait.
 Azomban négy napig állnak
 A' tojáftok költetlen ;
 Az után kis hernyók válnak
 Azokból tfiak hirtelen.
 Majd a' Dajkák hordogatnak
 Edes nedveségeket ;
 Férgetskéknak adogatnak
 Fejér fzin méz tleppetek
 Nyóltzad napra kis lábait
 Hernyótskákunk ki-nönek
 Meg-változván a' tagjai
 Négy szárny-is ki-jönek
 Nyóltz nap zárva tartogattyák
 Mézet tévén fészkebbe ;
 Ezek majd ki-vájogattyák
 Meg-tsökkenvén éttekbe.
 Ki-jöven világoftágra
 El-hül ezer tárftain :
 Néz a' fzorgalmatoftágra
 Almelkodik dolgain.
 Ezek-is hát hozzá fognak
 Serényen az munkához ;
 És még az nsp baven hoznak
 Vialzt, 's mézet az házhoz.
 Hogy már edgyütt el-nem férnek
 Látván fókaságokat ;
 Minnyájon e' voxra térnek ;
 Változtatfák házokot.
 Az Ifiu Királyné-is
 Tudván a' kézfületet,
 Az új Rajnak ferege-is
 Hogy a' mire füzletet :

Uj Mé-
hetsék

Rajok.

Maga

Maga jelt át indulásra,
 'S ki-ül Kas tetejére:
 Zúg a' Raj, 's megy útozásra
 Királyné hűségére.
 Hogy hűségét meg-mutassa,
 Zeng mellette, 's öleli.
 Omnet hogy úttját folytassa
 Ez magát el-emeli.
 A' mely zöldellő ágokra
 A' Királynéok me-fzáll;
 A' Tábor-is száll azokra,
 'S típörtöfön strázsát áll.
 Akkor szorgalmatos Méhéiz
 Ha Anyyokot meg-fogod
 A' Rajod könnyen el-nem vész:
 Kosárodba bé-hozod.
 Vének közül Ifiakhoz
 Sokan adgyák magokat,
 Hogy külső, 's belső munkához
 Szoktalják a' Rajokot.
 Más Vének fok Ifiáigot.
 Útra nem erefztének:
 Vigasztallják aggságokot,
 'Sök jó haznot tégyenek.
 Hogy ha kevésnek tallíja
 Királyné a' tárfaít:
 Vízfaza tér; és verbuálja
 El-maradot Rajait.
 Bé-vészük egy étzakára,
 'S el-fzenvedik magokkal;
 De más napnak virrattárán
 Ki-verik a' Rajokkal.
 A' Méh-is gyakran meg-índül
 Esvén békeség bontás:
 A' mi miatt fok száz el-hull:
 Ifizönvu a' vér-ontás!
 Ennek végít így szakafztyák:
 Ifiább Királynéjoknak
 Életeket el-fogyafztyák;
 'S vége lefziz a' hartzotnak.
 Ha pedig szaporodáfa
 Igen nagy a' Rajoknak;
 Akkor

Az He-
 rének
 hadi-ko-
 záfok.

Akkor lefziz meg-maradáfa
 Ifiú Királynéjoknak:
 Mert így a' több-több Rajokkal
 A' köz jó gyarapodik;
 'S a' számofább kosárokka
 A' pénz-is szaporodik.
 De még akkor-is el-vezítik,
 Mikor meg-kevefednek:
 Így a' Rajt ki-nem erefztik,
 'S útra meg-lépefednek.
 Akkor-is ilyen fors vezíti
 Ifiú Királynéjokot,
 Ha más fíjűkba erefzi
 A' Méhéiz a' Rajokot.
 Ha mikor az erdejekből
 Vad Méhek bé-tódulnak:
 Sok ezerek a' Vénekből
 Azok miat el-hullnak
 Elkör-is Királynéjokot
 A' Vének meg-nyuvalfztyák;
 És a' fiatal Nyájokot
 Magoknál meg-marafztyák.
 A' mint mondan, nem türhetik,
 A' Herék refségeket:
 El-vezítik, vagy el-kergetik
 Túnya nemzetségeket.
 De a' Rajoknak kedvekért
 Halegattyák mérgeket:
 És az Anyák szuléfekért
 Meg-tartják a' Ferjeket.
 Az hideg Öfz el-érkezvén
 Szeles esőzefekébe,
 A' Méhek-is bé-fé,kezvén
 Tali lakó-hellyekbe:
 Hogy a' mit ök gyűjtöretnek
 Afunkás fá-otságokkal,
 A' kik Nyárban hevertének,
 Fel-ne fájják tárfokkal;
 Vagy szurdözvén ki-kergetik
 Elsőkre, 's hidegekre;
 Vagy meg-öldözvén ki-vetik
 A' hóltoznak helyekre.

De

De ezeknek vesztélyeken
 Az Anyák nem busulnak;
 Mert Tavafői Nap-fényeken
 Tudják, hogy meg-újulnak
 Mivel fészkekben ki-töltik
 Mely tojások Tel-keket;
 Tavafői melegi ki-költik
 A' rest Here Méheket.
 De ha reá akadnának
 Az ilyen tojásokra
 Minnyájan fel-tamadnának
 Azok el-rontásokra.
 Efik, hogy reá találnak
 Egy két ki-költ Herére
 Leg-ottan okot foglalnak
 Életének végére.
 Ennyit ír a' Bölts Vers-ízerző.
 Le írván a' Méheket:
 Én, a' tengerén evező
 Sem irhatok többeket.
 Azok tulajdonságokat
 Az Erdélyi Méhetske
 Le írja dajkálafokat
 A' nevű szép könyvetske.
 A' ki Méhez akar lenni
 Ha kezében forgattya
 Hogy kell Méhből huznot venni:
 Abból ki-tanulhartya.

PARASZTI
 MAJORHAZ
 ELSŐ TOLDALÉK.

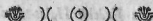
Az Erdélyi Halas-tókról.

Frantzia Országának Halas-tavairól
 Ir itten Vanier ritka Halairól;
 Mőgyát-is le-írja a' Tő építésnek,
 Szabván Hazájához: 's Hal gondvislésnek.
 Emlegeti annak ritka fok Nemeit:
 Nálunk föha hírül sem hallot Neveit.
 Meséli az Halak Emberből hogy lettek,
 Meg-változván, Nevet azaktól hogy vettek.
 Mint hogy itt oly Halak nem találhatnának;
 Azért olyan módi Tők sem tünálatnának;
 Irjunk hát Hazánknek Halas-tavairól;
 És fok vizeinek drága Halairól.
 Hozzuk elő azok Nemeiket, 's Neveket:
 Álló, de kiváltképp folyó lak-helyeket.
 Nem építnek nálunk Tőt nagy mesterséggel;
 Mint a' Morvák, 's Tílek igen fok költéséggel.
 Nem-is gyűjtik ilyen Tőkbe a' pénzeket:
 Természetről épült Tők adgyák ezeket.
 Formálnak nálunk-is Urak Halas-tókat,
 De inkább mondhatom; hogy friss Hal-tartókat.
 Inkább a' Tős-kerben mulatozóokra:
 Mintsem az Halaknak szaporodásokra.
 A' Esz folyó-víznek ágát be-eréltetik;
 Mig a' Tő meg-telik, úttját el-eréltetik.

Felső tőfatorján szüntelen újították:
 Az állon a' poshatt viznek urtyát nyitványák.
 Van a' Mezőségei fok Tőjök Urának,
 Mellyekben bővsége vagyon az Halaknak
 Találz ott Tűkakat, ikros Pozsárokot
 Böven Kézfegyekkel, Tzompót, 's Káráfokot.
 Ezekből horadtatták, 's hányák tartójobba,
 's légyenek kezeken: zarájk Bákájokba,
 Hogy ha Uraság ön látogatásokra:
 Lehesjen frís Halok ő foglalattokra.
 Kiknek Mezőségei vagyon ilyen Tőjök:
 Sok jó füzám pénzél meg-töltik Zatskójok.
 Mert Szebenből jönek a' Vevők füzamolon,
 Sok Fő Méitóságok lakván e' Várofon.
 Más nagy Városból-is, hol hints Hal bővsége:
 Ne légyen Urnak Kőfztyok rövidsége.
 Vüzik a' fok Halat innét Bákájokba,
 Nyomván forintokat Tízirtót markokba.
 Olt, Küküllő, Marus, 's Szamos terében
 Kik laknak: vannak-is Halak bővségében.
 Azért ily Uraknak fims nagy Halas-tőjok:
 Mert mikor akarják, fog Halat Halójak.
 És tiak azért vagyon Hal-tartó Bákájok:
 Hogy, ha hirdelen kell, legyen Halatskájok.
 Az Olt kezdésiben találz Püétrangokot;
 Bővütrében, nevel szép nagy Meny-halakat.
 Mennél tovább mégyen: tettekkébb Hartsákokot
 Tűkákot, 's tüzára méfő Galóttákokot.
 Amaz igen édes irt Balitokot,
 És más sütni-való kedves filatokot.
 Az hol már közelit ama nagy Dunához
 Nem tudom Vizákok, de szép Tokokot hoz.
 A' Marus-is terem Marnát, Pozsárokot,
 Tűkát, Hartsát, és fok helyeken Tokokot.
 Hartsával, Pozsárral Szamos kedveskedik,
 Tűkák, 's más Hal benne nem fok nevededik.
 Ezer hét száz hatvan hatod elztendőben,
 Kolosvárátt lakván én azon időben:
 Ditlekedet Marus Bamos Kettefegyekkel:
 Szamos itt nem látott golyvás Heringekkel.
 En magam-is ettem ilyen Kettefegyekből
 Befellették, a' kik ettek Heringekből.

A' Küküllő vala Anyja a' Hartsáknak
 Hajdon, a' Rákoknak, és a' fok Tűkának.
 De Parajd sós vize szállván a' gyomrokra,
 Olly baven nem száll Urak aztalokra.
 Gazdag az Aranyos arany füvényével:
 De nem fok jó Halat nevet a' vízével.
 Ha egy két Meny-halat a' gát alól ki-vét:
 Ritka: és fok Halát nem-is tudja nevé.
 Terem Balitokot, és jó nagy Marnátot
 Szép fajér, de meg-unt szállás halatskákot.
 Bovelkedet Erdély Tekenyöz-beisakkal
 Óltion szerzet Hunyad-Vármezyi Tűkakkal:
 De hogy az Oláhság kezdé okotodni:
 Erdélyben-is kezdé minden meg-drogodni.
 Székely-föld, Befizertze fok Püétrangot nevel
 Kalota, Gyalu-is díttekedik evel.
 Ama szép Fagaras, és Lapos vidéke,
 Hires Nagy-Szebennek Havafokrói jönek,
 Mellyekben, nem másutt a' Püétrangok nének.
 Leg-bőldögobb Váras-Berfő Hal dolgából:
 Ezzel püétrának nagy öltéségéből.
 A' Termézet ha ad ily bőv Halas-Tökot:
 Miért kell fizetni pénzél föld ásokot?

PARASZTI
MAJORHAZ
MÁSODIK TOLDALÉK.

Az Erdélyi Vadas-Kertekről.

Itt nem kívántatik különös Vadas-kert:

A' Terméset arra miveltet bőven ízert.
Meg-nölvén a' Cívő-seget Madarakkal,
Rengeteg erdeit izámtalan Vadakkal.

Ezen Vadas-Kertbe minden-nap ki-mehetfz,
Hafznos vadászatot, ritka, hogy nem tehetsz.
Erdélynek Országá úgy van el-készítve,
Erdős Havaifokkal hogy bé-van kerítve.

Hol nints erdő : bokrok, 's gürdélyok bé-nöttek.
Ezeket Nyúl, Róka, 's Farkas hszul vették.
Tobbire izálás-fák, 's Tírek az Hegyeket
Lepték-el; nevelik ezek az Özekeket

Havaifos, kö-iziklás, barlangos Hegyekben,
Mélyseges völgyekből erősült helyekben
A' renyeres talpas Medvék lapnganak ;
Szoptatván kölykeket magokban morgának.

Vad-ketseket a' magos kö-iziklásokat hágiák:
Széled Ketsekek gyanánt fák-ágait ragják.

Vadait, és Kutyáit ha észre vehetik,
Egy kö-izáhról másra magok által vetik.

Sőt a' Kopók elöl magok fel-aggyatták:
Igy az ő nyomokot fel-nem találhatták.

Forrásra Szarvakok vígan orngóznak
A' Surák borjakkal járnak, 's jázdoznak.

Vad-ferdeiek tölgyes, és bükkös völgyeket
Szereznek; mert ottan kapják éléfeiket.

Haj-

Az Erdélyi Vadas-Kertekről.

Hejdon Begyények-is nálunk találattak:
De a' Vadászakról mind el-hajháztattak.

Ezek Vadászakról hogy el-éjtéfenek:
Szákség volt, hogy kemény tötések legyenek.

Vannak ékes bőri tarkúzott Húzóok,
Ezeknek gyakorta Rókák kanuzok:

Mert valamint ezek félik szép torokot;
Szintén úgy amazok drága bundájokat.

Különben ez igen metélze fűdre el-ját;
A' sürü erüktől há tfák nem e'k gát.

Szaporitnak Nyefek gyönyörű prémeket,
Nyulzok Kalpaokra illő izep bőreket

Rókák, Farkak-is bőven izaporodnak,
A' Nyulak mindenütt igen fokafóznak.

De valamint rakvák az erdők Vadakkal:
Nem különben minden-nemű Madarokkal,

Léhetiz hofizú orru kövér Szalonkákat,
Ehetel ezekből kenyes falatkákat.

Pompás nevezeti Tsászár-madarokat;
Mert illet ez a' Sült Urak, 's Tsászárakat.

Siket, de jól látó 's vigyázó Fajjokot;
Melizárról meg-látták ok a' Vadászokot.

Oly izák, mely nevű Mogyoró-Tyukokot;
Ritkák ezek: 's lahják a' nagy izáfólokot.

Hogy ne izállják a' nagy testű Tűzokokról:
Seregeseig járú jó izák Foglyokról:

Dielekedi Erdély izep Vad-Pávájával:
Más több közinséges izannya állatjával.

Találiz, de ritkábban, erdőn Fátzányokot,
A' bűjösös vitte erütre azokat:

Mert Fátzányos-kertből ide replitenek;
Tfák el-lehet hinni, hogy itt költötenek.

Ilyen Kert itt-is van Fő Méltóságoknál,
Hogy legyen illy ritka Sült az iztatóknál.

Sőt nagy darab erüöt el-kis terletnek,
A' melyben Vad-Seres stordit legelitetnek.

Nem kell az Uraknak itt kerti nyúlászata:
Hanem hárszagos erdei vadászata.

Régi Elejek-is éltek vadászással:
Országot-is nyertek egy Szarvas hajrással.

Már emez, már amaz Ur Méltóságok
Lévéen Vadászatra telles kívánások;

M 3

Tárgul-

Tágván egyhárszind fok terhes munkájok,
 Hogy annak idején legyen mulatófok:
 Nagy kézfőletekkel mennek nagy Vadakra,
 Mert nem ták egy napra mennek Havalakra.
 Ki-víznek magokkal fereg Puskákatok,
 Lántzokra fel-füzést talán fáz Kopókot.
 Tár-Ezekerek vívané konyhára valókat,
 Az Uraságokunk jó boros hordokot.
 Prémóniát, pálniát Pusásnak; Hajtonak,
 Petzerekkel edgyütt főlgáknak, kopóknak.
 Vadázat helyére mihent el-érnek;
 Puska kézzítéshez ottan igyekeznek.
 Medve ellen máfok két élű lantákkal:
 Fegyverkeznek máfok izmos jó baltákkal.
 Ha bátor-is Vadálz ilyen fegyverével.
 Ő fokát meg-kopdos még-is tenyerével.
 Majd a' Fő Jágerek puska rőtfeleket
 Olítanak fejenként öt, hat lövéteket.
 Kinek kinek pedig maga mértékéhez
 Szabván a' puska-port; 's puska erejéhez.
 Mert, ha meg-nem tájja Olátnak pófáját,
 Azt tartja: hejába lövi-ki puskiát.
 Medvekre golyóbitóznak, 's Vad-Kanokra,
 Vad-Ketsékre, 's kemény bőrt Szarvaókra.
 Őzek a' pottákkal-is meg-elégsznek:
 Mivel Farkafok-is ezektől el-veznek.
 A' mihent hajnálék Csakizmak álmokot
 Még a' Fő Gróffok-is ott hadyagk ügyokot,
 El-ályák az hajtást tanult Vadálzokkal,
 És a' természetből kézilít Puskáikkal.
 Tétetik az első hajtár a' Kopókkal:
 Máfodikát pedig a' gyalog Hajtókál.
 Harmad, 's negyedikét a' szerént folytatták.
 A' farat Kopókat így meg-is nyugtatták.
 Meg-rivad az erdő a' fok Kört-bogattól
 Meg-retten a' Vadálz Medve bombóitól.
 Hegyeknek terei, Kő-fázikkál öbici,
 Tüengenek, rengenek erdőnek völgyei,
 Petzér biztatást, Kopók tiholást,
 Hármaztástya Ekhó puskiák ropogását.
 Hogy a' Kopók eibrt mitloda Vad legyen?
 'S a' Vadálzok közül melyikére metygen?

Kopó

Kopó tiholásból kell azt észre venni
 A' tanult Vadálzának, 's arra kélsen lenni.
 Az Hajtók hajtának a' minémeket,
 Nagy rikoltozással jelenik neveket.
 Vigyázz Nagyságos Ur! mert a' Medve megyen;
 Vigyázz Vad-Kan megyen!, puskák kélsen legyen!
 Piff! Páf! Puff! a' puskiák fok-felé roppannak
 Száraz ágok Medve lába alatt, 's Kannak.
 Három, vagy négy hajtás után ebédyekre
 El-mennek: 's nyugvára el-rendelt helyekre.
 Egy feisl hirtolnak két nagy Vad-Kanokot:
 Mas feisl egy Ketskét, 's három Szarvasokot.
 Kérdik: ki lött? ki-lött? 's a' ki-femmit sem
 Jött!
 Mondják: Puskás Ferru lött Medvéhez kettőt.
 A' ki hejába lö, 's Vadgyát el-fizalástya:
 Arra a' Tárlasság törvényét arasztja:
 Egy fiatal fára azot fel-haggytja,
 'S a' fát ő alatta máfál le-vággytja.
 Az egy vadálzaton Nemes Fő-rendekkel
 Tárfohadik, 's parafiz Emberekkel.
 Erkeznek a' Kopók ki-vetett nyelvekkel,
 Fératt Petzerek-is el-maratt Ebekkel.
 Az alkalmaztság mint horza magával
 Ki-ki úgy beküllit meg-ehült hasával.
 Itt jobb len még-is a' rövid koryfólas,
 Mintsem oda haza hűt, vagy több találas.
 Kivált a' mely Süttet oly faratságon
 Kaptak, 's el-éjtettek oly mularságon.
 Azomban nagy vígan töröven az ebédet.
 Vélek a' mi történt, folytatván beféddet:
 Két, három el-maratt Kopók tiholást
 Hallják: és nem kis Vad ilizonyu hártását,
 Mjundenik fel-ugrik, és kap puskiájoz,
 A' ki leg-ferényebb, fut Eb hártásához.
 Hát ki-ugrik egy nagy Tráp ő elejibe:
 De ez-is botsáttya tültélt fejibe.
 El-esik. Majd támad újabra vigafás:
 Vivát! ez már egy lép vadáló mulatság.
 Van szabott ideje, mikor kis Vadakra
 Mennyenek, 's oda ten meg-itt Madarakra.
 Ilyen

96 · Első Tóld. Az Erdélyi Vadas-Kertekről.

Illyen forma rendet tartnak vadálzásban:
 'S egy más le-ör-ülő Vadálz mulatásban.

Puskások északra melyékin a' tizenek
 Meséznek, és tréfas játekokot liznek:

Mert midőn amazok lesből vízfűz-térnek
 A' Nyúlak farkából egy-egy kis rézt kérnek:

Mások a' le-núzott Or-bört meg-táztetik
 Az új Vadálz Urfi által meg-löctetik.

Álmos tártáival tüllassoc rugatnak:
 Vagy mint hájtó Kopók füskbe ugatnak.

Erre az álmosok lábokhoz kapdosnak:
 Vagy mintha Vad jöne puska-hoz futkosnak:

Vége lévén osztán vig vadálzásoknak:
 A' Fő Vadálz Gazda rézt ad a' Tárlokának.

Ezt Erdély Ország Uraság halnásért
 Nem ulti: hanem tük szép mulatságaért:

Mert, kik vadálzának, vannak Vadálzai,
 'S Vad el-érésére tanult Jobbágyai.

Sokkal vigabb tehát ily erős helyeteken
 Vadakot kergetni, mint Vadas-Kertekben.

Miért kívántatik hát nálunk Vadas-Kert?
 Mellyre a' természet tett bővségelen iert.

L. M. I. N. D.

MUTATO TÁBLA.

PARASZTI
 MAJORNAK
 ELSŐ RÉSZE.

Levél.

ELSŐ KÖNYVE.

Mikre kell vigyázni valamely Major helynek
 meg-veteleiben. 3

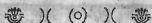
MASODIK KÖNYVE.

A' Szolgák ki - válastásáról, és hivatalyá-
 ról. 22

HARMADIK KÖNYVE.

A' Nagyobb Barmokról. 46

NEGYE-

Levél.

NEGYEDIK KÖNYVE.

As Aprább Marhákról. 49

ÖTÖDIK KÖNYVE.

Mindemémü Fákrol. 62

HATODIK KÖNYVE.

Fáknak Nyavalyái, azoknak okai, és Orvossági. 76

PARASZTI

M A J O R N A K

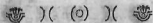
MÁSODIK RÉSZE.

ELSŐ KÖNYVE.

A' Paraszti Efstendőnek Első Részze.

Tavaszi, és Nyári. 1

MÁSO-

Levél.

MÁSODIK KÖNYVE.

A' Paraszti Efstendőnek Máfodik Részze. Ősz, és Tel. 12

HARMADIK KÖNYVE.

A' Kerti Veteményekrol. 26

NEGYEDIK KÖNYVE.

A' Szállökröl. 38

ÖTÖDIK KÖNYVE.

A' Borról. 46

HATODIK KÖNYVE.

A' Majorságokröl. 59

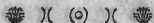
HETEDIK KÖNYVE.

A' Galambokröl. 70

NYOLTZADIK KÖNYVE.

A' Méhekröl. 78

PARASZ-

PARASZTI

M A J O R H A Z

ELSŐ TÖLDALÉK.

Az Erdélyi Halas-tókról. 89

MÁSODIK TÖLDALÉK.

Az Erdélyi Vadas-Kertekről. 92

